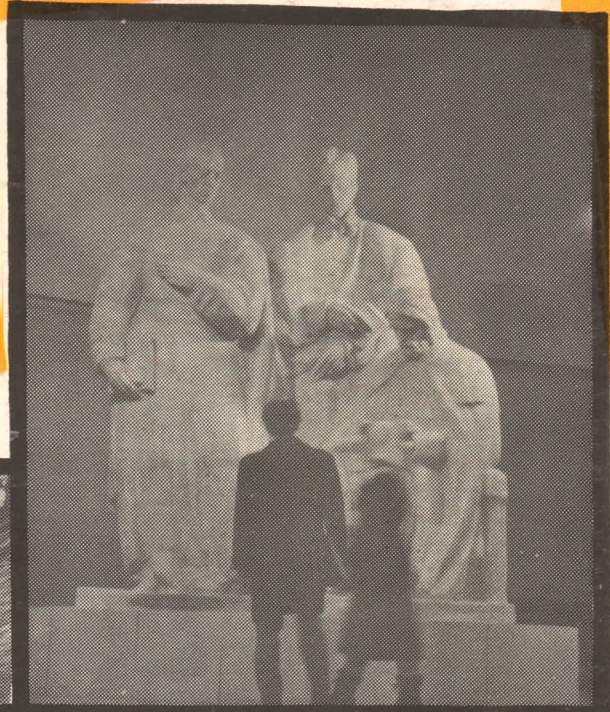

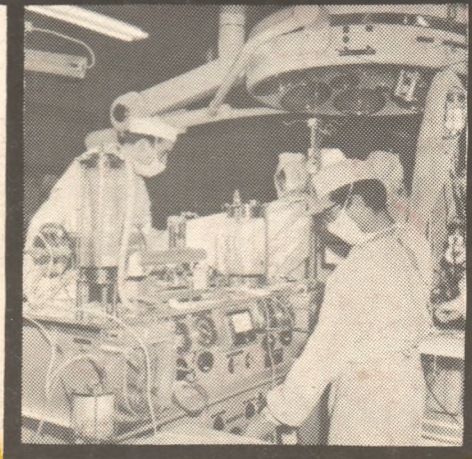
revista economică

3 ¹⁷⁻¹
1975

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE
Institutul Central de Cercetări Economice

Sistemul de referință: OMUL

ARGEȘ

ARGEȘUL oferă una din imaginile cele mai concludente ale progreselor realizate în anii construcției socialiste sub impulsul politicii partidului de dezvoltare a tuturor județelor țării. De la condiția de județ cu unul din cele mai scăzute niveluri de dezvoltare în perioada antebelică, la adevărata forță economică pe care o reprezintă astăzi — iată drumul parcurs într-o perioadă de aproximativ trei decenii, care îl plasează pe locul cinci într-un clasament al județelor din punct de vedere al volumului producției industriale.

Vocația industrială a Argeșului este nouă, dar ea poartă amprenta viguroasă a tinereții, fiind susținută de un amplu program de investiții. În ultimii zece ani (1966—1975) în economia județului s-au investit aproape 40 miliarde lei; numai investițiile anului 1973 (reprezentând 5,2% din totalul investițiilor din economia națională) egalau aproape fondurile alocate în acest scop în întreaga perioadă 1961—1965.

Astăzi Argeșul dispune de un puternic și modern potențial tehnico-productiv, constituit din mari întreprinderi industriale, a căror importanță depășește cu mult granițele județului fiind, de fapt, reprezentative pentru întreaga economie. Întreprinderea de autoturisme Colibași, întreprinderea mecanică de la Cîmpulung, întreprinderea de motoare electrice Pitești; Combinatul petrochimic și Combinatul de articole tehnice din cauciuc Pitești; Centrala termoelectrică Pitești și hidrocentralele amenajate pe riul care a dat numele județului; unitățile de prelucrare a lemnului din Pitești, Stîlpeni, Curtea de Argeș și Rucăr; întreprinderea de încălziminte din Pitești și cele de stoffe, de pînzeturi de confecții din Pitești și Curtea de Argeș. Sint roadele industrializării intense a județului, pilonii pe care se sprijină înflorirea sa vertiginosă, suportul creșterii accelerate a forțelor de producție.

Ritmul creșterii industriei argeșene, 16,9% în perioada 1951—1973 (18,7% în primii trei ani ai actualului cincinal) întrece cu mult media realizată pe țară, determinînd mărirea ponderii sale de la 2,2% în 1965, la 3,8% în 1973. Volumul producției in-

dustriale în acest ultim an depășea de 64,7 ori producția anului 1938 și de 9,4 ori pe cea a anului 1960. Creșterile absolute au fost însoțite de diversificarea producției, de modificări de structură. Principalele ramuri

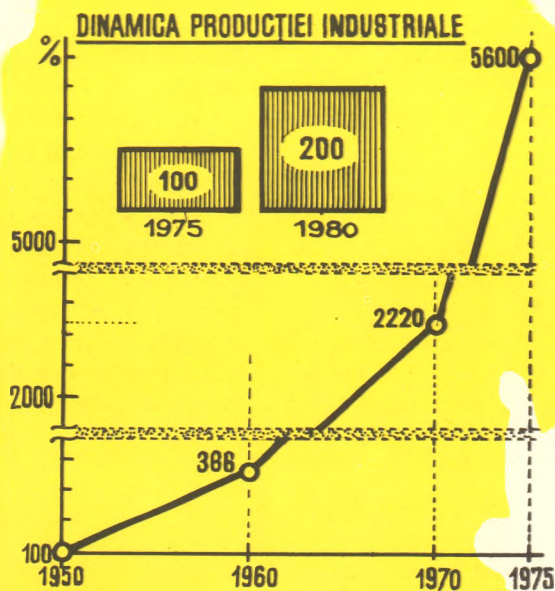
tesături de lînă, 12% din țitei, aproape 10% din motoare electrice, cca. 9% din fire de lînă etc.

Pentru schimbările produse în economia județului este caracteristic și faptul că în timp ce înainte de război principalele articole de export erau buștenii, cheresteaua, cerealele și fructele, în prezent mai mult de jumătate din produsele exportate sint fabricate de construcția de mașini. Autoturismele Dacia, I.M.S. și ARO, ca și alte produse de înalt nivel tehnic au dus faima județului în peste 50 de țări ale lumii.

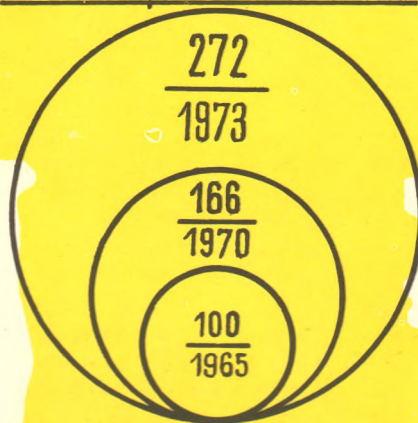
Agricultura, caracterizată prin producția de cereale, dar mai ales în cea pomicolă, viticolă și zootehnică, a cunoscut de asemenea o dezvoltare și modernizare continuă. A crescut numărul de tractoare (la 2460 în 1973, față de 48 în 1938) și alte mașini agricole, s-a extras simțitor (de aproape două ori în 1973 față de 1965) folosirea îngrășămintelor, s-au ameliorat soiurile de plante și animale. Drept urmare, producția globală agricolă a crescut cu peste 36% în 1973 față de 1965.

Dezvoltarea economică a atras după sine prefaceri profunde în viața și conștiința oamenilor. Aproximativ 60% din populația județului este ocupată în activități neagricole, în primul rînd industriale, au crescut veniturile populației, s-a îmbunătățit asistența sanitară, s-a intensificat procesul de urbanizare. În 1973 retribuția medie lunară era cu cca. 88% mai mare față de 1960, iar volumul vinzărilor de mărfuri cu amănuntul de peste patru ori. Numărul locuințelor date în funcțiune în perioada 1961—1973 se ridică la peste 65.300.

Cincinalul următor deschide județului noi perspective de dezvoltare. Dinamica cea mai accelerată se va înregistra în industrie, care aproape își va dubla producția. Paralel cu aceasta este prevăzut un program corespunzător de dezvoltare a celorlalte ramuri economice, de îmbunătățire a condițiilor de viață și de muncă ale populației. Argeșul își va continua astfel drumul său ascendent, în cadența accelerată a progresului și civilizației noastre socialiste.

INVESTIȚII PE LOCUIȚOR

sînt acum construcția de mașini și chimia. În 1973 în județ se realiza întreaga producție de autoturisme și autoturisme de teren a țării, 17% din producția de materiale plastice și rășini sintetice, peste 12% din cea de

SISTEMUL DE REFERINȚĂ: OMUL

— Optimul economic ca optim uman —

ESTE CERT: pentru om, pentru filozofie și științe, pentru politică și cultură nu există subiect mai a-trăgător dar totodată mai del-cat și mai dificil decât OMUL însuși. Nu se poate însă aserta unilaterally despre un subiect multilateral. Iar omul, omul real, concret, viu este un asemenea subiect, devenit în epoca modernă obiect al unei pluralități de științe natural-antropologice, sociale și umaniste. Diviziunea muncii, specializarea în domeniul cunoașterii științifice, ca și în cel economico-social și organizațional au adus mari foloase, fac posibilă aprofundarea fenomenului social-uman sub variate și multiple aspecte și puncte de vedere: de la cel biologic-fiziologic la cel economic, ergonomic, istoric, politic, juridic, sociologic, psihologic, etic și estetic.

Dar abordarea specializată a ajuns pînă la punctul în care ea își vedește limitele și inaptitudinile funciare și triste. Datorită ei imaginea **integrală** despre om, ca ființă **unitară (simultan** biologică și social-economică, psihică și istorică) s-a risipit, s-a pulverizat în linii de cunoaștere separate, paralele: avem azi omul antropologului naturalist, omul corporal al biologului și medicului chirurg, omul ca forță de muncă, producător și consumator al economistului, omul-cifră al statisticianului, demograful și ciberneticianului, omul ca agent, rol sau subsistem al sociologului și ciberneticianului, omul ca agent, rol sau subsistem al sociologului structuralist-funcționalist, omul inculpat sau vătămat subiect de drept al juristului, omul-subiect de istorie al istoricului, omul-obiect de educație al pedagogului, omul pasibil de

virtuți al eticianului, omul-concept al filozofului, omul-actor de fapte diverse al ziaristului, omul-personaj al literatului și artistului ș.a.m.d.

Știu că propoziția de mai sus, cu elemente intenționat simplificate și îngroșate, poate trezi bănuiala unei intenții polemice. De fapt intenția mea este diametral opusă. Ceea ce urmează doresc să fie receptat ca o invitație la dialog, la cooperare și sinteză interdisciplinară, ca o încercare de a plasa în centrul dezbaterilor ideea că **omul nu poate fi înțeles și slujit fără a fi cunoscut**, că el nu poate fi cunoscut decât dacă este conceput ca întreg, — așa cum l-a văzut Marx — **ca totalitate dinamică**, ale cărei elemente componente, chiar dacă au origini foarte diferite, chiar dacă sînt revendicate legitim de domenii diferite de știință, nu pot fi în nici un chip separate. Iată de ce apare imperios necesară integrarea, armonizarea cunoștințelor și punctelor de vedere specializate, dintre care unele își revendică pe nedrept, o orgolioasă superioritate.

Să reamintim aici cuvintele secretarului general al partidului tovarășul Nicolae Ceaușescu: „Astăzi nu se mai poate concepe soluționarea corespunzătoare a unei probleme fără a ține seama de **TOATE** laturile gândirii științifice, de **IMBINAREA** tuturor domeniilor cunoașterii într-un tot-unitar”¹. În spiritul unei asemenea unități dialectice se cere pusă și rezolvată, pe plan teoretic și acțional, și problema corelației dintre economic și uman în contextul specific al societății socialiste și în perspectiva comunismului.

1. Omul ca scop — economia ca mijloc

IN MOD CURENT se consideră că problema raportului dintre factorul economic și cel uman pare a fi propusă spre soluționare dacă este formulată în sensul „unirii”, al „contopirii” celor doi termeni **considerați inițial ca separați**. Este un considerent naiv. Căci la drept vorbind, în nici una din verigile activităților și relațiilor economice propriu-zise nu înțelnim — deoarece nu există! — o separație între acești factori. Relațiile între lucruri nu sînt relații între lucruri. Pe întreg traiectul activităților economice — de la punctul vital numit producție („Cînd vorbim de producție — scria Marx — avem în vedere o producție realizată de indivizii sociali”²) pînă la punctul, nu mai puțin esențial, numit consum — omul concret, real, viu este factorul constitutiv, elementul activ și însăși rațiunea de a fi a economicului sub orice aspect ar fi privit acesta. Într-adevăr, omul (adică co-

lectivitățile umane structurate) reprezintă **simultan** principala forță de producție și (dacă îmi este admis termenul) principala „forță” de consum: omul este forța motrice principală a întregii activități economice; el este autorul progresului tehnico-științific și economic; în sfîrșit, omul este factorul de opțiune și decizie, executorul acestor decizii, beneficiarul sau victima lor.

Pe scurt, problema nu constă în a „uni” ceea ce este unit, în a crea raporturi între factorii aflați deja în raporturi obiective și continue. Marea problemă practică constă în a optimiza aceste raporturi, în a le conforma consecvent unor criterii umaniste, făcînd conștiente toate nivelele de decizie, planificare, organizare, execuție și control a întregii activități economico-sociale, de necesitatea imperativă de a nu substitui mijloacelor — economicul — scopul care este OMUL, mai exact, așa cum arată Programul P.C.R. **satisfacerea deplină a necesităților RAȚIONALE de viață ale oamenilor**. Într-o asemenea perspectivă, performanțele economice umane se cer concepute din capul locului ca performanțe umane.

Principiile politicii economico-sociale ale partidului nostru, opțiunile sale valorice sînt cît se poate de limpezi și lipsite de echivoc. Ele au fost constant postulate

de secretarul general al partidului nostru. Ele sînt pregnant formulate în documentele Conferinței Naționale din iulie 1972³ și ridicate la demnitatea de sistem valoric-normativ principal al edificării socialismului și comunismului în România de către Programul P.C.R.: „Nu trebuie să uităm nici un moment că mai presus de orice se află omul: dezvoltarea lui multilaterală trebuie să stea în centrul tuturor preocupărilor partidului nostru, trebuie să fie țelul suprem al societății noastre socialiste. În cadrul Conferinței Naționale ne preo-

¹ Nicolae Ceaușescu „Cuvîntare la Conferința Națională a cercetării științifice și a proiectării”, București, 25 octombrie 1974. În Știința din 26 octombrie 1974.

² K. Marx „Bazele criticii economice politice”, vol. I, București, Ed. politică, 1970, pag. 16—17.

³ Nicolae Ceaușescu „Raportul cu privire la dezvoltarea economico-socială a României în următorii ani și în perspectivă, la perfecționarea conducerii planificate a societății și dezvoltarea democrației socialiste, la creșterea rolului conducător al partidului în edificarea socialismului și comunismului, la activitatea internațională a partidului și statului”. În Conferința Națională a Partidului Comunist Român 19—21 iulie 1972. București, Editura politică, 1972, pag. 66.

cupăm intens de creșterea bogăției naționale, dar nu trebuie să uităm că cea mai mare bogăție o reprezintă omul, este făuritorul tuturor bunurilor materiale și spirituale, de el depinde înaintarea cu succes a patriei noastre pe calea societății comuniste“.

Dar principiile — specifice socialismului și comunismului — trebuie transpuse consecvent în practică. Dacă n-ar exista această necesitate — devenită sarcină centrală a factorului de conducere politică — discuția noastră ar fi lipsită de sens și finalitate. Adevărul este că ne întâlnim uneori cu concepții și, inevitabil, cu **practici** care (fie din cauza neînțelegerii profunde și neasimilării organice a esenței politicii partidului nostru, fie din cauza spiritului de rutină și conservatorism profesional, din cauza îngustimii departamentale degenerate în pragmatism obtuz, mărginit) — consideră că scopul producției este producția : că orice este rentabil din punct de vedere economico-financiar este automat „rentabil“ și sub raport uman, social și individual pentru perpetuarea sănătoasă a speciei, pentru afirmarea personalității umane : că performanțele activității economice, privite în sine, sînt funcție exclusivă de factori tehnico-materiali, ignorînd sau împingînd pe un plan secund ceea ce, de fapt și de drept, este decisiv — în primă și ultimă instanță — anume factorul om, considerat în integralitatea determinărilor (adică defectelor și calităților sale fizice și intelectuale, psihologice, culturale și moral-politice). „În cadrul unei intenționalități umaniste a praxisului, justificarea interesului pentru dezvoltarea omului nu trebuie căutată în resorturile progresului tehnico-științific, chiar dacă ea reprezintă singura șansă a acestuia de a evada din cercul vicios al producției de dragul producției. Dar este deosebit de importantă evidențierea corespondenței ce există între dezvoltarea omului și cerințele logice ale bazei tehnico-materiale (chiar dacă, repetăm, **finalitatea** ei este alta) pentru că această corespondență deschide „posibilități reale“ de afirmare, făcînd ca socialismul să-și poată pune în mod **practic** problema realizării umane ca o chestiune vitală“⁴.

1) **OMUL** (natura sau esența umană) cu sistemul evolutiv al **trebuințelor** sale naturale (biologico-fiziologice socializate) și propriu-zis sociale (psihologice și morale) ;

2) **SOCIETATEA** (adică formațiunea economico-socială, politică și culturală concret-istorică) cu sistemul ei specific de valori, cu componentele și mecanismele sale obiective, a căror funcționalitate este inseparabil legată de procesul (și el evolutiv) de satisfacere a trebuințelor omenești individuale și colective.

Societatea socialistă și comunistă își asumă sarcina istorică de a dezvolta forțele productive, materiale și umane, în așa fel încît să asigure satisfacerea neproblematizată și echitabilă a trebuințelor omenești puse însă sub auspiciile raționalității științifice și a criteriilor valorice umaniste. **Comunismul presupune realizarea unui înalt nivel al forțelor de producție pe baza — se arată în Programul P.C.R. — celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, asigurarea unei producții de bunuri materiale care să satisfacă din plin toate necesitățile, determinate științific ale populației. Vor trebui găsite cele mai potrivite forme care să permită satisfacerea acestor necesități, realizarea unei repartiții pe baza cunoașterii științifice a nevoilor și cerințelor sociale, asigurîndu-se utilizarea cât mai rațională a valorilor create de oameni.**

Concepția partidului nostru despre societatea socialistă multilateral dezvoltată și trecerea la comunism expusă amplu în Programul Partidului Comunist Român, se caracterizează atît prin luarea în considerație a unei constelații (unui sistem) de factori meniți să acționeze convergent asupra progresului economico-social, cît și prin fixarea unei ordini de priorități. Prioritare sînt și rămîn sarcinile dezvoltării economice, concordanța dinamică a relațiilor de producție cu forțele de producție, ațingerea unei înalte productivități a muncii — veriga principală a unor schimbări sociale calitative. Dacă corelăm necesitatea obiectivă a asigurării unor ritmuri înalte de creștere economică — pentru a lichida rămănerile în urmă moștenite și a preveni noi decalaje față de țările cu economie avansată — cu țelul fundamental al socialismului — satisfacerea maximă a trebuințelor materiale și spirituale ale maselor — înțelegem rațiunea profundă și umanismul marcat al programelor complexe și de durată elaborate de partid și aprobate de Congresul al XI-lea.

E limpede că în concepția partidului nostru despre socialism și comunism, factorii economici nu au o funcție autonomă și un scop immanent. **Optimum economic este un optm scial-uman.** Astfel se corelează direct și organic, influențîndu-se și condiționîndu-se reciproc, opțiunile și deciziile economico-sociale cu finalitățile umaniste ce decurg din viziunea filozofică despre lume și viață a partidului nostru comunist. Această concepție respinge net tendințele tehnocratice, ideea producției pentru producție, a randamentului pentru randament, în favoarea producției pentru satisfacerea rațională și echitabilă a trebuințelor umane,

a randamentului ca mijloc de creare a valorilor material-spirituale necesare unei vieți bogate din punct de vedere material și spiritual, a unei vieți autentice și integral omenești pentru întreaga națiune. Esențial este că partidul nostru este animat nu de un umanism abstract, incolor, utopic, duios și ineficient ci de un umanism de tip marxist, lucid, viguros realist, dialectic, bărbătesc, am spune, al cărui nucleu este tocmai rezolvarea problemelor economice dar în unitate indestructibilă cu cele sociale, politice, culturale, științifice, etice, estetice. (...) „Noi ne propunem să asigurăm o dezvoltare multilaterală a societății, înflorierea tuturor laturilor vieții sociale, atît a economiei, cît și a științei și culturii, perfecționarea conducerii, formarea omului nou, promovarea eticii și echității socialiste“⁵.

Astăzi, datorită efectelor revoluției tehnico-științifice și altor factori se pune, pe plan mondial, frontal și chiar dramatic, problema raporturilor dintre societate și natură în acțiunea de satisfacere a trebuințelor crescînde și diversificate ale unei populații aflată și ea în creștere exponențială. Se impune ca teza „dominării“ naturii (în sens absolut și agresiv) de către societate să fie înlocuită cu ideea „cooperării“, a dialogului între om și mediul său înconjurător. Engels a prevenit împotriva înțelegerii vulgare a formulei „omul stăpîn al naturii“ în sensul că el nu trebuie să se considere „stăpîn“ al naturii așa cum un cuceritor stăpînește un pămînt și domină o populație, ci în sensul înțelegerii și utilizării legilor naturii (care guvernează și pe om) astfel încît să se satisfacă rațional și echitabil trebuințele speciei, perpetuarea și conservarea ei, odată cu perpetuarea și conservarea naturii însăși care constituie condiția sine-qua-non a existenței omului și societății omenești.

Caracterul tot mai acut al problemelor și dilemelor ecologice*, concentrarea atenției asupra complexului de probleme incluse în conceptul de calitate a vieții pun într-o lumină nouă posibilitățile și limitele „dominării“ naturii de către om, chestiunea „umanizării“ raporturilor societate-natură, ca parte a problemei speciale a transformării optimului economic în optim uman.

Socialismul, prin natura sa, ca tip nou de organizare economică, politică, culturală a societății este în stare, bineînțeles dacă procedează în mod rațional, înțelept, să organizeze dialogul între om și natură, între om și natura sa interioară, între om și natura exterioară. Căci așa cum a spus tot Marx natura nu trebuie privită numai ca ceva exterior omului ci și ca ceva interior lui. Natura se prelungește în om. Omul este și rămîne o parte a naturii. Societatea la fel.

⁴) **Ileana Răceanu** „Omul sub semnul posibilității“. București, Editura politică, 1974, pag. 167—168.

⁵) **Nicolae Ceaușescu**, Raport la Conferința Națională din 1972, Editura politică, 1972, pag. 69.

^{*}) Vezi, între altele, grupajul de studii și articole sub titlul „Premiers jalons pour une théorie de l'euvironnement“ — în revista „Economie et société“ nr. 9/1973.

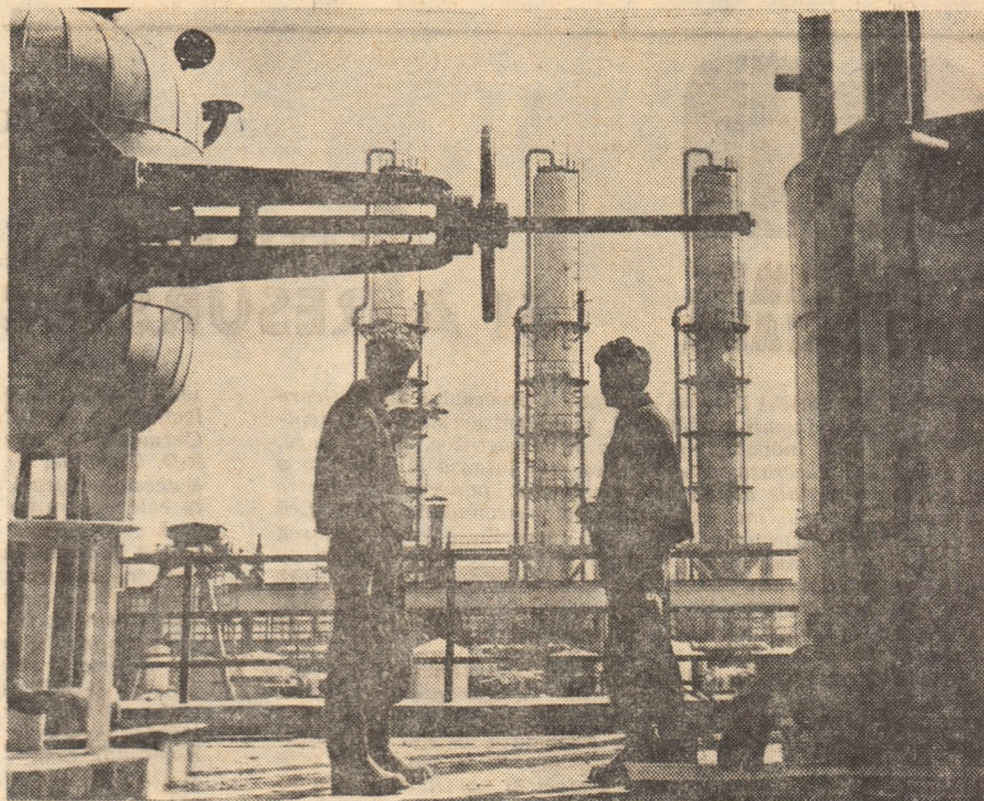
2. Trebuințele umane ca motivații și criterii ale activităților economico-sociale

A DEFINI SENSUL și conținutul dezvoltării economico-sociale înseamnă a stabili unul sau două sisteme de referință cu valoare de criterii de judecare și apreciere a optimului economic. În viziunea marxist-leninistă, relevante sînt două sisteme de referință, fundamentale și conexe, care numai aparent sînt foarte generale, dar, în fond, sînt cît se poate de concrete :

Eliberat de legile maximizării profitului privat, socialismul, prin natura sa, prin sistemul său de criterii de valoare și idealuri umaniste are posibilitatea să elaboreze și să realizeze un model de creștere economică, mai exact de creștere economico-socială și umană — diferit CALITATIV de acela al societății capitaliste așa-zise „de consum”, model compromis astăzi pînă și în ochii acelor care l-au laudat pînă ieri“.

3. Factorii extraeconomici ai performanțelor economice

UN ALT ASPECT fundamental al corelației dintre economic și uman se referă la factorii și mecanismele capabile să asigure performanțele economice scontate, în termene optime și cu mijloace proporționale. Mihail Ralea, în frumoasa sa carte „Explicarea omului” (cap. IX „Economia ca suspendare a consumației”) observa prezența și influența mecanismelor psihologice în efortul specific economic de a obține cel mai mare randament cu cea mai mică sforțare materială și umană. Economia trebuie privită ca utilizare maximă a minimumului. „Economia înseamnă mult prin puțin, înseamnă suprimarea a tot ce e de prisos, a ocolului inutil, a stîngăciei superflue, ca și a exagerării fără corelat de producție: un munte care din trudă naște un șoarece. Astfel toată atenția celui care minuieste economic fenomenele, de la grația estetică, la funcțiile organice sau la producția industrială, e utilizarea mijlocului potrivit și nedebordat de nici o irosire... Ceea ce importă în actul economic creator e utilizarea ingenioasă a unor elemente limitate din care se poate scoate cel mai mult randament. E vorba de un calcul subtil, inventiv, care, pornind de la puțin, scoate mult...”⁷. E clar că într-un asemenea calcul de performanță economică se cer luate în considerație seturi întregi de elemente non-economice, respectiv antropologice, psihosociologice, social-politice, etice și estetice. Acțiunea influență a acestor factori și în special a celor psihosociale asupra randamentului economic, asupra tuturor formelor de activități și relații economice în genere este de mult și convingător dovedită. Cu toate acestea, atenția acordată unor asemenea „factori” în practica vieții economice și organizaționale nu este întotdeauna satisfăcătoare. De aceea, nu este cîtusi de puțin inutil să insistăm asupra ideii că pentru a realiza indicatorii economici proiectați, planificați este strict necesar să se ia atent și permanent în considerație o serie de „indicatori” non-economi- ci, psihosociale, cum sînt, între alții, climatul din microcolectivitățile productive, satisfacția în muncă, care rezultă din raporturile interpersonale — amicale și cele ierarhice-democratice, din atitudinea față de om tratat ca OM, din mînuirea echita-

„Omul concret, real, viu este factorul constitutiv, elementul activ și însăși rațiunea de a fi a economicului sub orice aspect ar fi privit acesta”.

bilă a stimulentele materiale împletite strîns cu cele morale.

Cercetările sociologice de teren, între care și cercetările efectuate de Catedra de Sociologie și studenții ai Academiei „Ștefan Gheorghiu”, atît în mediul rural cît și în colectivitățile industriale (la Combinatul Siderurgic Hunedoara în 1973, la Combinatul Siderurgic Galați în 1974), investigațiile concrete care au stat la baza multor lucrări de absolvire susținute în Academie probează în mod convingător că în rezultatele activităților economice, de producție, în realizarea normelor, a sarcinilor de plan, în nivelul productivității muncii, în gradul fluctuației forței de muncă regăsim acțiunea factorilor și variabilelor psihosociale enumerate succint anterior. Ne limităm aici la un singur exemplu concret extras din lucrarea de diplomă intitulată „Unele probleme ale relațiilor interpersonale asupra randamentului muncii în microgrupurile de pe șantierele de construcții” elaborată de Ion Ciutacu absolvent al Academiei noastre (Institutul de 4 ani, promoția 1974). Cercetarea comparativă a performanțelor la indicatorul economic, esențial — productivitatea muncii — realizate de două echipe de pe un șantier al Truștului de Construcții nr. 1 Brașov, învederează faptul că alături de alte variabile obiective își pun amprenta asupra randamentului în muncă, climatul psihosocial și relațiile socioafective din respectivele echipe, provocînd diferențierea rezultatelor. Astfel, în vreme ce echipa A unde climatul și relațiile socioafective au structuri negative, nivelul productivității muncii se menține de regulă sub cel planificat, în vreme ce echipa D unde relațiile interpersonale sînt coezive și climatul sănătos, își depășesc lună de lună sarcinile planificate la indicatorul productivitatea muncii.

Spiritul de disciplină și de răspundere, calitatea și conținutul socialist al relațiilor umane din echipele de muncă, activitatea tuturor elementelor componente ale conștiinței socialiste între care pe prim plan se înscriu atitudinea socialistă față de muncă și proprietate comună, conștiința calității de coproprietari și participanți de drept la decizii, transformarea acestei conștiințe în factor motivațional al comportamentului cotidian al fiecărui om al muncii, crearea curentelor de opinie colectivă avansată — toate acestea nu numai că influențează și condiționează performanțele activităților economice, productive, dar chiar le determină. În bilanțurile economico-financiare găsim incifrat cu rol pozitiv sau negativ înriurirea factorilor mai sus menționați.

Se poate conchide că în afara sistemului de referință numit om privit în întreaga sa complexitate, economicul nu-și găsește nici justificare, nici factori propulsori și stimulatori, nici finalitate, nici sens.

Nu pentru că am fi tentați de un joc gratuit de cuvinte, ci din dorința de a îmbrățișa toate fațetele unui adevăr ce se înlățișează nud simțului comun propun să inversăm formula „Optimum economic ca optim uman” și să admitem că optimum uman, adică starea fizică, psihică, morală și politică optimă a ceea ce numim poate prea sec și delașat „factorul” uman — condiționează întotdeauna și în modul cel mai sensibil mult doritul optim economic.

prof. univ. dr. Petru PÂNZARU

⁶ Daniel Garcia „La durée de vie des biens et sociétés” nr. 9/1973, pag. 1673—1691.

⁷ M. Ralea, Scrieri, vol 1, Ed. Minerva 1972, pag. 242, 251, 252.

ECONOMIE NATIONALA

Valorificarea cu maximă eficiență a materiilor prime UTILIZAREA DEȘEURILOR ȘI A RESURSELOR SECUNDARE

CONTINUAREA în ritm susținut a procesului de edificare a unei economii moderne și, în cadrul acesteia, a dezvoltării unei industrii puternice și competitive, are la bază, ca o premisă necesară, valorificarea mai intensă și eficientă a resurselor materiale ale țării. Concomitent, punerea în valoare în măsură tot mai mare și a resurselor secundare, amplifică baza de materii prime a economiei, contribuie la diminuarea costurilor de producție. O astfel de orientare, este, desigur, pe deplin justificată, atât prin faptul că resursele naturale de care dispunem sînt limitate, cit și prin aceea că prin valorificarea resurselor secundare, se obțin cantități sporite și diversificate de substanțe utile.

De altfel, dezvoltarea vertiginosă pe plan mondial a producției și consumului de bunuri materiale înregistrată în ultimele două decenii a determinat ridicarea din ce în ce mai acut a problemei valorificării resurselor secundare, deșeurilor provenite din întreprinderi — ca rezultat al procesului normal de producție — cit și de la populație, ca efect al uzurii morale și fizice a obiectelor de consum. După datele statistice publicate în

1971, nivelul deșeurilor industriale, comerciale și menajere colectate au reprezentat, în S.U.A. circa 40 kg/zi locuitor, în R.F. Germania 18 kg/zi locuitor, în Franța 10 kg/zi locuitor iar în R.D. Germană 8—10 kg/zi locuitor. Pentru punerea în valoare a acestor deșeuri au fost realizate instalații speciale, creîndu-se în cele mai multe cazuri industrii puternice de prelucrarea lor, ceea ce a permis obținerea unor însemnate cantități de materii prime, și a unei game largi de produse utile.

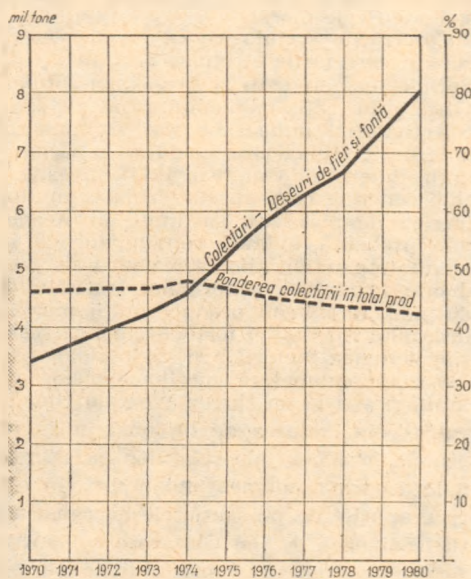
Și în țara noastră eforturile depuse pentru fructificarea deșeurilor s-au concretizat în obținerea unor rezultate importante. Este ilustrativ în acest sens faptul că valoarea materiilor prime noi economisite în perioada actualului cincinal, prin valorificarea resurselor secundare, reprezintă după calcule estimative mai bine de 35 miliarde lei. Desigur, posibilitățile de care dispunem sînt mult mai mari, iar dacă comparăm nivelurile noastre de valorificare cu cele ale altor țări (în 1971 circa 2 kg/zi locuitor în România), rezultă că în viitorii ani trebuie să crească în intensitate preocupările în vederea amplificării procesului de colectare și fructificare a acestora.

Efectul programelor : intensificarea refolosirii materiilor prime

ÎN SCOPUL atragerii în circuitul economic a acestor resurse, s-a organizat, în ultimii doi ani în țara noastră, o vastă acțiune de identificare și inventariere a circa 400 feluri și grupe de deșeuri industriale (acestea cuprind o gamă de peste 800 feluri de deșeuri).

Ținînd seama de progresele înregistrate în tehnologiile de valorificare, de faptul că aceste resurse participă într-o proporție tot mai mare la asigurarea necesarului de materii prime și materiale, a fost elab-

orată născută mijloacelor materiale și financiare necesare precum și cercetările care să definească soluțiile tehnologice, rețelele de fabricație etc.

Evoluția colectărilor deșeurilor de fier și fontă în raport cu producția de oțel

Analiza, într-o primă etapă, a stadiului în care se îndeplinesc sarcinile, evidențiază rezultatele bune obținute în unele domenii importante; volumul de materii prime, materiale și produse recuperate din valorificarea deșeurilor pe anul 1973, a fost mai mare cu 9 la sută față de plan, rezultînd, în plus, materii prime și produse noi deosebit de utile economiei naționale cum sînt: bronz și alamă, 1 000 tone, cocs pentru aglomeratoare 5 300 tone, cauciuc regenerat 2 660 tone, materie primă pentru celuloză din deșeuri lemnoase 114 000 mc, hirtii și cartoane 5 mii tone, produse ale industriei ușoare în valoare de 775 mil. lei etc. Pornind de la aceste rezultate, pentru 1974 a fost prevăzută creșterea cu peste 23 la sută a volumului materiilor prime recu-

perate față de anul precedent, resursele secundare contribuind cu 49 la sută la producția totală de oțel, cu 56 la sută la producția de plăci aglomerate, 26 la sută în industria linii și 5,6 la sută în industria bumbacului etc. Concomitent, au fost luate o serie de măsuri care să conducă la impulsionarea activității de colectare și valorificare a deșeurilor:

- extinderea nominalizării prin plan a sarcinilor de predare a deșeurilor metalice neferoase, de hirtie și lemnoase la consiliile populare județene, UCECOM și CENTROCOOP;

- elaborarea unui sistem stimulatoriu pentru specialiștii și creatorii de rețete, pentru ca aceștia să prevadă utilizarea în proporții mai mari a deșeurilor.

Aceste măsuri, cit și cele ce vor fi luate în continuare, corelate cu realizarea termenelor stabilite prin programul unitar privind încheierea cercetărilor și punerea

ANTICIPĂRILE UNUI STUDIU MONDIAL

- Studiul comun al F.A.O. și P.N.U.D. anticipează pentru anul 1978 un deficit de 11 milioane tone de hirtie în țările industrializate și de 5 milioane tone în țările subdezvoltate. După aprecierea experților F.A.O., pentru prevenirea acestei penurii ar fi necesar să se construiască în lume pînă în 1978 circa 150 de întreprinderi producătoare de hirtie și carton, funcționînd în bună măsură pe baza prelucrării deșeurilor de hirtie.

Ținînd seama de consumurile respective ale celor două categorii de țări, penuria va afecta foarte grav țările cele mai sărace, dintre care unele au fost nevoite de pe acum să reducă tirajul chiar și al manualelor școlare.

borat un program unitar de acțiune care vizează utilizarea, într-o primă etapă — perioada 1973—1975 — a 75 la sută din resursele secundare inventariate, pentru restul stabilindu-se, de asemenea, programe de cercetări în vederea soluționării tehnologiilor și, respectiv, a valorificării lor în următorii ani. Aceste programe conțin un complex de măsuri prin care se stabilesc capacitățile de prelucrare la posibilitățile de colectare, dimensio-

MACULATURA

- Prin fiecare tonă de hirtie veche valorificată în industria hirtiei și celulozei, se economisesc 3,8 m³ lemn, 650 kg combustibil convențional și circa 110 kg produse chimice. În 1975 gradul de colectare a maculaturii față de consumul intern de hirtie și carton se va situa în țara noastră la 28,5% față de 30-33% cit realizau în 1972 Franța, Olanda, Anglia, R.F.G. În baza studiului întreprins de organele de specialitate din țara noastră se prevede, ca pînă în 1980, gradul de recuperare față de consumul intern de hirtie, să crească la 36,7%. Cantitatea de maculatură colectată pe un locuitor se va ridica astfel de la 7,5 kg în 1975, la 13,8 kg în 1980. Prevederea este perfect realizabilă avînd în vedere că un ziar de șase pagini cîntărește 40 grame iar un caiet de 50 file are greutatea de 100 grame.

în funcțiune a unor noi capacități de producție, vor asigura creșterea valorii resurselor recuperate cu 16 la sută în 1975 față de prevederile din anul 1974.

Priorități și soluții pentru valorificarea resurselor deficitare

ANUL ACESTA, comparativ cu 1974 este prevăzută creșterea importantă a gradului de valorificare a resurselor secundare (la deșeurii și fier vechi — 15 la sută, deșeurii lemnoase pentru utilizări industriale — 13 la sută, textile — 6 la sută, deșeurii de hârtie — 13 la sută, anvelope reșapabile — 20 la sută etc.), atenția deosebită fiind îndreptată spre atragerea unor deșeurii care, prin prelucrare permit obținerea de materii prime deficitare, cum ar fi: concentrate de fier, concentrate de barită, azbest, caprolactamă, celofibră, furfurul etc.

În același timp se va extinde utilizarea industrială a deșeurilor ceea ce va permite creșterea eficienței economice a valorificării lor. În cazul deșeurilor lemno-

crește de la 41 la sută în 1973, la 57 la sută în 1975, obținându-se prin aceasta un spor de 40 lei/mc deșeu valorificat. Antrenarea în consumul industrial a unor cantități din ce în ce mai mari de deșeurii și lemn de mici dimensiuni va con-

ANVELOPE REȘAPATE

● Anul trecut, în țara noastră au fost reșapate doar 2,8% din numărul anvelopelor care formează consumul intern. În 1975 se prevede a se reșapa 7%, ceea ce va permite economisirea de materii prime estimate la circa 10 milioane lei valută. În alte țări, gradul de reșapare a anvelopelor vechi se situa în 1972 la 22% în U.R.S.S., 20% în R.F. Germania, 8% în Italia etc. Pentru impulsivitatea activității în acest domeniu, se impun măsuri de urgență a punerii în funcțiune a secțiilor de reșapare — ce aparțin de consiliile populare județene — și asigurarea lor ritmică, de către coordonatorul de balanță (M.I.Ch.) — cu anvelope reșapabile în cantități și calitate corespunzătoare.

baritei (la care rezervele industriale sînt limitate) în fluidul de foraj.

În urma finalizării unei alte cercetări, cenușa de termocentrală, care constituie încă o sursă importantă de cheltuieli neproductive (500 ha blocate de 30 milioane tone halde, cu cheltuieli de transport și depozitare de 9 lei/tonă), va putea fi fructificată ca adaos la fabricarea betonului celular autoclavizat (600 mii tone în 1975) urmînd ca apoi să fie extinse domeniile de valorificare în industria metalurgică pentru extragerea aluminei, în construcții industriale, agricultură etc.

Ținînd seama că gradul încă insuficient de valorificare a unor resurse secundare, în prezent folosindu-se numai circa 300 deșeurii și grupe de deșeurii, au fost inițiate și sînt în curs de desfășurare, cercetări care au în vedere atragerea în circuitul prelucrării și a altor resurse importante cum sînt: fierul din zguri metalurgice sărace, cuprul, zincul, plumbul din sterilele provenite de la instalațiile de preparare a minereurilor neferoase și altele.

Tabelul nr. 1

	1975 1970	1980 1975
Total	193,3	156,4
din care:		
industria metalurgică	151,5	153,0
industria extractivă	-	206,8
industria chimică	928,3	251,8
industria materialelor de construcții	220,0	169,0
industria lemnului	128,8	116,3
industria celulozei și hîrtiei	196,7	189,6
industria ușoară	351,5	126,1
industria alimentară	763,6	247,5
industria locală	-	247,4
U.C.E.C.O.M.	-	118,8

tribui la creșterea, în continuare, a indicelui de utilizare a masei lemnoase în scopuri industriale (1970 — 75 la sută; 1975 — 80 la sută). Totodată, valoarea producției obținute dintr-un mc masă lemnoasă va crește, față de 1970, cu 46 la sută în anul 1975.

Din cantitatea totală de zgură de furnal și oțelării ce se produce anual, se valorifică în prezent 85 la sută. Pentru restul de 15 la sută, reprezentînd circa 400 mii tone/an, se fac cercetări aflate deocamdată în fază pilot și semiindustrială în vederea utilizării lor la realizarea de blocuri de beton cu goluri, beton celular autoclavizat, plăci sticloase pentru placarea pereților etc. De asemenea, în acest an se vor încheia cercetările pentru folosirea zgurilor de furnal ca înlocuitor al

Imperative în perspectivă

PROGRAMUL pentru extinderea și intensificarea valorificării deșeurilor și altor resurse secundare, în anii viitorului cincinal, prevede creșterea cu peste 50 la sută a valorii resurselor recuperate, ca urmare a intensificării acțiunilor de colectare și valorificare, corelate cu termenele de încheiere a cercetărilor și de punere în funcțiune a noilor capacități de producție. În această perioadă valoarea recuperărilor din deșeurii urmează să crească deosebi în acele ramuri unde există un potențial valoros de resurse secundare și care se pot recupera, așa după cum rezultă din tabelul nr. 1

Prevederile din program, elaborat în condițiile arătate, se concretizează în creș-

se, de pildă, ponderea utilizării industriale (pentru celuloză, PAL, PFL etc.), va

1

2

3

4

1. Centrul D.C.A. pentru achiziție hirtie de pe Calea Dorobanți, simbătă 11 ian. 1975, ora 11.00, în „plină activitate”: este deschis, dar nu se achiziționează. Explicația: lipsă de spațiu, la care noi adăugăm: și de bună organizare 2. Lucrările de construcții de pe str. Biserica Amzei nr. 25 oferă dovada clocventă nu numai pentru lipsă de spirit gospodăresc în valorificarea deșeurilor, ci chiar și pentru păstrarea materiilor prime. 3. Pe terenurile virane din preajma bulevardului Expoziției sînt etalate numeroase asemenea stive de fier vechi — o adevărată expoziție de neglijență. 4. Spiritul gospodăresc al cetățenilor pentru valorificarea ambalajelor în dezacord cu organizarea achiziției acestora. Exemple ca cel pe care ni l-a oferit Centrul I.R.V.A., din București, str. Nicolae Iorga nr. 50 în dimineața zilei de 11 ianuarie a.c. sînt numeroase: nu se mai primesc sticle și borcane din lipsă de spațiu, lăzi etc. Cei responsabili ar trebui să adopte alte soluții, mai economice decît cele care — irosind timpul și răbdarea bunilor gospodari — adescori le spulberă bunele intenții. 5. Ambalaje și conținutul lor — sub prada intemperiorilor, dar mai ales a neglijenței unora pentru avutul obștesc.

5

ULEIURI MINERALE REGENERATE

● **Ponderea colectării uleiurilor minerale uzate în totalul consumului intern a reprezentat în 1973 și în 1974 aproximativ 10,3% față de 20% cât se realizează în alte țări cu o industrie avansată de prelucrare a țițeiului. Colectarea în țara noastră într-o proporție mai mare a uleiurilor uzate, corespunzător unui nivel de 20% din totalul consumului, ar însemna economisirea unei cantități anuale de circa 1200 tone ulei.**

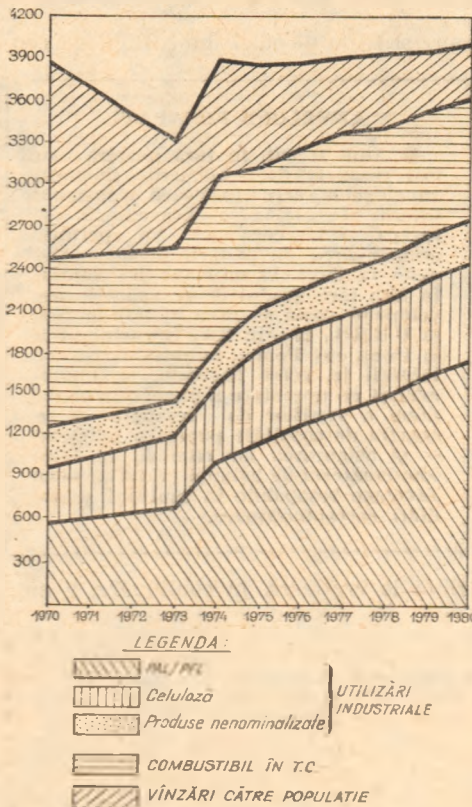
terea volumului de recuperare, în 1980 față de 1975, la o serie de materii prime importante (vezi tabelul nr. 2).

Prin luarea în considerare a unor tehnologii de valorificare superioară a deșeurilor și crearea unor capacități de prelucrare corespunzătoare, se prevăd, în 1980 față de 1975, creșteri importante ale valorii produselor rezultate pe unitatea de deșeu prelucrat: deșeuri lemnoase — 50 lei/mc; deșeuri textile tip lână 20 mii lei/tonă; coji de floarea-soarelui — 151 lei/tonă etc. De menționat că 80 la sută din sporurile de materii prime și materialele prevăzute în 1980 față de 1975 se vor obține prin intrarea în funcțiune a noilor capacități de prelucrare prevăzute în perioada 1976—1980, fapt care implică eforturile deosebite din partea ministerelor economice, centralelor și întreprinderilor pentru realizarea la termen a capacităților de producție prevăzute.

Investițiile necesare dezvoltării noilor capacități, de prelucrare a deșeurilor urmează a fi orientate, cu precădere spre ramurile unde se prevăd noi posibilități de valorificare a resurselor de materii prime secundare și anume, în industriile: chimică, metalurgică, ușoară, alimentară, celulozei și hirtiei.

O problemă importantă căreia i se acordă o atenție deosebită este aceea a valorificării energetice a deșeurilor menajere

pentru care programele elaborate prevăd urgentarea studiilor și cercetărilor co-sacrate clarificării tuturor problemelor

Evoluția resurselor de deșeuri lemnoase și modul lor de valorificare.

legate de trecerea efectivă la aplicarea măsurilor stabilite. Potențialul important existent este reflectat și de faptul că numai în 14 orașe mari a rezultat o cantitate anuală de reziduuri menajere valo-

rificabile de aproape 800 000 tone (echivalentul a circa 110 000 tone c.c.).

În baza acestor considerente, au fost stabilite măsurile de asigurare a unei instalații pilot experimentale pe care să se efectueze, în continuare, cercetări pentru stabilirea procesului tehnologic de ardere a deșeurilor menajere. De asemenea, sînt prevăzute cercetări pentru optimizarea consumului minim de combustibil ajutător în aceste microcentrale, precum și a configurației focarului și a modului de introducere a căldurii pe diferite zone.

În cadrul programului o atenție deosebită este acordată și identificării posibilităților de extindere a domeniilor de utilizare a unor deșeuri ce se pot valorifica complex cum sînt:

DATE COMPARATIVE

cu alte țări privind ponderea deșeurilor de lemn în totalul materiei prime utilizate — în % —

Materialul sau produsul recuperat	Tara	Anul	Ponderea
Deșeuri lemnoase pentru fabricarea P.A.L.	România	1970	21,7
		1975	42
	Austria)		20
	Finlanda)	1969	21
	Suedia)		10
	R.F.G. (26
	Medie europeană	1969	24
Deșeuri lemnoase pentru fabricarea P.F.L.	România	1975	58
	din care: -deșeuri foioase		46
	Medie europeană	1969	64

— cenuri de termocentrale (adaos la măcinarea cimentului, materie primă pentru beton celular autoclavizat, în construcții hidrotehnice, materie primă pentru extragerea aluminei și fierului după finalizarea cercetărilor în fază de laborator și pilot), deșeuri de piele, deșeuri de cauciuc etc.

DINAMISMUL INDUSTRIEI ROMĂNEȘTI

Comentariu la un grafic

Industria minieră

CU TOATĂ VECHIMEA sa și cu toată însemnătatea pe care o are pentru economie, industria minieră nu a cunoscut o dezvoltare de proporții decât în anii construcției socialiste. Dacă în trecut doar trei sectoare ale acestei industrii au cunoscut o dezvoltare (cărbonele, metalele prețioase și sarea), pentru celelalte substanțe producția fiind cu totul neînsemnată, astăzi sînt dezvoltate în mod complex, la un nivel tehnic de producție ridicat, 6 subramuri și sectoare miniere: industria carboniferă, extracția și prepararea minereurilor feroase, extracția și prepararea minereurilor neferoase, extracția și prepararea substanțelor nemetalifere, extracția sării.

Prin importante fonduri de investiții alocate pentru lucrări geologice de prospecțiuni și explorări, pentru punerea în funcțiune a noi exploatari,

pentru modernizarea minelor existente, mecanizarea operațiilor de extracție și transport, introducerea de tehnologii moderne etc., a sporit considerabil baza de materii prime a țării, valorificarea acestora fiind făcută la un grad tot mai înalt de eficiență.

Creșterea apreciabilă a rezervelor și realizarea, an de an, a importantului program de investiții pentru dezvoltarea capacităților de producție, precum și măsurile luate despoire a productivității muncii și de pregătire a cadrelor, a creat premise pentru o dezvoltare rapidă a producției de cărbune și minereuri. Astfel, producția globală a industriei cărbunelui era în 1973 mai mare cu 751% față de 1938, la minereuri de fier de circa 30 de ori, iar la cele nemetalifere de 50 de ori.

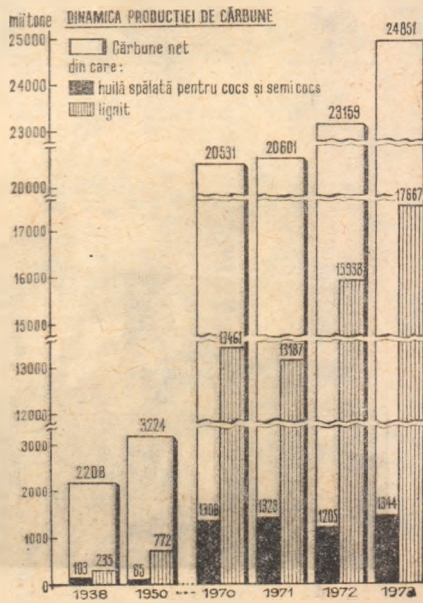
Ținînd seama de perspectivele de dezvoltare ale economiei stabilite la cel de al XI-lea Congres al partidului sarcini importante, complexe, revin industriei miniere în legătură cu intensificarea activității geologice în scopul

identificării de noi resurse de energie și materii prime, urmărindu-se punerea în valoare a tuturor resurselor posibile, în vederea asigurării în țară, într-o măsură tot mai însemnată, a materiilor prime necesare economiei naționale.

Din studiile preliminare privind necesitățile de energie ale economiei naționale pentru viitor, rezultă că, pe lângă celelalte forme de energie primară, va trebui să dezvolte la nivel maxim posibil extracția de cărbune. În viitorul cincinal producția de cărbune energetic va atinge cel puțin 56 milioane tone. Totodată, se va asigura din producția internă cel puțin 50% din cărbunele cocsificabil necesar.

Multiple sarcini de sporire a producției, de ridicare calitativă a acesteia sînt stabilite și pentru exploatarea de minereuri de fier și materiale neferoase și nemetalifere. Producția lor va trebui să acopere într-o proporție tot mai însemnată nevoile industriei — siderurgice, metalurgice și de abrazive. În acest scop sînt

prevăzute importante fonduri de investiții pentru deschiderea de noi exploatari, pentru identificarea de noi resurse, pentru creșterea randamentelor.

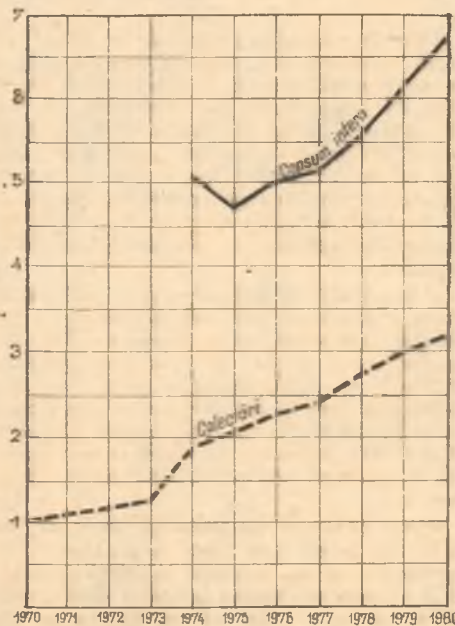
Tabelul nr. 2

	1975	1980
	1970	1975
oțel	155	152
fontă	127	134
cupru	140	150
alamă și bronz	134	140
plumb	120	134
cauciuc regenerat	-	227
uleiuri minerale recuperate	-	154
anvelope reșapate	-	280

Optica unităților și organizarea colectărilor

DIRECTIVELE Congresului al XI-lea al P.C.R., cu privire la noul plan cincinal acordă o atenție deosebită extinderii și intensificării valorificării deșeurilor prin: sporirea gradului de prelucrare față de resurse, creșterea ponderii prelucrării industriale a acestora, precum și prin extinderea domeniilor de utilizare a unor deșeuri ce se pot valorifica complex. La nivelul anului 1980 resursele secundare vor contribui la echilibrul balanțelor materiale cu ponderi apreciable: 42 la sută la producția totală de oțel, 16 la sută la producția de metale neferoase, 20 la sută din resursele de masă lemnoasă, 32 la sută din resursele pentru celuloză, semi-celuloză și pastă mecanică, 20 la sută din resursele de bumbac fibră etc.

În perioada ce urmează, se impun a fi puternic intensificate lucrările prevăzute pentru stabilirea tehnologiilor de valorificare la un mare număr de deșeuri industriale, care încă se mai pierd. Aceasta cu atât mai mult, cu cât deșeurile identificate și inventariate însumează anual circa 50 milioane tone substanțe solide și aproape 180 miliarde mc lichide și gaze, iar potențialul valoric estimat al substanțelor conținute, reprezintă peste ceea ce valorifică în mod uzual, aproape 7 miliarde lei/an.

Evoluția colectării deșeurilor de hirtie în raport cu consumul intern de hirtie.

DEȘEURI DE PLUTĂ

● Pluta constituie o materie primă deficitară pentru țara noastră, ea asigurându-se în exclusivitate din import. Anual, se cheltuiesc sume ce depășesc 14 milioane lei valută pentru procurarea materiei prime necesare confecționării dopurilor de diferite tipuri, colacilor de salvare, plăcilor izolatoare, rondelilor etc. Din analizele efectuate de către specialiști a rezultat că, în prezent, se pot recupera anual aproximativ 650 tone deșeuri de plută, ceea ce ar conduce la o economie valutară de circa 1,1 milioane lei/an. Pentru aceasta, începând cu 1975, au fost prevăzute măsuri de colectare a deșeurilor atât în consumul casnic cât și în toate unitățile care folosesc plută.

În acest scop însă este necesar să se modifice în întreprinderi, centrale, ministere și celelalte organe centrale, optica cu care este privită valorificarea deșeurilor, astfel încât colectarea și prelucrarea să nu fie considerată o activitate periferică, ci ca o parte componentă a activității curente a producției materiale, care sporește volumul resurselor ce se introduce în circuitul economic.

Totodată, în perioada următoare trebuie acordată o atenție sporită organizării mai operative a sistemului de colectare și stimularea creșterii volumului deșeurilor colectate de la populație. Din analizele efectuate a rezultat că volumul colectărilor de la populație se situează la un nivel foarte redus, reprezentând din totalul colectărilor: 0,1—3,3 la sută la deșeurile metalice neferoase, 1 la sută la deșeurile metalice feroase, 3,6 la sută la deșeurile textile și 10 la sută la deșeurile de hirtie

În scopul impulsivării colectărilor de deșeuri de la populație, sînt necesare în continuare măsuri pentru crearea unei structuri organizatorice adecvate, capabilă să servească eficient această activitate (eventual în cadrul consiliilor populare la unitățile care se ocupă de deșeurile menajere; acestea să organizeze depozitarea separată a diferitelor categorii de deșeuri, să le colecteze și să le livreze pe categorii. La această activitate este necesar să fie antrenat, pe scară largă, activul obștesc al consiliilor populare, tineretul, consiliile de femei etc.).

În același timp, reușita acestor acțiuni depinde în mare măsură de cultivarea în rândurile largi ale oamenilor muncii, în special, ale tineretului, a spiritului de economie.

★ **Trăind într-o epocă** în care omenirea descoperă că aproape orice resursă existentă în natură poate constitui o materie primă prețioasă, nimănui nu-i poate fi indiferent în ce măsură și cu ce grad de eficiență este utilizată fiecare resursă sau dacă ea se irosește. Desfășurarea unei acțiuni ample și coordonate în vederea valorificării maxime a tuturor categoriilor de deșeuri și înlăturarea deficiențelor care mai există în acest domeniu vor avea ca efect realizarea unor produse utile economiei naționale, lărgind substanțial baza de materii prime a țării noastre și contribuind nemijlocit la reducerea cheltuielilor materiale de producție.

M. GRĂJDAN, director

Ministerul Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodăririi Fondurilor Fixe

DIN CRONICA ÎNTRECERII

● Colectivele de muncă din cadrul exploatărilor, Arșița, Nepomuceni și Leșu Ursului din *bazinul Dornelor* au extras în prima decadă a anului circa 200 tone minereuri peste prevederi. De asemenea, în masivul Călimani, unde continuă lucrările pentru punerea în valoare a zăcămintului de sulf de la punctul Negoiul Românesc, planul de excavație a fost depășit cu aproape 2 000 metri cubi.

● Debutul în 1975 al *colectivului Combinatului de articole tehnice din cauciuc Jilava — București* a coincis cu un succes de prestigiu îndeplinirea sarcinilor cincinalului la toți indicatorii. Organizarea activității de producție în flux, ridicarea gradului de utilizare a mașinilor pînă la 95%, generalizarea schimbului II și extinderea schimbului III la agregatele de bază sînt cîțiva din factorii care au determinat acest succes.

● *Chimiștii întreprinderii „Azur” din Timișoara*, care și-au îndeplinit sarcinile planului cincinal în mai puțin de 4 ani, au livrat suplimentar, în prima decadă a lunii ianuarie 1975, mai mult de 300 tone lacuri și vopsele. În același timp, întreprinderea timișoreană a început fabricația unor noi sortimente de emailuri, lacuri și vopsele.

● Întreprinderile industriale din municipiul Sighișoara, care au anunțat îndeplinirea la 30 decembrie 1974 a sarcinilor de plan pe întregul cincinal, consemnează în perioada ce a trecut din ultimul an al cincinalului importante succese. Astfel, *colectivul Întreprinderii de sticlărie și faianță* a livrat din producția acestui an primele 30 de vagoane cu produse din sticlă și faianță. De asemenea colectivele de la „Întreprinderile de confecții „Tirnavă” și „Țesătoria de mătase” și-au depășit cu mai bine de 3% prevederile de plan.

● *La Întreprinderea de vagoane din Arad* noul an a debutat cu punerea în funcțiune, înainte de termen, a unei importante capacități de producție. Integrat în fluxul tehnologic al sectoarelor de montaj și finisaj, acest obiectiv va asigura un spor anual de 1 000 vagoane de marfă. Odată cu integrarea noii capacități în circuitul productiv, s-a trecut și la asimilarea în fabricație a unor produse noi. Este vorba de cele 20 de tipuri noi de vagoane cu performanțe ridicate.

SINTEZE — ANALIZE

Priorități în industrializarea unei importante avuții naționale :

LEMNUL

Poate spori dimensiunea resurselor ?

O AMPLIFICARE a resurselor de lemn în situația unor volume anuale constante de tăieri de masă lemnoasă este posibilă doar prin aplicarea perseverenței a unui complex de măsuri, cum ar fi : promovarea înlocuitorilor lemnului (beton, metal, materiale plastice, cărbuni, ceramică, sticlă), înlocuirea unor produse lemnoase cu altele mai economice (cheresteaua și placajul înlocuite cu PAL și PFL, lemnul brut cu deșeuri etc.), reducerea continuă a normelor de consum de materiale lemnoase, mărirea duratei de serviciu a unor lucrări din lemn prin antiseptizarea acestuia, extinderea utilizării maculaturii în producția de hirtie și cartoane etc.

O sursă importantă de creștere a cantității de lemn pentru utilizări industriale o constituie scăderea continuă a ponderii lemnului pentru combustibil în totalul masei lemnoase, acțiune începută cu mulți ani în urmă și aflată în curs de desfășurare și în cincinalul următor (vezi grafic 1). Ca urmare, consumul mediu de lemn de foc pe locuitor în România, care în anul 1965 era mai mare ca cel mediu european de circa 1,8 ori, va ajunge în anul 1980 la același nivel. Descreșterea ponderii — respectiv a cantității — de lemn de foc în cadrul masei lemnoase a fost și va fi suplinită în continuare, pe de o parte prin

amplificarea programului de termoficare, iar pe de altă parte prin antrenarea în consum, pentru ardere, a cărbunilor și în special a ligniților, astfel ca populația să aibă asigurată căldura pe timpul friguros. Creșterea de la an la an a procentului lemnului de lucru pe seama lemnului de foc implică din partea unităților de exploatare grija de a face o cit mai judicioasă sortare a masei lemnoase, astfel ca pentru prelucrări industriale sau pentru alte utilizări, să fie dat cel mai bun lemn.

O materie primă lemnoasă potențială, ce a început să fie atrasă în circuitul economic, mai ales în ultimii 10 ani, dar cu perspectivă de amplificare în viitor, o constituie **deșeurile de lemn provenite de la industrializare și prelucrare, precum și crengile, lemnul mărunț și subțire provenit din pădure.** Odată cu primele fabrici de plăci (PAL și PFL) și cu creș-

ducerea gramajului la diferite sortimente de hirtie și cartoane, prin care se poate obține sporirea suprafeței din aceeași cantitate de materie primă. Această scădere trebuie însă corelată, la unele sortimente, cu o creștere corespunzătoare a rezistențelor lor mecanice, ținând seamă de domeniile de utilizare a hirtii și cartoanelor respective.

O constatare care impune luarea unor măsuri imediate este faptul că **producem încă prea puține hirtii și cartoane cu gramaj redus.** De exemplu : hirtiiile cu mai puțin de 50 gr/m² nu reprezintă nici 1% din totalul producției ; la hirtiiile inferioare de ambalaj și la cartoanele duplex-triplex și ondulat gramajele sint cu 10—20% mai ridicate decât în alte țări ; nu se produc hirtii cretate subțiri și nici hirtia de ziar specială de 42—45 gr/m² ; la hirtia de ambalaj se constată tendința spre gramaje mari etc.

Cauzele acestei situații sint multiple, printre care menționăm : neasigurarea unor proporții optime între celulozele cu diferite lungimi de fibră (date fiind resursele limitate la celuloza din rășinoase), lipsa unor prețuri diferențiate pe gramaje care să constituie un factor stimulator, modul de exprimare a indicatorilor de plan privind producția care a favorizat realizarea cu prioritate a tonajului, lipsa de instalații adecvate.

Din unele analize preliminare reiese că există posibilitatea de reducere a gramajului (în medie cu circa 10%) la principalele grupe de hirtii : la hirtii pentru scris și tipărit, la hirtii de ambalaj rezistente, la hirtii capace pentru carton ondulat, la hirtii cretate. Pentru aceasta vor trebui luate unele măsuri tehnico-economice vizînd organizarea corespunzătoare a procesului tehnologic, precum și măsuri ca : aplicarea prețurilor pe gramaje de hirtii și cartoane ; exprimarea producției și în m² (alături de tone) ș.a.

O resursă care poate fi mai accentuat pusă în valoare este cea a **maculaturii** (deșeuri de hirtii și cartoane) care înlocuiește cu succes lemnul.

Față de evoluția prețurilor la hirtie pe piața internațională, față de penuria din ce în ce mai accentuată a lemnului și hirtiei, față de dependența de importurile de hirtie, cele mai multe țări europene și-au intensificat preocupările pentru „reciclarea” hirtiei. La noi, măsurile luate în ultimul timp au în vedere amplificarea colectărilor de deșeuri la hirtie și cartoane în toată rețeaua organizațiilor socialiste, precum și în rîndul populației.

În acest fel, la nivelul anului 1980 se va putea ajunge ca maculatura introdusă în procesul de producție să reprezinte 32% din producția de hirtie și cartoane (față de 25,5% în prezent), respectiv peste 34% din cantitatea dată în consum. Se va putea obține astfel o producție suplimentară de circa 70 000 tone hirtie pe an, fapt ce va contribui la creșterea producției și a consumului pe locuitor.

Unele economii de material fibros și de hirtie pot fi obținute chiar în procesele de fabricație, ca de exemplu la fabricarea sacilor — prin extinderea utilizării hirtiiilor microcreponate, și la ambalarea hirtiiilor și confecțiilor papetare — prin dimensionarea mai judicioasă a ambalajelor, ceea ce ar reprezenta economii de circa 9 000 tone hirtie pe an. Pentru aceasta însă este necesară revi-

Consumul de lemn de foc (mc/l locuitor)

U..	Media euro-peana	Media în România
1955	0,246	0,543
1965	0,200	0,353
1975	0,143 ^x	0,180
1980	...	0,120 ^x

x Estimari

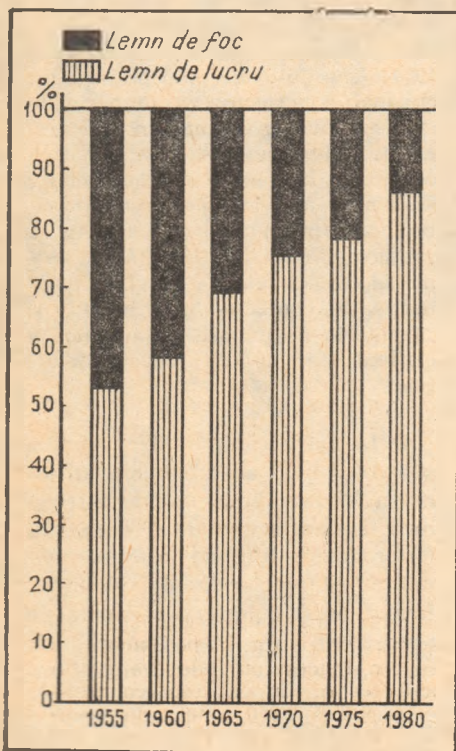
țerea producției de celuloză, acest lemn inferior a căpătat valențe noi, înlocuind în bune condițiuni lemnul masiv. La nivelul anului 1970, deșeurile destinate unor prelucrări industriale ajunseseră să reprezinte aproape 1/3 din totalul deșeurilor existente — restul de 2/3 fiind utilizate drept combustibil. Prin dezvoltarea continuă a producției de plăci, ponderea deșeurilor cu destinație industrială crește (grafic 2), urmînd ca pînă în anul 1980 să reprezinte 2/3 din total.

La nivelul anului 1974, pentru asigurarea creșterilor importante ale producției fizice în comparație cu 1973 (31,3% la PAL 14,2% la PFL, 22,9% la celuloză și semiceluloză) a fost antrenată în consumul industrial un volum sporit de deșeuri de la prelucrarea lemnului, și anume : 1 015 000 m³ pentru plăci din lemn, 510 000 m³ pentru celuloză și semiceluloză, 210 000 m³ pentru alte produse.

Pentru a nu se periclita atragerea în circuitul economic a cantității de deșeuri luate în calculul materiei prime lemnoase și pentru acest an, este necesar ca fabricile să ia măsuri care să asigure respectarea proporției dintre deșeuri și lobde prevăzută în planul de norme, și totodată cantitatea totală de lemn pe tona de plăci.

Influența consumului și greutateii hirtiei

O MĂSURĂ IMPORTANTĂ privind raționalizarea consumului de lemn o constituie re-

Graficul nr. 1. — Evoluția ponderii lemnului de lucru și a lemnului de foc în totalul masei lemnoase exploatare

zirea unor standarde și normative privind producția, folosirea și reciclarea ambalajelor de hirtie și cartoane, operațiune care trebuie finalizată în cel mai scurt timp.

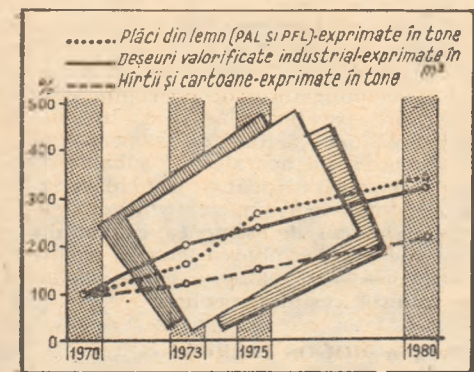
Obiectivele cercetării științifice

ÎN PRINCIPALELE DOMENII de utilizare și prelucrare a lemnului s-a obținut în ultimii ani reducerea substanțială a unor norme de consum pe calea eliminării sau reducerii supradimensionărilor, diminuării pierderilor la prelucrare, raționalizării croirilor, introducerii înlocuitorilor, reproiectării produselor etc., măsuri care își pot menține valabilitatea și pe viitor, cu condiția de a fi urmărite și aplicate consecvent în continuare.

În domeniul debitării buștenilor în cherestea — la care se prelucreează aproape 50% din lemnul de lucru din exploatare — un salt spectaculos în ce privește reducerea pierderilor de prelucrare (rumeguș, așchii) îl va putea determina schimbarea completă a tehnicii de debitare. Întrucât reducerea grosimii pinzei de gater este limitată, inerent, de rezistența metalului și rigiditatea lemnului, cercetările din alte țări au abordat soluții cu totul noi pentru „decuparea” buștenilor în cherestea și grinzi, fără deșeuri.

Este vorba de utilizarea jeturilor de apă de mare presiune sau de utilizarea laserului, metode experimentate în Anglia, U.R.S.S., S.U.A., care vor revoluționa întreaga producție de cherestea asigurând, din aceeași cantitate de materie primă, o cantitate mult sporită de cherestea.

Desigur, față de stadiul incipient al acestor metode, aplicabilitatea lor la scară industrială este o chestiune de viitor; de aceea, fără a se pierde din vedere aceste posibile rezultate, trebuie abordate teh-

Graficul nr. 2. — Situația comparativă între creșterea volumului de deșeuri de lemn valorificate industrial și creșterea principalelor produse consumatoare de deșeuri de lemn

nologii noi, ce pot fi aplicate imediat. În acest sens, o tehnologie îmbunătățită, care poate și trebuie să fie aplicată și extinsă neîntârziat, este cea a debitării buștenilor cojiți deplin și tocarea rămășițelor rezultate (pentru a fi expediate fabricilor de PAL și a celor de celuloză). Aplicarea acestor metode va contribui la creșterea indicelui de utilizare a lemnului cu 30%.

Un produs cu 1.1m de creștere deosebit este mobila. În decursul anilor, normele de consum de cherestea rășinoase și cherestea fag au fost reduse substanțial ca urmare re-

proiectării tipurilor de mobilă, precum și a introducerii înlocuitorilor (în special PAL și FFL). Dar, cu toate reducerile repetate (în decurs de 7 ani normele de consum de cherestea rășinoase și fag au fost reduse la jumătate), cantitatea de cherestea utilizată în producția de mobilă este încă mare: circa 250 mii m³. Același lucru se poate afirma și despre celelalte materiale lemnoase ca: plăci, furnire, panel, placaj ș.a.

Reducerea cantității de materiale lemnoase la mobilă este posibilă în continuare dacă MEFMC, întreprinderile, vor lua măsuri care să ducă la asigurarea citorva condiții de bază, strict necesare:

a) reproiectarea unor tipuri de mobilă, pentru scoaterea din producție a celor neeconomicoase sub aspectul consumului de materiale lemnoase, dar păstrându-li-se calitatea și funcționalitatea;

b) livrarea de materiale lemnoase în cantitățile și dimensiunile adecvate spre a se evita pierderile la croire și prelucrare, cu transformarea unei însemnate părți a materiei prime în deșeuri;

c) extinderea cooperării cu alte întreprinderi de mobilă din cadrul MEFMC, al industriei locale sau al cooperăției meșteșugărești, pentru realizarea unor panouri furniruite cu furnire combinate din resturi „căzute” de la anumite sortimente, sau piese și subansamble croite centralizat și executate cu consumuri îmbunătățite;

d) extinderea folosirii înlocuitorilor lemnului ca, de exemplu, a foliilor de PVC în locul furnirelor, sau confecționarea sertarelor prin extrudare (PVC pe suport de PAL) cu economii de circa 3000 m³ anual;

e) exercitarea deplină a rolului de coordonator al proiectării și producției de mobilă de către MEFMC, spre a se elimina situația existentă în prezent, în care întreprinderile industriei locale înregistrează consumuri unitare cu mult peste cele realizate de întreprinderile ministerului de resort.

O acțiune începută mai de mult, dar în care au fost obținute rezultate încă nesatisfăcătoare, este cea a producției de semifabricate în fabricile de cherestea pentru a fi livrate astfel beneficiarilor în locul cherestelei brute. Se cunoaște faptul că întreprinderile beneficiare prelucreează o mare parte a cherestelei primite în piese de diferite mărimi, care se încorporează în produsul finit (vagoane, nave, utilaje, construcții etc.). Confecționarea acestor semifabricate la fabricile de cherestea se face în condiții mult mai economice decît în cazul obținerii lor la fiecare beneficiar în parte, pierderile putîndu-se reduce cu circa 10%, ceea ce poate însemna multe mii de metri cubi de cherestea. Impulsionarea de către minister a fabricilor pentru organizarea cit mai neîntârziată și mai largă a producției de semifabricate ar permite realizarea unor importante economii.

ÎN ÎNDOIELNIC, măsurile preconizate în Directivele Congresului al XI-lea al partidului, vor conduce la identificarea de noi și noi repere, care valorificate sistematic vor crea condițiile necesare ca în viitorul cincinal, economia forestieră din țara noastră să dobindească noi și cit mai substanțiale realizări.

Petre CIOCLU
economist principal C.S.P.

DIN CRONICA ÎNTRECERII

● Muncitorii, inginerii și tehnicienii întreprinderii de poduri metalice și prefabricate din beton Pitești au obținut, pînă la 12 ianuarie 1975, un avans în îndeplinirea prevederilor cincinalului de 145 zile la producția globală și 150 zile la producția-marfă. Ei au realizat, de la începutul noului an, peste plan, 3000 traverse placcate din beton și au executat primele subansamble ale unor poduri de cale ferată, marcarale, prevăzute a fi livrate beneficiarilor încă în această lună.

● *Trustul de construcții și instalații petroliere din Ploiești* — unitate care își desfășoară activitatea în toate județele țării, a anunțat îndeplinirea planului pe întregul cincinal, realizînd 74 parcuri de separatoare, 3200 km conducte pentru transportul țițeiului și gazelor, 1146 km drumuri în schele, 27 stații Peco, rezervoare și depozite de țiței, un mare număr de locuințe pentru petroliști și alte lucrări. Pînă la sfîrșitul anului colectivul acestui trust va efectua un volum suplimentar de construcții-montaj în valoare de 1.1 miliarde lei.

● În prima decadă a noului an, activitățile întreprinderilor industriale din județele Prahova, Dâmbovița și Buzău au realizat o producție superioară prevederilor cu mai bine de 30 milioane lei. Printre unitățile cu cele mai însemnate realizări se numără oțelarii și laminorii de la Tirgoviște, sondorii și petroliștii din schele și rafinării, lucrătorii din cadrul combinatelor chimice și petrochimice, energicienii electrocentralelor de la Brazi și Doicești, minierii de la Filipeștii de Pădure și Șotînga.

● Alături de Hidrocentralele de la Dăiești, Rm. Vilcea, Rîureni și Govora, aflate în stadii avansate de construcție, zilele acestea pe riul Olt, la Băbeni și Ionești, au început lucrările pentru amplasarea altor două centrale. Noile obiective hidroenergetice vor dispune de grupuri de 37—38 MW. Prin punerea în funcțiune a celor șase obiective amintite, puterea instalată pe Olt va ajunge la 250 MW, adică la o cincime din potențialul hidroenergetic amenajabil pe acest riu.

● La Combinatul de lianți de la Cîmpulung-Muscel, una dintre marile unități argeșene cu „foc continuu”, au fost produse, peste sarcinile la zi, ale planului, 600 tone clincher și 1200 tone ciment.

● Lucrînd, încă din primele zile ale lui 1975 cu toate instalațiile la parametri maximi, chimiștii vilcenii au înregistrat, în perioada ce a trecut din acest an, adevărate producții record. În expresie concretă, ele înseamnă 2300 tone sodă caustică, 540 tone acid clorhidric, 180 tone octanol, 320 tone policlorură de vinil și sute de tone le alte produse solicitate de economia națională și la export.

UN DEZIDERAT—VALORIFICAREA OPERATIVĂ A CREATIEI ORIGINALE ÎN TEHNICA MEDICALĂ

PRINTRE primele acțiuni inițiate de Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie pe linia aplicării practice a prevederilor Legii privind invențiile și inovațiile se situează schimbul de experiență „Medicina și tehnica” organizat împreună cu Academia de Științe Medicale în decembrie la București.

Această manifestare de promovare a creativității într-un domeniu de graniță între medicină și tehnică, a reunit timp de trei zile pe cei mai talentați inventatori din domeniu, mulți dintre ei cunoscuți și pe plan internațional.

Ioan Florin DUMITRESCU — doctor în științe medicale. Centrul de protecția muncii și Ministerului Industriei Chimice.

În cadrul actualei expoziții de tehnică medicală expunem trei dintre aparatele realizate în cadrul centrului nostru, pentru diagnoza și explorarea sistemului neurovegetativ în scopul determinării stării de reactivitate, la stimuli electrici, a muncitorilor, operatorilor etc., care lucrează în industrie în condiții de solicitare maximă. În chimie, ca și în alte ramuri, o instalație se poate pierde în câteva secunde, funcție de viteza de reacție a operatorului de la panoul de comandă. Soluția găsită de mine este mult superioară explorării termografice simple utilizate în prezent. Aparatul numit „Multimetru fiziologic” permite ca prin aplicarea unui singur electrod pe suprafața cutanată, să se obțină simultan trei tipuri de date: rezistență, potențial electric și temperatură.

Utilizarea sa este foarte diversă începând cu depistarea sindroamelor stenice periferice sau nevritice, și pînă la stabilirea punctelor electrodermice în acupunctură. O variantă portabilă a acestui aparat, practic un minicalculator, este aplicabilă pe mină și poate măsura pe tot timpul unei activități capacitatea de reacție (operator, conducător auto, cosmonaut etc.). El pune în funcțiune în mod automat un sistem de alertă cînd se constată că reactivitatea neurovegetativă este deficitară.

Și, în sfîrșit „Reactometrul” ce înregistrează automat intervalul de latență între un stimul luminos și momentul în care survin reflexele electrodermale. Acest aparat se bazează pe o metodă originală „Măsurarea vitezei de conducere în fibrele neurovegetative simpatice periferice” pe care am pus-o la punct împreună cu inginerii: M. Bolintineanu și C. Cojocaru de la centrul nostru, autori alături de mine a o serie de alte invenții.

Precizez că toate aceste aparate sînt unicate pe plan mondial, nefiind formulată nici ideea de principiu de altcineva pînă acum.

Prezentate cu ocazia unor congrese internaționale, ele s-au bucurat de un deosebit interes, fiind solicitate la export. Chiar astăzi, în câteva ore mi-au fost solicitate 26 de asemenea aparate de participanții la acest schimb de experiență.

Vă întrebați, desigur, de ce nu s-a dat curs cererilor din străinătate pentru asemenea aparate. Pentru că nu s-a găsit încă o întreprindere cu rol de beneficiar care să le comande. Pentru microproducție există posibilități atît în Ministerul Chimiei, ca și la Politehnică. Dar pe această

În cadrul acestui schimb de experiență au fost prezentate peste 50 de comunicări științifice grupate pe următoarele domenii mari: aparate pentru explorări funcționale și monitorizare, tehnologie biomedicală, aparate și metode de diagnostic, aparate de laborator, aparate și tehnică pentru tratament și protejare, au fost expuse prototipuri ale unor invenții, s-au făcut demonstrații de funcționare.

Am solicitat în acest cadru citorva inventatori să prezinte pentru cititorii revistei noastre importanța medicală și economică a aparatului pe care au conceput-o.

cale o metodă nouă poate intra în uzul practicienilor numai după ani de zile, vreme în care inevitabil pe plan mondial apar aparate similare. Și atunci din păcate se recurge la metoda cea mai facilă — de a importa de la firme cu renume.

Ar fi necesar mai mult spirit întreprinzător la întreprinderile care fac joncțiunea între inventator și producător, pentru a putea demonstra convingător avantajele economiei naționale, de a valorifica creația tehnico-științifică originală.

Cred că economistii ar putea să facă acest serviciu economiei. Și le ofer și argumentele:

Dacă un televizor obișnuit se poate vinde cu maximum 4—5000 lei, un electrocardiograf, ce are un grad de tehnicitate mult mai redus ca televizorul are pe piața mondială un preț de 40—50 000 lei. Rentabilitatea este mai mare de circa 8 ori. Și atunci se pune întrebarea ce ne oprește atunci cînd avem priorități mondiale, utilaj specific, experți internaționali, o prezență prestigioasă în medicina mondială să realizăm aceste produse? Ceea ce nu avem încă este poate renumele, în domeniul producției de aparataj, dar acesta poate fi rapid cîștigat dacă vom începe să producem asemenea aparate.

Practica demonstrează că întotdeauna un procedeu tehnic nou în domeniul medical găsește rapid utilizatori pe plan mondial.

Dr. Constantin IOTA — Laboratorul de aparatură medicală. Institutul de cercetări electronice — MICMUE

Standul pe care-l prezentăm cu aparatură electronică medicală cuprinde câteva realizări, spun eu, valoroase ale colectivului de specialitate din cadrul Institutului. Prezentăm aparatură de diagnostic pentru laborator clinic cum ar fi: „Electrocardioscopul”, cu ameliorări față de tipul clasic, datorate ing. St. Răducanu care a obținut două certificate de invenție pentru acest aparat. „Unitatea de afișaj centralizat” realizată de ing. Fl. Mugișiu, într-o variantă de asemenea perfecționată, cu subsansamble brevetate, și „Numărătorul automat de globule” — într-o variantă originală.

Noi realizăm aceste produse de la stadiul de laborator pînă la stadiul de prototip omologat — gata pentru producție. În prezent, o mică parte dintre realizările noastre merg însă în producție.

Însăși eforturile în dezvoltarea tehnicii medicale sînt dispersate și se întrezăresc doar ca particule minuscule ce se pierd printre prioritățile acordate altor sectoare industriale. Uzinele, fabricile mari nu sînt interesate să introducă în nomencla-

torul lor produse de serie mică, iar o întreprindere specializată care să realizeze toate produsele de tehnică medicală nu avem încă.

Cred că există aici un cerc vicios. Pe de o parte, organizatorii de sănătate trebuie să-și formuleze pertinent nevoile, iar institutele de cercetări să-și întocmească planurile de cercetare pornind de la aceste nevoi și de la solicitările pieței externe.

De aceea pledez pentru un cadru organizat, pentru un centru de dezvoltare a tehnicii medicale, care să poată urmări evoluția tehnicii mondiale, care să preia de pe umerii inventatorilor dificilele probleme de pregătire materială a experimentării, omologării, tipizării, comercializării etc. Însăși realizările laboratorului nostru se datoresc faptului că ne-am bucurat de condiții de cercetare organizată în cadrul Institutului de cercetări electronice.

Uzura morală a ideilor de produs nou este tot mai accelerată în lumea modernă ceea ce impune ca lanțul cercetare—producție—comercializare să funcționeze perfect, într-un ritm alert, și în domeniul utilajelor medicale.

Consider că este oportună dezvoltarea în țara noastră a unei baze de producție de aparatură medicală care depășind un anumit nivel obligatoriu de concepție și producție în aparatură clasică, să treacă la realizarea unor acțiuni de cooperare pentru livrarea de aparate și subsansamble. Am fost solicitați pentru participare la livrări complexe de unele firme din străinătate și avem, de asemenea, convenții externe pentru dezvoltarea tehnicii medicale. Toate acestea creează un cadru favorabil dezvoltării acestui domeniu.

Dr. Ion MOGOȘ Institutul oncologic București

Contrar unor afirmații neavizate, că un individ îmbolnăvit de cancer ar fi, apriori condamnat la o moarte mai mult sau mai puțin rapidă, pot spune că el este tratabil, pînă la vindecarea sa completă cu condiția ca boala să fie depistată în fazele sale incipiente.

Iată pentru ce aspectul depistarea bolii — în timp util, pentru tratament și, ca atare, pentru viața pacientului — este fundamentală. Concepînd aparatul, pe care noi l-am numit „Termograf”, echipa noastră a dorit, în fapt, să încerce să ofere o rezolvare acestei mari probleme.

Realizarea, de către colectivul nostru a unui atare aparat permite, cred, considerarea de noi posibilități în legătură cu

G. H.

(Continuare în pag. 32)

Interviul „R. E.” pe marginea unor noi reglementări financiar-bancare

DOBÎNDA — IMPORTANTĂ PÎRGHIE PENTRU ÎNTĂRIRIA GESTIUNII ECONOMICE

CU INCEPERE de la 1 ianuarie 1975 se practică noi nivele de dobinzi, comisioane, taxe și tarife bancare în relațiile cu unitățile socialiste, alte persoane juridice și persoanele fizice. Pentru a semnaliza cititorilor noștri importanța noii reglementări, principalele modificări intervenite, precum și considerentele economice avute în vedere, redactorul nostru de specialitate a luat un interviu tovarășului ALEXANDRU OPREA vicepreședinte al Băncii Naționale a R. S. România pe care-l consemnăm succint în cele ce urmează.

● Pentru început, vă rugăm să prezentați, pe scurt, opinia dv. în legătură cu menirea dobinzii.

Rolul dobinzii este acela de a stimula și cointeresa întreprinderile, centralele industriale și chiar ministerele să folosească cât mai judicios și să rețină cât mai puțin în circuitul lor mijloacele bănești primite sub formă de împrumut de la bănci.

Unitățile economice care nu manifestă preocupări pentru lichidarea și prevenirea lipsurilor existente în activitatea lor realizează o incetinire, față de plan, a vitezei de rotație, ajungând în situația, pe de o parte, de a nu mai putea rambursa la scadență creditele obținute, iar, pe de altă parte, de a apela la credite speciale suplimentare pentru a-și putea continua activitatea. Ca urmare, dobinzile majorate, plătite de unitățile respective, atât pentru creditele restante, cât și pentru cele speciale, influențează negativ situația lor financiară.

● Care au fost principalele considerente avute în vedere la noia reglementare a cuantumului dobinzilor, comisioanelor, taxelor și tarifelor bancare ?

— Elaborarea Decretului nr. 234 din 23 decembrie 1974 a fost determinată de o serie de considerente, dintre care, în primul rând, trebuie menționată necesitatea ridicării la rang de lege a competenței de stabilire a dobinzii, potrivit prevederilor Legii finanțelor. Această măsură evidențiază importanța pe care conducerea partidului și statului nostru o acordă dobinzii, ca pîrghie financiar-bancară, a cărei folosire, alături de celelalte măsuri luate pentru perfecționarea continuă a organizării, planificării și conducerii economiei naționale, trebuie să contribuie la atingerea unei eficiențe sporite în activitatea tuturor unităților economice.

Reglementarea actuală a urmărit și cuprinde într-un singur act normativ a reglementărilor privind nivelul dobinzilor, comisioanelor, taxelor și tarifelor ce se încasează și se plătesc de bănci, care, regăsindu-se în

mai multe dispoziții legale, creau unele greutăți în aplicarea lor.

S-a urmărit, totodată, unificarea nivelului dobinzilor, în funcție de sectorul economic și de destinația creditelor, precum și de situația în care se găsesc acestea, respectiv dacă sînt în termenul normal de rambursare sau dacă au depășit acest termen.

Cu acest prilej s-a realizat și o corelare a nivelului dobinzilor ce s-au practicat în sectoare sau la categorii de credite similare, în vederea evitării diferențierilor existente, care, în prezent, nu se mai justifică.

În sfîrșit, unitățile economice care au greutăți financiare sînt stimulate și pe calea dobinzii să utilizeze în mai mare măsură creditele speciale, în vederea refacerii capacității lor de plată, pentru a nu crea dificultăți financiare altor unități cu care sînt în relații.

● Din lectura noii reglementări am reținut că se menține actualul sistem diversificat de credite și dobinzi. Comparativ cu reglementările anterioare, care sînt principalele modificări intervenite și factorii care le-au determinat ?

Principalele modificări privind nivelul dobinzii față de reglementările anterioare se pot prezenta sintetic astfel :

1. Stabilirea unui nivel unic de dobinză pentru creditele curente aferente activității de bază a fiecărei ramuri economice.

2. Stabilirea unor nivele de dobinză mai reduse la creditele speciale, care urmează a fi numai cu 2 procente mai mari decît cele aferente creditelor curente, față de 2-7 procente cît era nivelul anterior, în vederea stimulării unităților economice, pentru a apela în mai mare măsură la astfel de credite.

3. Stabilirea nivelului dobinzii la creditele speciale ce se vor putea acorda organizațiilor de construcții-montaj, foraj și geologie, organizațiilor de comerț exterior, stațiilor pentru mecanizarea agriculturii și cooperativelor agricole de producție, care anterior nu au beneficiat de astfel de credite.

4. Stabilirea unui nivel unic de dobinză la

creditele restante, pe ramuri economice, avîndu-se în vedere :

— nivelul dobinzii care s-a practicat anterior la cea mai mare parte a volumului creditelor restante existente în industrie, transporturi, construcții-montaj, comerț interior, agricultura de stat și cooperatistă ;

— necesitatea majorării dobinzii, de la 8% la 10%, la creditele restante ale organizațiilor de comerț exterior, în vederea creșterii preocupării pentru încasarea în termene cit mai scurte a produselor livrate la export, precum și la creditele restante pentru investiții ale cooperativelor agricole de producție, de la 5% la 6%, în vederea alinierii cu nivelul de dobinză practicat la astfel de credite în celelalte sectoare ;

— necesitatea reducerii nivelului dobinzii, de la 12% la 8%, la creditele restante ale stațiilor pentru mecanizarea agriculturii, ținîndu-se seama de faptul că aceste credite sînt determinate de nerealizarea veniturilor proprii, ca urmare a neachitării de către unele cooperative agricole de producție a contravalorii lucrărilor executate.

● Se observă că nivelurile procentuale și valorice ale comisioanelor, taxelor și tarifelor ce se încasează și se plătesc de bănci — atît în lei, cît și în valută — variază foarte mult pentru aceeași categorie de operațiuni bancare, încadrarea fiecăreia dintre aceste operațiuni în nivelurile respective urmînd a se face de către bănci, cu acordul Ministerului Finanțelor. Ce elemente vor fi avute în vedere la practicarea acestor comisioane, taxe și tarife ?

— Multitudinea și varietatea operațiunilor executate de bănci pentru care se percep sau se plătesc comisioane, taxe și tarife, posibilitatea apariției unor noi operațiuni, precum și necesitatea unor modificări operative pe parcurs au determinat reglementarea acestora în cadrul Decretului nr. 234/1974, pe categorii de operațiuni. Încadrarea fiecărei operațiuni existente și a altora nou apărute în nivelurile procentuale și valorice ale comisioanelor, taxelor și tarifelor prevăzute pentru categoriile de operațiuni din decret, inclusiv excepțarea de la perceperea acestora se face de bănci, cu acordul Ministerului Finanțelor, ținînd seama de natura, complexitatea și frecvența operațiunilor respective, de necesitatea recuperării de către bănci a cheltuielilor pe care le efectuează cu aceste operațiuni, precum și de fluctuația nivelului comisioanelor, taxelor și tarifelor pe plan mondial.

Interviu realizat de
Maria IONIȚĂ

CONDUCERE ORGANIZARE

CU OCAZIA Tîrgului Internațional care a avut loc la București în perioada 13—23 octombrie 1974, redacția noastră a organizat o investigație în rîndul cîtorva reprezentanți ai unor firme străine, specializate în construcții de mașini, cu mare reputație pe piața internațională inclusiv pentru activitatea de marketing pe care o desfășoară.

Ancheta și-a propus să desprindă cîteva elemente ale strategiei de marketing: produs, vînzări, promovare, caracteristice exportatorilor de pe piața mașinilor și utilajelor în actuala conjunctură internațională.

„TREBUIE ASIGURATE FUNCȚIILE PRODUSULUI CU CHELTUIELI MI- NIME”.

este ideea de bază ce s-a desprins din răspunsurile primite la întrebarea 1. de la interlocutorii noștri:

Walter KLEIN („Brown Boveri International” — Elveția): Există din totdeauna o vorbă: „Să fii mereu cu un pas înainte” — cercetarea-dezvoltarea fiind condiția de bază în realizarea îmbunătățirii calității produselor oferite, lărgirii gamei sortimentale de ofertă. În laboratoarele noastre din Baden, oamenii noștri de cercetări — să le numesc fundamentale — lucrează deja pentru producția anului 1990. Criteriile de succes în perspectivă le considerăm ca fiind: multifuncționalitatea, siguranța în utilizare, linia estetică, gabaritul redus. De exemplu, întrerupătorul cu hexafluorura de sulf SF₆, produs care a suscitat interes și în România, oferă multiple posibilități de interșanjabilitate (sistem așa-numit „bau-kasten” — jocul cu cuburile) are un gabarit de 10 ori redus față de soluția clasică cu reducerea corespunzătoare a consumului de forță de muncă, materii prime și materiale. Acest din urmă criteriu al economiei de forță de muncă și materiale funcționează, de altfel, pentru toate produsele pe care le oferim, mai puternic în actuala conjunctură.

Heinz IHLE („AEG — Telefunken” — R.F.G.).

Departele de a minimaliza importanța manierei comerciale de lucru — în condițiile în care piața aparține cumpărătorului — trebuie să admitem totuși că atenția consumatorului industrial este îndreptată, în principal, asupra parametrilor produsului oferit. De aceea, calitatea trebuie asigurată în orice condiții, independent de criza energetică sau de materii prime. Parametrii tehnici superiori trebuie încadrați și mai sever decît pînă acum, în limitele gabariturii tot mai mic și a eficienței în exploatare cît mai mare. Cercetarea și dezvoltarea constituie activitatea cu un cuvînt greu de spus în aceste împrejurări, fapt pentru care îi și alocăm 4—5% din cifra anuală a desfacerilor.

Dar utilizăm și rezultatele cercetării altora, respectiv cumpărăm licențe străine, de pildă, de la „General Electric” (S.U.A.) sau „Hitachi” (Japonia), cărora le oferim în schimb propriile noastre licențe.

În legătură cu ciclul lansării produselor pe piață, experiența anilor precedenți ne-a format o filozofie sănătoasă: începem cercetarea pentru înlocuitor în faza de ofer-

tare pe piață a produsului, iar oferirea lui efectivă o facem cînd condițiile tehnice și de piață sînt coapte. Exemplific aceasta cu video-telefonul și TV pe plăci, oferit în 1973 la Expoziția Internațională de la Berlin.

E.A. ODELL („Rolls-Royce” 1971 Ltd. — Marea Britanie).

Nu trebuie omis faptul esențial că în această cursă de înnoiri, hotărîtor rămîne totuși elementul „conferință”. Atîta timp cît nu ai încă un concurent la un produs, schimbarea lui apare nejustificată și în

fabricație și exploatare a produselor noastre de ofertă, precum și în sensul funcționării antipoluante — obiectiv de dată mai recentă — care va căpăta însemnătate crescîndă în viitor.

Conclucrările pe care le avem cu uzinele mecanice Reșița pentru reductoarele „Renk-Reșița” sau cea cu uzinele de tractoare și camioane pentru motoarele „MAN”, sînt de natură să ne ajute la soluționarea reciprocă a unor probleme de interes comun (lărgirea programelor de fabricație, folosirea forței de muncă, școlarizarea personalului operativ etc).

DISTRIBUȚIA TREBUIE FĂCUTĂ PRIN FORME SPECIFICE FIECĂRUI PRODUS, ADAPTATĂ FIECĂREI PIEȚE.

Aceasta este concluzia pe care am tras-o din răspunsurile primite la întrebarea 2, de la:

- Ce loc acordați, în politica dv. de firmă, produsului și cum credeți că va influența ea desfacerile dv. în perspectivă?
- Care credeți că este formula optimă pentru distribuție în acest sector și ce politică adoptă firma dv. în acest sens?
- Ce rol joacă acțiunile promoționale în strategia dv.?

ce mă privește nu cunosc vreo firmă care să fie dispusă să facă asemenea investiții gratuite. Firma noastră fabrică motoare cu turbine cu gaz pentru avioane, segmentul nostru de piață fiind deci specific. Avem produse foarte specializate pentru piețe foarte specializate. De exemplu, vindem motoare ca atare sau piese pentru asamblare la „B.A.C.”, „H. Seadley”, „Fokker”, „Lockhead”, „Douglas”, „Boeing”, etc.

Fie că lucrăm după propriile noastre modele — tipul R.B. 211, ale cărui cercetări au durat începînd cu anul 1960 — fie că utilizăm licențe de tipul „Gnome” de la „General Electric” (S.U.A.) — politica de îmbunătățire a produsului rămîne o coordonată majoră a viziunii noastre de perspectivă.

Jürgen BURANDT („Gutehoffnungshütte — R.F.G.)

Pentru un concern de talia G.H.H. cercetarea poate și trebuie să fie un aliat. La centrul nostru de lângă Düsseldorf, avem peste 3000 de cercetători, a căror principală preocupare este „sofisticarea” în sensul creșterii funcționalității, eficacității de

Mitsuru FUKUKITA („Jetro” — Japonia).

Experiența noastră proprie, precum și a altor companii japoneze vine să confirme ideea că contactarea utilizatorului final reprezintă maniera cea mai eficientă de a face comerț. Societatea noastră în colaborarea sa cu clientul pe linia desfacerii, ia în considerare specificul național al piețelor și anume: gradul de dezvoltare economică, proiectele de dezvoltare în perspectivă, politica și disponibilitățile sale de conlucrare internațională. Dacă la acestea se adaugă o anumită, doză de flexibilitate a ofertei, se pot depista și valorifica unele canale suplimentare de aprovizionare a clienților.

În ceea ce ne privește, ne străduim să stabilim asemenea relații de piață încît reprezentanții, reprezentanțele noastre s.a.m.d., pe care le răspîdim în întreaga lume, să reușească să se achite, în chip optim, de dubla misiune ce le revine și anume: să pompeze mărfurile noastre spre client și să ne asigure fluxurile de informații „feed-back” indispensabile în relațiile cu piața. „Clientul nostru — stă-

pinul nostru" nu este o formulă comodă, dar nu poate fi evitată.

Walter KLEIN (Brown Boveri — Elveția)

În ce ne privește, afacerile le tratăm direct cu clienții finali. Nu obișnuim să desfăcăm prin intermediari, întrucât specificul produselor noastre nu ne permite. Ca atare, nu avem puncte de desfăcere în străinătate. În mod cu totul excepțional apelăm la intermediari doar în cazul aparatului mic (ex. stekerele — care au serii mari și clienți foarte mulți). Astfel de produse le desfăcăm prin „mic-gros” conform organizării din țările clienței.

Heinz IHLE (AEG — Telefunken — R.F.G.)

Maniera optimă de desfăcere adoptată de noi, constă în înființarea de reprezentanțe puternice și eficiente în țările cumpărătoare. Avem 82 astfel de reprezentanțe în diferite puncte ale globului. Oferim produse care acoperă 5—6 domenii de producție — energetică, electronică, aparatul casnic ș.a.m.d. Întregul concern este format din „mini-intreprinderi” pe produse și grupe de produse — aceste micro-sisteme având conducere proprie, bilanț propriu și desfăcere proprie.

Urmind o linie strategică orientativă, dată de centrul de decizie al concernului, fiecare conducere de minisistem se orientează, la nivelul ei, în manierele tactice de lucru, pe care le consideră cele mai propice, pentru realizarea sarcinilor lor de desfăcere. La sfârșitul perioadei, în cazul când înregistrează pierderi, conducerile acestor mini-intreprinderi sînt trase la răspundere.

Conducerea prin excepție — descentralizarea și investirea subordonaților cu responsabilități și autoritate este elementul pe care-l considerăm esențial în sistemul de organizare al firmei.

PUBLICITATEA TREBUIE FĂCUTĂ CU „ARGUMENTE MĂSURABILE”, este în esență răspunsul la întrebarea 3 argumentele fiind date de:

Vaclav HRDONKA („Skoda” — R. S. Cehoslovacă).

Legăturile de tipul „public-relations” — nu arareori confundate, de către neinformați, cu „relațiile cu publicul” — își au propriile lor reguli și obicei-

tive. Ele își propun — ca scop principal — contactul și întreținerea de relații bune cu persoanele de decizie, din cadrul firmelor cumpărătoare, în vederea promovării, în principal, a numelui de firmă. Contactul cu persoane importante și foarte importante — este o premisă a relațiilor bune de afaceri. Cei însărcinați cu întreținerea de atari relații trebuie să fie — în egală măsură — și jurnaliști, și interlocutori, și tehnicieni, și negustori. Dar, mai presus de toate acestea, ei trebuie să aibă perspectiva acțiunilor lor curente.

Dr. Horst TEUBER (Nowea — R. F. Germania)

În relațiile de afaceri cu produse industriale se înregistrează un fenomen contradictoriu, pe de o parte — o depărtare și mai mare a producătorilor de cumpărători, ca urmare a verigilor intermediare care se întrepătrund în desfăcerea produselor de mare serie, iar pe de altă parte — o apropiere a producătorilor de cumpărători, datorită contactelor directe, generate de execuția la comandă specială. În ciuda eforturilor producătorilor de a contacta — cât mai constant și cu arie de cuprindere cât mai largă — consumatorii finali, este evident și adesea un deziderat practic, imposibil de realizat. Reclama este puncta pe care producătorul o aruncă spre client. Depinde de primul dacă pe această punte vor avea loc schimburi de informații. Exigențele actuale ale comunicațiilor cu publicul cumpărător impun specializarea celor care își asumă această dificilă sarcină. Apare, astfel, și categoria „contact-men”-ilor care se plasează undeva între publicitate și „public-relations”. Misiunea lor este să deschidă ușa — s-o forțeze, de fapt, dat fiind că și competiția încearcă același lucru. Odată atins acest deziderat inițial „ștafeta” este predată „oamenilor de afaceri” propriu-zis — tehnicienii și negustorii — care largesc breșa și intră în fondul problemei: negocierile de contract.

Norbert TREFFKORN (Kodak — Pathé — Franța)

Indiferent cât de minunate ar fi concepțiile de producție, indiferent cât de atrăgător ar fi ambalajul și oricît de seducătoare ar fi reclama, produsul nu se vinde dacă nu dă rezultate bune. Imaginea de firmă este esențială, în perspectiva vânzărilor. Faptul că o firmă ajunge în situația fericită de a oferi produse, care să fie

recunoscute ca modele de perfecțiune — pe care te poți bizui oricînd — este deja rezultatul unor investiții de timp, eforturi și autocontrol de firmă sever. O atare firmă, cînd lansează un produs nou, este aproape convinsă că puțini vor fi acei clienți care se vor întreba dacă produsul respectiv este bun sau nu. A ajunge însă într-o astfel de situație, presupune eforturi greu de crezut pentru a asigura — constant, la toate livrările, calitatea produselor oferite. Refuzul de a admite compromisuri, menține înalta stîimă a clienților pentru numele firmei. Unul din argumentele îl constituie, bineînțeles, și eficiența programului publicitar și comercial al firmei. De pildă, sloganul nostru „Dv. apăsați pe declanșator, restul îl facem noi” — dublat de faptul că dezvoltarea filmului se face de către firmă, în contul prețului de achiziție al filmului — își are propria sa valoare promoțională.

Peter CHAPMAN („Compair Industrial” — Marea Britanie)

Un sistem eficient de desfăcere presupune a avea o „forță de vânzare” care să se identifice, să creadă în produsele și firma sa. Cei însărcinați să transmită această încredere și clienților, nu pot spune că au o muncă ușoară. Cu atît mai mult cu cît există încă adesea confuzii chiar și la nivele superioare de decizie în ceea ce privește rolul și modalitățile de a face promovare. Specificul produsului și, în consecință, al segmentului de piață abordat impun o tratare nuanțată a contactului cu cumpărătorii — specialiști prin excelență competenți și raționali. Clienții noștri vor argumente măsurabile. O reclamă în domeniul nostru de activitate (compresoare) poate fi, adesea, confundată cu materialele de documentare tehnică. Simpozioanele, articolele în presa de specialitate etc. încep să cîștige tot mai mult teren, comparativ cu formele „clasice” de publicitate. Tîrgurile se specializează tot mai mult, expozițiile devin tot mai limitate ca tematică abordată și, concomitent, numărul lor crește. Nu te poți rezuma să afirmi că produsul tău este bun, trebuie să și demonstrezi că așa stau lucrurile.

George HASEGANU
Ioan GEORGESCU

SINOPTIC

Analiza valorii

În organizare

METODA analizei valorii este utilizată pe scară tot mai mare nu numai în domeniul produselor, ci și al organizării. Specialistul polonez W. BILINSKI, în revista Organizația-Metody-Tekhnika, prezintă o interesantă aplicație a metodei la reducerea costurilor structurii organizatorice a unui compartiment dintr-o instituție centrală a administrației de stat.

După ce s-a luat hotărîrea că respectivul compartiment trebuie să constituie obiectul cercetării (deoarece neîndeplinirea sistematică a sarcinilor sale ducea la perturbări în întreaga instituție), a început culegerea tuturor informațiilor privitoare la

rolul, sarcinile și locul compartimentului studiat. Au fost strinse, de asemenea, informații despre alte compartimente (care prin caracterul activității lor se apropiau de cel studiat).

Au fost definite funcțiile exercitate de compartiment, precum și toate sursele costurilor necesare realizării acestor funcții. Cu ajutorul unui tabel matrice (pe coloane funcțiile, pe rînduri costurile), s-a stabilit apoi care anume sursă de cheltuieli participă la îndeplinirea diferitelor funcții și ponderea diferitelor cheltuieli în realizarea funcțiilor.

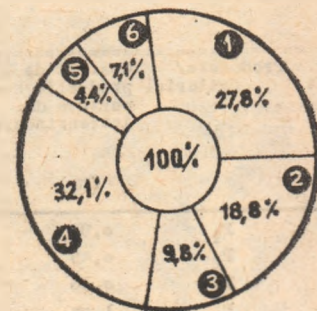
Rezultatul acestei analize a fost foarte interesant: două funcții considerate auxiliare formează împreună 65,70% din costurile întregului compartiment, în timp ce cheltuielile pentru îndeplinirea funcției de bază reprezintă numai 19,90%. Ca rezultat al analizei și al aplicării mă-

surilor preconizate s-a obținut reducerea cu 20% a costurilor, precum și alte efecte, care nu pot fi măsurate, sub forma perfecționării relațiilor organizatorice.

Eficiența organizării științifice a muncii

ORGANIZAREA științifică a muncii constituie o sursă importantă de economii în procesul de producție; în industria sovietică, în anul 1973, aplicarea măsurilor de organizare științifică a muncii a determinat obținerea de economii echivalente cu munca unui număr de 390,4 mii de lucrători. La acest rezultat au contribuit măsuri ca: 1) perfecționarea organizării și

deservirii locurilor de muncă; 2) îmbunătățirea diviziunii și cooperării în muncă; 3) introducerea unor metode și procedee înaintate de muncă; 4) perfec-

ționarea normării și retribuției muncii; 5) ameliorarea condițiilor de muncă; 6) alte măsuri. Ponderea contribuției fiecărei măsuri la rezultatul menționat este specificată în grafic. („Ekonomskaia gazeta”, nr. 1/1975).

EXPERIENȚE ÎN ACTUALITATE

METODA „ELECTRE”

fundamentarea deciziilor

privind asimilarea produselor noi

EXTREM de dificile prin conținut și foarte importante prin consecințele lor asupra rezultatelor activității unităților economice, deciziile privind asimilarea noilor produse obligă organele de conducere la o atenție deosebită, necesită o competență profesională de nivel științific foarte ridicat.

În procesul elaborării și luării acestor decizii, participarea activă a economistului se poate dovedi foarte valoroasă. Aplicația pe care o prezentăm — și care ar trebui preluată și difuzată cât mai mult de economiștii din unitățile economice — este cât se poate de concisă în acest sens.

Ori de câte ori se pune problema asimilării, începutul îl constituie orientarea spre acele produse care pot oferi mai mari șanse de ridicare a eficienței economice, ca o consecință a economisirii de materiale, înlocuirii parțiale sau totale a materialelor deficiente și scumpe cu altele mai ieftine, folosirii de tehnologii noi de fabricație, mecanizării sau automatizării proceselor de muncă.

Alegerea produsului celui mai convenabil reprezintă o problemă de decizie multidimensională în care produsele luate în considerare sînt modurile posibile de a acționa ale unui decident, iar punctele de vedere din care se analizează aceste produse sînt criteriile de decizie.

Una dintre cele mai recente metode matematice folosită în scopul alegerii variantei optime de decizie este metoda ELECTRE. Această metodă a fost tratată și în literatura de specialitate din țara noastră¹.

Metoda oferă posibilitatea comparării și clasificării elementelor unei mulțimi $P = \{P_i\}$ unde $i = 1, n$, ținînd seama de $C = \{C_j\}$, $j = 1, m$, criterii de decizie, cu scopul de a găsi submulțimi omogene de elemente, precum și de a stabili o ierarhie a acestora.

Deoarece această metodă este mai puțin

cunoscută de către practicieni, considerăm că este necesar să redăm cîteva elemente de tehnică aplicării ei.

CONȚINUTUL METODEI

ASTFEL — în ce privește modul de lucru — se pornește de la faptul că unui element P_i privit prin prisma criteriului C_j îi corespunde un rezultat s_{ij} care poate fi o valoare numerică, o notă sau o apreciere calitativă (rău, bun, foarte bun etc.) Mulțimea acestor date poate fi redată printr-un tabel de forma:

Tabel nr. 1

Varian-tele	Criteriile	$C_1 \dots$	$C_j \dots$	C_n
P_1		$s_{11} \dots$	$s_{1j} \dots$	s_{1n}
\vdots				
P_i		$s_{i1} \dots$	$s_{ij} \dots$	s_{in}
\vdots				
P_n		$s_{n1} \dots$	$s_{nj} \dots$	s_{nm}

¹ Pentru ca elementele P_i să poată fi ierarhizate după un criteriu C_j , este necesar ca rezultatele s_{ij} din coloana respectivă să fie comparabile între ele (deci trebuie folosite unități de măsură comparabile pentru unul și același criteriu).

Elementele mulțimii P pot fi analizate după toate criteriile C_j luate în considerare. Fiecărui vector coloană:

$$C_j = \begin{bmatrix} s_{1j} \\ \vdots \\ s_{ij} \\ \vdots \\ s_{nj} \end{bmatrix}$$

unde $j = 1, m$, i se asociază un graf $G_j = (P, C_j)$ în care elementele mulțimii P_h constituie virfurile grafului, iar între două virfuri P_g și P_h (g și $h \in I$) se duce un arc, orientat de la P_g spre P_h , dacă P_g depășește pe P_h în clasificarea după C_j . Dacă în această ordonare P_g și P_h sînt echivalente, se trasează între ele un arc în ambele sensuri.

Graful astfel construit dă o reprezentare clară a relației de

preordine definită pe P de criteriul C_j . Acest graf are următoarele proprietăți:

1. Este tranzitiv, adică dacă între două virfuri oarecare P_g și P_h există un drum orientat de la P_g spre P_h atunci există și un arc de la P_g spre P_h ;

2. Este complet, adică oricare două virfuri P_g și P_h sînt unite între ele printr-un arc cel puțin într-un sens.

Dar, pe baza unui astfel de graf nu se poate face alegerea variantei celei mai bune din toate punctele de vedere, deoarece varianta optimă după un criteriu nu este în același timp optimă și după celelalte criterii.

Se impune, deci, găsirea unui procedeu care să sintetizeze rezultatele comparațiilor, după fiecare criteriu, într-o ordonare finală. Aceasta înseamnă a găsi un graf sinteză care să permită o ordonare a elementelor mulțimii P ținînd seama de toate criteriile C_j .

În acest graf vom avea arc de la un virf P_g la un virf P_h , dacă și numai dacă, există arc de la P_g la P_h în toate grafulor G_j , ($j = 1, m$).

Pentru trasarea grafului sinteză, fiecărui element a_{ij} i se asociază o notă de apreciere u_{ij} care, de obicei, se normalizează la o anumită scară. Scara cea mai des utilizată este 0-1, în care, pentru fiecare criteriu, variantei celei mai avantajoase i se acordă calificativul 1, iar celei mai dezavantajoase 0; celelalte variante primind valori intermediare.

Rezultă următorul tabel de aprecieri:

Tabel nr. 3

Varian-tele	Criteriile	$U_1 \dots$	$U_j \dots$	U_n
P_1		$u_{11} \dots$	$u_{1j} \dots$	u_{1n}
\vdots				
P_i		$u_{i1} \dots$	$u_{ij} \dots$	u_{in}
\vdots				
P_n		$u_{n1} \dots$	$u_{nj} \dots$	u_{nm}

În scopul ordonării complete a elementelor mulțimii P , ținînd seama de toate criteriile C_j , este necesar să se calculeze indicatorii de concordantă și discordanță între variantele de decizie posibile. Acești indicatori vor permite, în final, trasarea grafului sinteză corespunzător soluției optime din toate punctele de vedere.

Indicatorul de concordantă între două strategii se definește astfel:

$$c(P_h, P_g) = \frac{1}{k_1 + \dots + k_m} \sum_j k_j$$

unde:

k_j , ($j = 1, m$), sînt coeficienții de importanță ai criteriilor considerate, iar suma se face după acei indici j , pentru care $u_{gj} \geq u_{hj}$.

Din modul cum a fost calculat, rezultă că acest indicator va lua valori între 0

¹ N. Teodorescu, Gh. Boldur, M. Stoica, I. Stancu-Minassian, I. Băncilă, Metode ale cercetării operaționale în gestiunea întreprinderilor. Edit. tehnică, București, 1972, p. 47-57; Gh. Boldur, Fundamentarea complexă a procesului decizional economic, Edit. științifică, București, 1973, p. 84-92

Tabel nr. 2

Nr. crt.	Produsele/ Criteriul	Costuri de producție su- portate de întreprindere	Cheltuiel de asimi- lare supor- tate din F.T.N. ¹ al centralei	Economia totală în valu- tă
		(U_1)	(U_2)	(U_3)
1.	P_1	0,98	0,58	0,00
2.	P_2	0,45	0,44	0,00
3.	P_3	0,36	0,00	0,71
4.	P_4	1,00	0,35	0,18
5.	P_5	0,38	0,15	0,92
6.	P_6	0,35	0,55	0,26
7.	P_7	0,44	0,55	0,27
8.	P_8	0,56	0,29	0,32
9.	P_9	0,03	0,84	1,00
10.	P_{10}	0,00	0,85	0,97
11.	P_{11}	0,09	1,00	0,55

și 1, adică $0 \leq c \leq 1$ și va arăta nivelul cu care strategia P_q depășește strategia P_h în ordonarea după toate criteriile luate în considerare.

Indicatorul de discordanță între două strategii se definește în felul următor:

$$d(P_g, P_h) = \begin{cases} 0 & \text{dacă } u_{ij} \leq u_{qj} \text{ pentru orice } j = 1, m \\ \frac{1}{d} \max |u_{qj} - u_{ij}| & \text{altfel} \end{cases}$$

maximul fiindu-se după acei indici j , pentru care $u_{ij} \geq u_{qj}$, iar d reprezintă ecartul maxim între notele acordate strategiilor (în cazul normalizării acestora la scara 0-1, ecartul maxim este egal cu 1).

Valoarea lui d este cuprinsă, de asemenea, între 0 și 1 și arată nivelul maxim cu care strategia P_h depășește, după toate criteriile considerate, strategia P_g .

După calcularea acestor indicatori se poate trece la construirea grafului sinteză corespunzător unui prag de concordanță (p) și unuia de discordanță (q):

$$G(p, q) = \{P, U(p, q)\}$$

unde, $(P_g, P_h) \in U(p, q)$, $c(P_g, P_h) \geq p$ și $d(P_g, P_h) \leq q$

Nivelurile pragurilor de concordanță și discordanță sînt alese de decident, putînd lua valori între 0 și 1.

Fiecare arc din graful sinteză va corespunde unei relații de surclasare definită astfel: o alternativă P_g surclasează o alternativă P_h atunci cînd $c(P_g, P_h) \geq p$ și în același timp $d(P_g, P_h) \leq q$.

În acest caz arcul va fi orientat de la P_g spre P_h . Vom avea atîtea grafuri sinteză cîte perechi de valori p și q alegem. Între aceste grafuri există, însă, o relație de incluziune, astfel: dacă $p \leq p'$ și $q \geq q'$, atunci $G(p', q')$ este un subgraf parțial al lui $G(p, q)$ sau $G(p, q)$ este un supragraf pentru $G(p', q')$. Din mulțimea acestor grafuri este indicat să se aleagă cel care corespunde unui prag de concordanță cît mai apropiat de 1 și unui prag de discordanță cît mai apropiat de 0. Alegerea acestor praguri de către decident nu se poate face, însă, în mod cu totul întimplător. El trebuie să aibă în vedere că un nivel prea înalt al pragului de concordanță și unul prea scăzut al celui de discordanță poate să scoată în afara sferei de decizie anumite variante, respectiv graful sinteză să nu conțină variantele respective. În cazul în care alege pragul de concordanță la valoarea minimă, iar cel de discordanță la valoarea maximă se ajunge la un optim nedeterminat, în sensul că o variantă le surclasează pe toate celelalte și, la rîndul ei, este surclasată de acestea.

Decidentul trebuie să micșoreze pragul de concordanță și să mărească pe cel de discordanță pînă cînd apar, pentru prima dată, în graful sinteză, toate elementele mulțimii P . Corespunzător acestei perechi de valori p și q , la care ar trebui să se oprească decidentul, varianta optimă este cea careia îi corespunde vîrfurile grafului la care diferența dintre numărul arcelor incidente spre exterior (A_{ext}) și numărul arcelor incidente spre interior (A_{int}) este cea mai mare, adică:

$$A_{ext} - A_{int} = \max$$

UN EXEMPLU DE APLICAȚIE

DATORITĂ avantajelor pe care le prezintă metoda ELECTRE, am încercat aplicarea ei în fundamentarea deciziei privind asimilarea de noi produse la întreprinderea TECHNO-FRIG-Cluj. Am ales această întreprindere pe considerentele că aici ritmul asimilării de noi produse este foarte ridicat (de pildă, în 1973 ponderea produselor noi asimilate reprezenta 23% din producția globală) și există un bogat fond de date pe această linie (în cadrul întreprinderii funcționează un Centru de cercetare și proiectare a utilajelor

pentru industria alimentară și frigorifică care elaborează studii tehnico-economice și proiectează utilajele pîtru întreaga ramură).

Pentru a ajunge la rezultate bune și semnificative am căutat să luăm în considerare mărimi comparabile. Astfel, eforturile și efectele economice ocazionale de asimilare au fost calculate considerînd că întreaga capacitate de producție a întreprinderii ar fi alocată de fiecare dată pentru obținerea fiecărui produs posibil de asimilat.

În fundamentarea deciziei de asimilare se pot avea în vedere numeroase criterii. De exemplu, se pot lua în considerare: volumul acumulărilor, durata de asimilare, costurile de producție, economia de valută realizată prin asimilare, nevoile prezente și de perspectivă ale pieței, gradul de progres tehnic încorporat în produs, consecințele de ordin social ale asimilării etc.

În cercetarea noastră ne-am oprit doar la următoarele criterii: costuri și economia de valută realizată prin asimilare. Aceasta pe motivul că respectivele criterii se pretează cuantificării, iar în întreprindere există date referitoare la nivelul lor. Nu am optat și pentru volumul acumulărilor, întrucît aceasta este calculat prin aplicarea aceleiași procent asupra costurilor de producție, criteriu luat deja în considerare. În acest caz, volumul acumulărilor nu mai influențează alegerea variantei optime. În ceea ce privește costurile, pe acestea le-am împărțit în două grupe, astfel: costuri de producție suportate de întreprindere; cheltuieli de asimilare suportate din fondul de tehnică nouă al centralei, nerambursabile și care nu grevează prețul de cost al întreprinderii. N-am luat ca un criteriu de apreciere și durata de asimilare deoarece aceasta este aproximativ aceeași pentru toate produsele analizate, din care cauză calitatea deciziei nu este afectată.

Pentru produsele analizate și criteriile de decizie adoptate (de altfel nu mai puține la număr decît cele cu care se operează în practică), rezultatele a_{ij} transpuse în scara 0-1 (deci acele note de apreciere u_{ij}), sînt cele din tabelul nr. 2

Datele inserise în acest tabel au fost determinate astfel, s-a notat:

$V_{ij} =$ nivelul tuturor variantelor după criteriul j ;

$V_{ij}^{max} =$ nivelul variantei celei mai avantajoase;

$V_{ij}^{min} =$ nivelul variantei celei mai dezavantajoase; apoi s-au executat următoarele operațiuni:

$$V_{ij}^{max} - V_{ij}^{min} = \Delta 1$$

$$V_{ij}^{min} - V_{ij} = \Delta 2$$

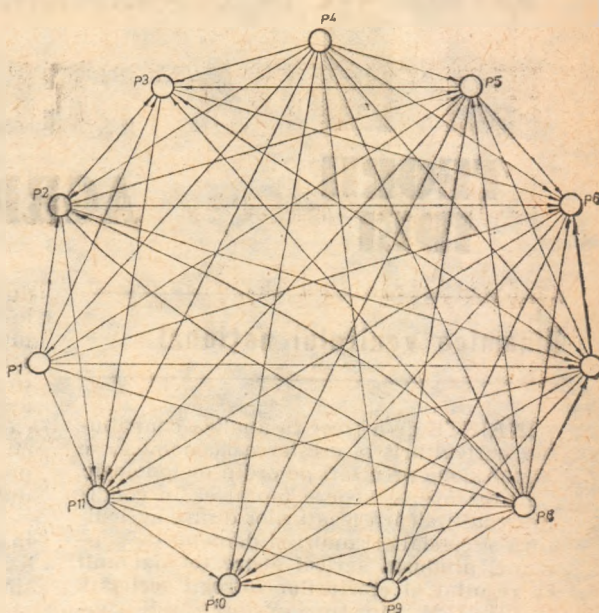
$$u_{ij} = \frac{\Delta 2}{\Delta 1}$$

Au fost atribuite coeficienți de importanță (k_j) pentru criteriile de decizie alese.

Avînd în vedere că principala cale a sporirii acumulărilor bănești o reprezintă reducerea costurilor, am atribuit criteriului C_1 coeficientul de importanță cel mai mare, $k_1 = 0,60$. În ordinea importanței, am așezat pe locul doi cheltuielile de asimilare suportate din fondul de tehnică nouă al centralei (C_2), cărnă i-am atribuit coeficientul $k_2 = 0,30$. Criteriul C_3 (economia totală de valută) i-am atribuit coeficientul de importanță $k = 0,10$.

Importanța criteriilor luate de noi în considerare, nu este dată odată pentru totdeauna, ci ea are un caracter dinamic. De la o perioadă la alta importanța unuia și aceluiași criteriu ar putea să crească sau să scadă în raport cu celelalte și, în acest caz, coeficientul de importanță atribuit va trebui să ia valori diferite, reflectînd această realitate.

În continuare, pe baza notelor de apreciere u_{ij} și a coeficienților de importanță

atribuiți am calculat coeficienții de concordanță și discordanță între diferitele alternative de decizie posibile.

Pe baza acestora, am construit graful sinteză. Pentru $p = 1$ și $q = 0$ avem o relație de surclasare între: P_1 și P_2 , P_2 și P_3 , P_7 și P_6 . La aceste niveluri ale lui p și q , nu putem alege varianta optimă, deoarece nu intră în sfera deciziei toate cele 11 produse analizate. Conform celor arătate la descrierea metodei ELECTRE, trebuie să micșorăm valoarea lui p și să mărim valoarea lui q pînă ce există posibilitatea trasării unui graf în care să intre toate produsele amintite.

În cazul nostru acest graf se poate construi pentru $p = 0,60$ și $q = 0,82$. Graful sinteză corespunzător acestei perechi de valori este prezentat în figura nr.1.

În acest graf vîrfurile care are diferența cea mai mare între numărul arcelor incidente spre exterior și numărul arcelor incidente spre interior este P_4 . Deci, conform metodei ELECTRE, P_4 este produsul optim de asimilat.

Dacă întreprinderea ar putea alocă întreaga capacitate de producție de care dispune doar pentru fabricarea acestui produs problema de decizie ar lua sfîrșit. Însă, întreprinderea nu are asigurată baza de materii prime și nici desfacerea pentru acest produs la nivelul capacității sale de producție. În acest caz, se pune problema asimilării în producție și a altor produse de care economia națională are nevoie.

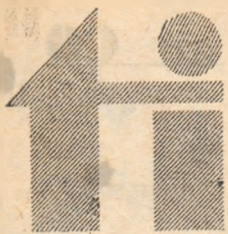
Avînd în vedere aceste aspecte decizia de asimilare, în cazul nostru, trebuie completată cu o ordine de preferință în alocarea capacității de producție pentru produsele posibile de asimilat.

Aceasta se stabilește cu ajutorul grafului sinteză, folosind același procedeu ca la alegerea variantei optime (diferența dintre arce).

Rezultă următoarea ordine de preferință: $P_4, P_8, P_1, P_2, P_7, P_3, P_6, P_{11}, P_3, P_9, P_{10}$ care constituie rezultatul final al cercetării noastre și în același timp o indicație fundamentată științific privind prioritățile ce trebuie să le aibă în vedere conducerea întreprinderii în elaborarea strategiei dezvoltării sale în viitor.

Datorită aplicabilității în fundamentarea deciziei multidimensionale, precum și simplității ei, considerăm că metoda ELECTRE este un instrument eficient care se poate folosi împreună cu alte procedee, în procesul complex al fundamentării deciziilor economice.

economist Gh. POPESCU
Centrul de științe sociale Cluj

CREȘTEREA CONTRIBUȚIEI AGRICULTURII LA VENITUL NAȚIONAL

Dinamica venitului național

ÎNAINTE de a trece la analiza contribuției agriculturii la creșterea economică, se impun două precizări de ordin metodologic.

Prima are în vedere faptul că în condițiile multiplicării legăturilor dintre agricultură și celelalte ramuri și domenii de activitate, **produsul agricol apare tot mai mult ca rezultat al eforturilor întregii societăți.** În bobul de grâu, spre exemplu, este concentrată nu numai munca lucrătorilor din agricultură, ci și a oamenilor de știință din cele mai diverse ramuri plasate în amonte sau în avalul agriculturii, a lucrătorilor din învățământ și a celor din organele de stat și de partid. Toate acestea arată că nu se poate delimita cu precizie contribuția reală a țărănimii la creșterea economică, așa cum nu se poate delimita cu precizie nici contribuția altor categorii sociale. De aceea, vorbind în continuare despre contribuția țărănimii la creșterea economică nu pierdem din vedere aportul întregii societăți la obținerea rezultatelor din agricultură.

Cea de-a doua precizare pornește de la cele două forme ale venitului național: 1) ca valoare nou creată în societate și 2) ca totalitate a bunurilor în care se materializează valoarea nou creată. Dat fiind modul diferit în care creșterea productivității muncii influențează cele două forme ale venitului național, considerăm ca semnificativă pentru creșterea economică dinamica totalității bunurilor în care se materializează valoarea nou creată¹⁾ (care poate fi exprimată, fie în unități naturale fie în prețuri comparabile).

Așadar, **dinamica venitului național real, material reprezintă principalul indicator al comensurării contribuției agriculturii la creșterea economică.** În perioada 1951—1973, venitul național — calculat în prețuri comparabile — a sporit de 2,17 ori (tabelul nr. 1). De reținut că avem de-a face cu venitul național realizat și nu creat în agricultură. O parte din venitul național creat în agricultură se realizează în alte ramuri care-i furnizează factori de producție sau îi prelucrează produsele, în alte sectoare de activitate.

Această creștere a venitului național a însemnat mai multe valori de întrebuintare, mai multe produse agroalimentare pentru economia noastră națională. Pro-

ducția de cereale a sporit de aproape 2 ori în perioada 1971—1973 — media anilor — față de perioada 1951—1955; la floarea soarelui creșterea a fost de peste 2 ori, la sfeclă de zahăr de aproape 4 ori; la legume de 1,5 ori; în 1973 producția de carne a fost de peste 3 ori mai mare decât în 1955, producția de lapte de 2 ori, producția de lână de peste 2 ori, iar producția de ouă de peste 4 ori.

Dinamica producției agricole a fost permanent superioară celei a populației, realizându-se un indice de devansare în continuă creștere. Întrucât agricultura constituie principala sursă alimentară a populației, devansarea acesteia de către pro-

Volumul de muncă

și productivitatea muncii

DESIGUR, evoluția venitului național în agricultură trebuie apreciată în funcție de factorii care au determinat-o. După cum se știe, creșterea venitului național poate fi rezultatul sporirii cantității de muncă vie, și a productivității muncii sociale (facem abstracție de deosebirile existente între acești factori în privința modificării venitului național în forma materială și valorică). Până în 1960 creșterea venitului național a avut loc în condițiile sporirii numărului de persoane ocupate în agricultură dar mai repede decât aceasta. Așa dar, ea a fost rezultatul cumulat al sporirii volumului de muncă vie și a productivității ei; după 1960 însă, creșterea venitului național se realizează în condițiile reducerii persoanelor ocupate în agricultură, deci pe seama creșterii productivității muncii. Aceasta marchează un salt calitativ, dacă ținem seama de cunoscuta teză formulată de Marx, potrivit căreia, cu cât societatea cheltuie mai puțin timp pentru producția agricolă cu atât îi rămâne mai mult pentru alte activități. Saltul calitativ menționat este înainte de toate rezultatul schimbărilor profunde petrecute în baza tehnică materială a agriculturii, în modernizarea acesteia, ca urmare a dezvoltării industriale a țării, precum și în baza economică, în condițiile de muncă și de viață ale țărănimii.

Din cele spuse rezultă că în aprecierea contribuției țărănimii la creșterea economică trebuie avută în vedere nu numai evoluția cantitativă a venitului național din această ramură ci și schimbările de ordin calitativ petrecute în domeniul factorilor care o generează. Din acest punct de vedere, **hotărâtor pentru aprecierea contribuției agriculturii la creșterea economică este venitul național pe o persoană ocupată în agricultură.** Datele statistice arată că în timp ce venitul național din agricultură (în prețuri comparabile), a sporit de 2,17 ori în 1973 față de 1950, populația ocupată în agricultură s-a redus la 68%. În consecință, venitul național pe o persoană ocupată în agricultură a sporit în perioada 1951—1973 de 3,19 ori. Faptul că în aceeași perioadă în industrie venitul național pe o persoană ocupată a sporit de 6,79 ori arată că între cele două ramuri există importante deosebiri în privința evoluției eficienței muncii sociale.

Trebuie însă remarcat faptul că decalajul dintre eficiența muncii din agricultură și cea din industrie se reduce în mod treptat: în 1950 venitul național pe o

¹⁾ Vezi Ion Rachmuth: Factorii creșterii economice în socialism, în Revista economică nr. 14 din 1974, pag. 14

Tabel nr. 1.

Venitul național în agricultură

	1938	1950	1955	1960	1965	1970	1973
1. Dinamica venitului național (în prețuri comparabile)	100	70	118	117	118	114	152
		100	170	169	169	164	217
2. Greutatea specifică a agriculturii în venitul național al țării (în prețurile fiecărui an)	38,1	27,8	37,4	33,0	29,9	18,5	18,5
3. Populația ocupată în agricultură		100	105	100	88	78	68
4. Venitul național pe o persoană ocupată în agricultură (1 rândul al doilea: 3)		100	161,9	169,0	192,6	210,2	319,1

ducția agricolă a asigurat aprovizionarea mai bună a populației cu produse agroalimentare și ca atare sporirea consumului alimentar pe locuitor, precum și disponibilității pentru export.

Consumul realizat în prezent se apropie de cel fiziologic în privința numărului total de calorii la unele produse (carne și produse din carne, lapte și produse din lapte, legume și produse din legume) dar continuă să fie sub cel optimal. Tocmai din aceste considerente la aceste produse Direcțiile Congresului al XI-lea al P.C.R., prevăd o creștere mai accentuată.

În privința participării agriculturii la export este de menționat înainte de toate creșterea exportului de produse agricole ca atare sau prelucrate (de 2,3 ori în 1972 față de 1965) și menținerea lui la o pondere ridicată în volumul total al exportului R. S. România (29,7% în 1972), ponderea produselor prelucrate, respectiv a mărfurilor alimentare și a mărfurilor industriale de larg consum, reprezentând peste 70% din exportul produselor de proveniență agricolă (tabel nr. 2).

Tabel nr. 2
Exportul R.S. România de materii prime de proveniență agricolă, mărfuri alimentare și bunuri de larg consum

U/M	1965	1970	1971	1972	1972 1965 în %
Materii prime de proveniență agricolă (în afară de cele alimentare) mil. lei	66,9	135,6	173,1	177,1	264,7
Materii prime pentru producția mărfurilor alimentare lei	509,6	457,1	447,8	1081,6	212,2
Mărfuri alimentare mil. lei	918,9	1345,1	1797,5	1793,8	195,2
Mărfuri industriale de larg consum mil. lei	534,4	957,8	1049,6	1220,1	228,3
TOTAL mil. lei	2028,9	2895,6	3468,0	4272,6	210,5

Din exportul total al R.S. România % 30,7 26,1 28,2 29,7

1) Pe baza datelor din lucrarea Comertul exterior al R.S. România, Culegere de date statistice, 1972, pp.29-45

persoană ocupată în agricultură reprezenta 10,1% din venitul național pe o persoană ocupată în industrie, pentru ca în 1973 să se ridice la 21,1%. Cu alte cuvinte, dacă în 1950 eficiența muncii în agricultură era de 10 ori mai mică decât cea din industrie, în 1972, ea a fost de 4,7 ori mai mică (Tabel nr. 3). Datele de mai sus trebuie luate cu anumite rezerve, întrucât atât calculul populației cit și al veniturii naționale comportă discuții.

Documentele Congresului al XI-lea al P.C.R. cuprind o serie de prevederi care arată felul în care vor evolua în perioada următoare factorii care determină venitul național — volumul de muncă și productivitatea muncii sociale și deci aportul agriculturii la creșterea economică. În cincinalul 1976—1980 populația ocupată în agricultură se va reduce la 27—28%, iar la sfârșitul deceniului următor va coborî la 12—15%. Acesta este un factor de diminuare a ponderii veniturii naționale din agricultură în venitul național al țării. Pe de altă parte însă eficiența muncii sociale va crește. Datorită acestui fapt, este de așteptat ca venitul național pe o persoană ocupată în agricultură să sporească continuu, iar ponderea veniturii naționale din agricultură în venitul național al țării să manifeste o reducere mai lentă decât a populației ocupate. **Se va realiza astfel o diminuare a decalajului existent astăzi între ponderea populației ocupată în agricultură și a veniturii naționale din această ramură.**

pentru menținerea în agricultură a unui număr corespunzător de tineri în funcție de nevoile actuale și de perspectivă din fiecare zonă, ridicării treptate a remunerației și în general a veniturilor, pentru apropierea acestora de veniturile lucrătorilor din alte sectoare.

Totodată, o importanță crescândă capătă aspectele calitative ale forței de muncă. Valorificarea cu eficiență sporită a resurselor tot mai mari de care dispune agricultura noastră și creșterea aportului ei la dezvoltarea economico-socială a țării depind într-o măsură covârșitoare de nivelul general de cultură și de instruire a tuturor lucrătorilor din agricultură. Acesta trebuie să corespundă nivelului de dezvoltare a mijloacelor de producție din agricultură și de organizare a producției. Orice rămânere în urmă în acest domeniu aduce daune agriculturii și economiei naționale.

A doua direcție se referă la sporirea și perfecționarea celorlalți factori de producție, la promovarea consecventă a tehnicilor și tehnologiilor avansate. Atragea în tot mai mare măsură a factorilor de producție din afară sub forma mijloacelor pentru mecanizare, chimizare, irigare etc., a tehnologiilor moderne, este o condiție esențială pentru sporirea contribuției țărănimii la creșterea economică, la sporirea veniturii naționale din agricultură — total și pe o persoană ocupată, la ridicarea eficienței muncii sociale.

Aceasta presupune eforturi sporite din partea industriei pentru producerea mijloacelor de producție necesare agriculturii la parametrii tehnico-economici comparabili cu cei din țările avansate din punct de vedere economic; din partea cercetării, pentru îmbunătățirea materialului biologic și stabilirea tehnologiilor adecvate diferitelor situații; din partea învățământului pentru pregătirea cadrelor și ridicarea nivelului cultural și profesional al tuturor lucrătorilor; din partea agriculturii, pentru utilizarea rațională a bazei tehnico-materiale de care dispune și îmbinarea optimă a factorilor de producție.

A treia direcție se referă la nivelul și tendința cheltuielilor materiale de producție care după cum se știe, sint invers proporționale cu nivelul și tendința veniturii naționale. Datele statistice arată că ponderea cheltuielilor materiale a continuat să crească în ultimii ani, diminuând ponderea veniturii naționale (cu deosebire în sectorul cooperatist). Pentru

rală stabilită de documentele Congresului al XI-lea al P.C.R., de reducere a ponderii cheltuielilor materiale, de creștere mai rapidă a veniturii naționale.

Pătrunderea rapidă a progresului tehnico-științific în agricultura noastră sub cele mai diverse forme, trebuie să ducă la creșterea producției și productivității muncii, la reducerea costurilor pe unitatea de produs, la creșterea eficienței economice. În această ordine de idei, își păstrează întru totul valabilitatea cele scrise de Marx: „Pentru ca o nouă metodă de producție să se afirme ca o metodă de creștere reală a productivității, ea trebuie, ca urmare a uzurii capitalului fix, să transmită fiecărei mărfi o valoare mai mică decât valoarea care se economisește ca urmare a reducerii muncii vii, cu alte cuvinte, această metodă trebuie să reducă valoarea mărfii. Ea trebuie, firește, să facă acest lucru chiar dacă, așa cum se întâmplă în unele cazuri, în formarea valorii intră, în afară de partea adițională provenită din uzura capitalului fix și o parte adițională de valoare care reprezintă sporirea cantității sau scumpirea materiilor prime și materialelor auxiliare. Toate adaosurile de valoare trebuie să fie mai mult decât compensate prin scăderea valorii rezultate din reducerea muncii vii”. Aici Marx avea în vedere acel stadiu al progresului tehnic în care munca omului este masiv înlocuită de mașini. De aceea munca trecută sporește. Esențial însă este ca partea care se adaugă să fie mai mică decât munca vie economisită pentru ca în final să rezulte o economie de muncă totală, pe unitatea de produs, deci reducerea valorii. Atunci însă când mașinile care au înlocuit munca vie trebuie ele înșile înlocuite esențialul este ca munca trecută rezultată din funcționarea acestora să nu depășească pe unitatea de produs munca trecută rezultată din funcționarea mașinilor mai vechi. Evident pot fi realizate în continuare și economii de muncă vie, și de materiale.

O importanță deosebită pentru reducerea ponderii cheltuielilor materiale are, pe lângă cele arătate mai înainte, producerea factorilor de producție cu costuri cât mai reduse și stabilirea unor prețuri în raport cu aceste costuri și cu randamentul în exploatare. Stabilirea prețurilor la unele imputuri (tractoare, mașini agricole, produse chimice, nutrețuri etc.) la un nivel ridicat nu este de natură să contribuie la sporirea eficienței producției agricole.

Pentru reducerea cheltuielilor materiale și sporirea veniturii naționale, hotărâtor este însă gospodărirea judicioasă a bazei tehnico-materiale de care dispune agricultura noastră — îmbunătățirea calității productive a pământului, folosirea intensivă a parcului de tractoare și mașini agricole, exploatarea cu maximum de randament a sistemului de irigații, orientarea îngrășămintelor chimice cu prioritate spre culturile care le valorifică mai bine și asigurarea unui raport echilibrat între elementele fertilizante, diminuarea consumului de piese de schimb, de carburanți și lubrefianți. Raționalitatea muncii investite este o necesitate obiectivă dintre cele mai importante ale dezvoltării agriculturii noastre.

prof. univ. dr. Marin POPESCU

2) Marx-Engels, Opere vol. 25, partea I-a. Editura politică, 1969, pag. 263—264.

Forța de muncă și progresul tehnic

APROPIEREA menționată, fenomen care se observă în toate părțile cu agricultură avansată, este sinonimă cu ridicarea eficienței muncii sociale prestate în agricultură, cu apropierea din acest punct de vedere a agriculturii de industrie. Firește, aceste tendințe și relații nu se realizează de la sine. Ele cer eforturi susținute în mai multe direcții. Voi menționa în continuare trei din aceste direcții:

Prima direcție se referă la însăși forța de muncă, la factorul creator de venit național. Diminuarea relativă și absolută a forței de muncă din agricultură trebuie să se realizeze în condițiile ridicării corespunzătoare a gradului de mecanizare (a mecanizării complexe) și a extinderii automatizării, adoptării unor măsuri eficiente

Tabel nr. 3
Date comparative privind eficiența muncii

	1950	1960	1970	1973
1. Populația ocupată în agricultură	74,1	65,4	49,1	42,0
2. Venitul național din agricultură	27,8	33,0	19,5	18,5
3. 2 : 1	0,37	0,50	0,40	0,44
4. Populația ocupată în industrie	12,0	15,1	23,0	27,9
5. Venitul național din industrie	44,0	44,1	60,3	58,1
6. 5 : 4	3,66	2,92	2,62	2,06
7. Venitul național din agricultură în % din venitul național din industrie (2/6)	10,1	17,1	15,3	21,1

NOTA: Pe baza datelor din Anuarul Statistic al R.S. România, 1972, pag. 99 și 1973, pag. 96. Venitul național este calculat în prețurile fiecărui an. S-a utilizat metodologia folosită de F.A.O.

ca agricultura să-și sporească resursele necesare pentru propria-i reproducție și contribuția la dezvoltarea societății noastre se impune să se înscrie pe linia gene-

Eminesciana economică

125 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu

EMINESCU, prin cuprinzătoarea sa natură genială, fecundată de o vastă cultură, ne stimulează astăzi gândirea într-un amplu efort: asimilare a valorilor noastre trecute, în prezent – valorificare a trecutului – și potențare a lui în perspectiva viitorului. G. Călinescu, în încercarea de a-i găsi conținutul genului eminescian, afirma că, dacă Eminescu are o dominantă – poezia – se poate constata din opera lui, o extraordinară capacitate de aplicare a intelectului său în orice domeniu al spiritului.

Intr-adevăr, și în domeniul gândirii economice, Eminescu s-a manifestat competent și surprinzător de penetrant pentru epoca lui. El a reușit să îmbrățișeze, cu o aviditate de cunoaștere excepțională, pe lângă metafizică, istorie, științele naturii, matematică, și gândirea economică, făcând un excurs cuprinzător de la clasiile economiei politice până la contemporanul său. K. Marx pe care l-a numit „generalisimul partidului” muncitorilor. Conștiința importanței activității economice în viața unui popor el a avut-o de timpuriu și a exprimat-o lapidar în cuvintele „civilizația statului e civilizația economică”.

Este de altfel cunoscut lucrul că Eminescu a audiat cu mare interes, printre alții, pe L. von Stein, E. Dühring, că a cunoscut din lecturi asidue pe F. Quesnay, A. Smith, D. Ricardo, T. Malthus, J. B. Say, Fr. Bastiat, Mac Culloch, Carrey, Fr. List, G. Schmoller și alții, receptați însă cu un filtru selectiv critic. Pe Carrey, pe List, pe „alți economiști ce nu convin”, Eminescu declară că îi cumpără „în ediție mare”, îi leagă în „hîrtie nilarcolată”, șterge „toate pasagele netrebnice” din ele și traduce în „juxta linie tot ce este sănătos ca idee”.

Concepția sa economică a respins finalitatea imediată a gândirii liberalismului economic care urmărea obținerea de valori și bogății prezente în vederea schimbului imediat între indivizi. El cerea ca activitatea economică națională să promoveze aptitudinile prezente și viitoare în vederea satisfacerii nevoilor de siguranță, bunăstare și progres ale poporului nostru. Liberalismul economic era respins pentru că „privește pe om nu ca obiectul perfecțiunii, ci ca pe o mașină, ca pe un animal, condamnat a munci pentru cel mai tare sau pentru cel mai viclean”. În substanță, ideea aceasta e consonantă concepției alienării enunțată de K. Marx.

Principiile fundamentale ale școlii liberale economice sînt criticate de Eminescu ca fiind dăunătoare României. Realismul lui luminat înțelege că o țară cu o structură economică agrară este la dispoziția țărilor industriale, și că teoria economiei clasice care vizează specializarea internațională a muncii pe baza diferențierii economice naturale între țări rezervă României destinul țărilor exploatare.

Afirmind că „de la rezolvarea chestiunii sociale și economice atîrnă existența poporului românesc” Eminescu cerea adoptarea măsurilor de protejare a economiei naționale pentru asigurarea dezvoltării complexe a ramurilor economice. Intervenția statului e necesară în incurajarea muncii naționale, în orientarea direcțiilor de dezvoltare economică a țării, în adoptarea măsurilor de protecție. Aceasta, scrie Eminescu cu o admirabilă concizie, este însuși „abecedarul economiei” care zice: „Industria fără protecție nu se poate înființa. Protecția fără puterea politică a statului nu se poate exercita”. În concep-

ția lui însă, protecționalismul nu e un scop în sine, ci un mijloc de devenire, o cale de progres și prosperitate. Rămînerea la o structură agrară ar însemna practicarea în comerțul internațional a unor schimburi economice neechivalente pentru că întotdeauna o economie agricolă cunoaște o mult mai scăzută productivitate a muncii decît una industrială. Ea este mai puțin receptivă față de progresul tehnicii și ca atare produce valori mai mici într-un timp mai mare. Întotdeauna ea va depinde de furnizorul străin, numărul producătorilor interni va scădea, cel al consumatorilor va crește, sărăcia se va răspîndi. „Nația agricolă – scrie el – e expusă de a fi exploatată de vecinul industrial, ba de a pierde

„În orice caz de la rezolvarea chestiunii sociale și economice atîrnă existența poporului românesc”

Mihai Eminescu

pe zi ce merge, clasele sale de manufacturieri care neputînd concuși cu fabrica devin proletari”. „Țăranul – spune el în altă parte, trebuie să muncească o vară pentru a plăti un obiect de lux cumpărat din străinătate”.

Cu o vibrantă înflăcărare face Eminescu apologia muncii, a muncii fizice creatoare de valori materiale, și a muncii intelectuale nu mai puțin „foarte mare în ordinea economică”. „Munca și numai munca este izvorul libertății și fericirii”. Ea e singură creatoare de valori. În spiritul teoriei valorii – muncă Eminescu afirmă că „munca pe care o prestează omul de jos reprezintă o dată cheltuielile lui de întreținere și de conservare” și că „din prisosul lui se plătește statul și organizația socială” (citește și exploatarea omului

de către om). De aci și afirmația clară și definitivă: Munca este „singură creatoare a tuturor drepturilor” și ea „este singura îndreptățire pe pămînt”. Criticînd teoria diviziunii internaționale a muncii preconizată de economiștii liberali, el cerea diversificarea ei la nivel național în care să se repartizeze rolurile și sectoarele pentru munca colectivă în vederea echilibrării activităților sociale din sfera producției, circulației, repartiției și consumului. Industriei i se rezervă aici un loc de primă măsură. De ea depinde însăși „păstrarea naționalității române”, innodarea cu tradițiile rupte pentru un moment de adoptarea liberalismului în viața țării, de ea depind rosturile „civilizației unui popor, a creșterii sale normale”. Într-o primă fază, industria urmează a satisface piața internă, respectiv producția națională și nevoile de consum ale populației, urmînd ca pe măsura creșterii potențialului economic, ea să se orienteze și pentru nevoile schimbului internațional.

Susținător, cu o strălucită forță de expresie, al promovării unei politici naționale economice, Eminescu și-a subordonat astfel întreaga gândire economică comandamentelor majore ale propășirii social-economice și politice a țării noastre. Concepția sa economică și politico-economică constituia un îndemn realist, verificat de timp, exprimat într-o cuprinzătoare configurație:

– apărarea și dezvoltarea bogățiilor țării care trebuie orientate spre satisfacerea nevoilor prezente și viitoare ale poporului român, pentru că nu aglomerația bogățiilor naturale ale unei țări indică gradul ei de avuție, ci capacitatea de a le valorifica. El a militat pentru promovarea consecventă a energiilor creatoare în toate domeniile economiei naționale cu deosebit accent pe importanța industriei ca motor al economiei viitorului;

– o politică economică care să asigure cele mai bune mijloace de protejare a producției naționale împotriva concurenței străine ca o condiție de viață pentru România. Trebuia promovată de asemenea o justă politică economică care să stea la baza unei colaborări echitabile cu celelalte economii naționale și care să permită României manifestarea genului ei creator cu asigurarea echilibrului între ceea ce dă și ceea ce primește. Această colaborare trebuie pusă în slujba intereselor țării care să se poată bucura din plin de beneficiul bogățiilor și muncii naționale, în deplinătatea drepturilor suverane și cu împiedicarea oricăror încercări de dominație economică și politică străină.

Nu putem încheia fără a ridica în lumina prezentului ca pe un memento pururi actual, cuvintele poetului și gânditorului profund care a fost Eminescu: „cu cit omul este mai stăpîn pe vînt, pe apă, pe abur și-și face din ele slugi muncitoare, cu atît civilizația ei e mai înaltă, cu cit omul stăpînește mai mult asupra omului, cu atît barbaria este mai mare”.

Profund patriot, uriaș în operă și semnificații sociale și general umane, el își potențează gândirea cu o largă vibrație națională: din învățămîntele trecutului, prin experiența contemporaneității, spre un viitor luminos al României.

**Radu C. DEMETRESCU
Cornel SîRBU**

PROBLEMA RESURSELOR ENERGETICE ȘI A REZERVELOR DE MATERII PRIME ÎN CONDIȚIILE REVOLUȚIEI ȘTIINȚIFICE ȘI TEHNICE*(I)

PROBLEMATICA ecologică, problema energiei și a rezervelor este, într-un fel, consecința dezvoltării accelerate a unui fenomen foarte pozitiv în istoria omenirii, revoluția științifică și tehnică, și care — în condițiile existenței sistemului capitalist mondial,

bazat pe exploatarea intensivă a omului și a naturii — se agravează pe zi ce trece, prezentând o serioasă amenințare pentru dezvoltarea armonioasă a omenirii pe planeta noastră. Este evident că procesul revoluționar în știință și

tehnică, cât și consecințele negative ale acestei revoluții, apariția unor fenomene de criză, criza ecologică însăși trebuie tratate într-un cadru unitar pentru a putea soluționa sarcinile deosebit de complexe care stau în fața umanității.

Epoca contemporană, o epocă a revoluțiilor

IN MOMENTUL de față se desfășoară, pe plan mondial, câteva procese revoluționare. Pe bună dreptate unii denumesc secolul al XX-lea secolul revoluțiilor, în care au loc trei mari procese revoluționare: primul proces important este trecerea omenirii de la capitalism la socialism, **revoluția socialistă** care deși nu se produce în ritmul rapid la care ne-am fi așteptat cu mulți ani în urmă, în specia generația mai veche, — dar se înfăptuiește totuși neconținut, cu metode, mijloace și pe căi diferite ceea ce determină schimbarea continuă a raportului de forțe între lumea veche și lumea nouă care s-a născut și se afirmă tot mai viguros; al doilea proces revoluționar care își pune amprenta asupra epocii noastre este uriașa revoluție în domeniul științei și tehnicii, **revoluția științifică și tehnică (R.S.T.)** cu repercusiuni imediate asupra relației om-societate și mediului ambiant, asupra dezvoltării forțelor de producție, inclusiv asupra factorului subiectiv al forțelor de producție, știința devenind o forță nemijlocită de producție. Dar se vede că are loc și un alt proces revoluționar, care de data aceasta este rezultatul unei „crize” ecologice, al începuturilor acestei crize, manifestate cu diferite intensități în diferite puncte ale planetei noastre și care cere cu necesitate înfăptuirea unei **revoluții ecologice**.

Este deosebit de important, poate chiar decisiv, ca în această epocă a revoluțiilor să fie stabilită o corelație justă, pe de o parte, între cele două procese revoluționare mondiale amintite și, pe de altă parte, între aceste două procese — care exprimă însuși conținutul esențial al evoluției societății contemporane — și procesele **ecologice**. Datorită efectelor negative, nocive generate, în anumite condiții, de R.S.T., omenirea se poate găsi în fața unei deteriorări a mediului ambiant, situație ale cărei simptome au început să apară și a cărei soluționare constă în înfăptuirea unei adevărate **revoluții ecologice**. Este cazul ca aceste trei procese revoluționare (revoluțiile sociale, R.S.T. și revoluția ecologică) să fie cercetate într-o strinsă unitate organică, să fie considerate ca părți componente ale unui întreg atotcuprinzător.

Vorbind despre procesele revoluționare contemporane nu putem să ignorăm apropiata **revoluție biologică**, despre care se vorbește, în ultimul timp, foarte mult, cu referire în special la descifrarea codului genetic al omului, ceea ce fără îndoială, prin importanța și consecințele poate avea, totodată, incalculabile urmări negative. Se pune, deci, cu atât mai mult problema modelării conștiinței și în cunoștință de cauză a acestui proces revoluționar care a început să se desfășoare în biologie. Descifrarea codului genetic este un lucru extrem de important, ținând cont că, după cum foarte bine se știe, dacă de-a lungul mileniiilor a avut loc o dezvoltare foarte puternică din punct de vedere social, noi ne găsim din punct de vedere biologic, mai mult sau mai puțin la ce a fost cu multe mii de ani în urmă. S-a produs un decalaj și nu întotdeauna s-a ținut seama în măsură suficientă, de această corelație care a existat și care se va afirma cu atât mai mult în viitor, între factorii biologici și factorii sociali. De pe acum evoluția societății umane nu mai poate fi analizată, cu sorți de izbândă, fără a se ataca și această problemă, atât sub aspect social cât și sub aspect biologic.

Realizările revoluționare în biologie vor permite crearea în pers-

pectivă, a unei producții calitativ diferite de cea actuală. Problema centrală, esențială — în acest domeniu — constă în trecerea la o etapă calitativ nouă de transmitere a funcțiilor muncii umane asupra unor noi sisteme tehnice, crearea unui tip principial nou de producție, ceea ce înseamnă **îngustarea** tot mai pronunțată a volumului diferitelor tipuri de muncă mecanice și **lărgirea**, totodată și tot mai accentuată, a volumului funcțiilor creatoare ale omului. Apare un nou principiu al creației tehnice bazat pe ideea folosirii în tehnică a principiilor construirii și funcționării sistemului naturii vii, ideea reproducerii în mecanisme tehnice a principiilor biologice — cibernetică biologică, „**Cibernetica biologică (bionica) se ocupă de problema transunerii principiilor de funcționare a sistemelor care dirijează organismele vii în tehnică... introducerea proceselor biologice în producție...**”¹⁾

Apare, în acest fel, o nouă treaptă în dezvoltarea producției. După etapa **automatizării** producției (transmiterea către sisteme de comandă a muncii intelectuale necreatoare a omului) și după etapa **cibernetizării** producției (noua etapă de înlocuire a muncii intelectuale a omului în sfera producției, crearea unor sisteme de comandă cu adaptare, respectiv automate cu autoprogramare, autoreglare, autoorganizare și autoinstruire), urmează, în mod logic etapa **bionizării (biologizării)** producției (construirea unor sisteme tehnice pe baza aceluși principii ale relațiilor constructiv-funcționale din domeniul naturii vii și a cărei însușire principală constă în capacitatea de **autoreorganizare**). Bionizare înseamnă desăvârșirea transmiterii către tehnică a întregii munci intelectuale a omului, în afara determinării obiectivelor producției, care va rămâne totdeauna prerogativa exclusivă a omului. Această etapă (superioară) în dezvoltarea producției va însemna că societatea (în care se va realiza aceasta) va fi expresia armonizării producției cu cultura, a formării profesionale cu educația artistică a omului, ca entitate globală, multidimensională. Aceasta va fi societatea socialistă, ridicată la o treaptă calitativ superioară a evoluției sale istorice. Rezolvarea acestei probleme aparține, desigur, unei perspective mai îndepărtate și va constitui, probabil, sarcina unei noi revoluții.

Este vorba, în același timp, de un alt proces care trebuie să se producă în domeniul **psihologiei**. Este evident că și în acest domeniu ne așteptăm realizarea unui salt calitativ foarte important de care nu s-a ținut seama în măsura necesară. Este vorba de descifrarea proceselor de creație.

În sfârșit, am mai putea enumera și alte procese revoluționare care au loc, sau care ne „amenință” și care reprezintă un fel de numitor comun al tuturor revoluțiilor și a căror soluționare va ajuta rezolvarea multor probleme din domeniul tuturor proceselor revoluționare: **revoluția metodologică**.

Dacă aruncăm o privire asupra istoriei gândirii umane vom vedea că au avut loc câteva revoluții în această gândire dacă nu luăm decît aceste două mari etape sau perioade, cum ar fi **gîndirea metafizică** care a fost fără îndoială o mare realizare atunci, cînd apăruse,

* Capitol din comunicarea prezentată la cursul intensiv „**Implicațiile sociale și economice ale degradării mediului ambiant**”, la Academia R.S.R., 7 noiembrie 1974.

¹⁾ V. Roman: Știința și tehnica în epoca trecerii societății de la capitalism la comunism. Editura științifică, 1962, p. 332 și p. 317.

deși noi am abandonat de mult această concepție metafizică, și al doilea salt de hotărâtoare importanță, acela al înlocuirii gândirii metafizice cu **gândirea dialectică**. Fără îndoială că în cadrul gândirii dialectice însăși s-a realizat un nou salt — **gândirea materialist dialectică**.

Dacă secolul nostru este secolul marilor revoluții, este totodată secolul marilor probleme, al problemelor globale, a căror soluționare depinde de un efort planetar concertat. Este o diferență calitativă între caracterul problemelor care au existat în trecut și cele care există astăzi, cit și în ce privește soluționarea acestora. Este vorba de problema **exploziei demografice**, de **problema alimentației**, de **problema poluării**.

Relația societate — natură

Societatea și natura, organismele și mediul ambiant nu formează două entități absolut distincte, ci constituie părți în interacțiune ale unui sistem socio-natural — ale unui **ecosistem**, ecologia fiind știința care studiază relațiile dintre organisme și mediul lor ambiant, precum și condițiile existenței ființelor vii și interacțiunile lor (R. Dajoz : Précis d'écologie, Paris Dunod, 1971).

Istoria omului este, dintr-un anumit punct de vedere, de fapt, istoria relațiilor sale cu natura. Omul a căutat totdeauna să armonizeze aceste raporturi. O dată cu revoluția industrială începe, de fapt procesul unui dezechilibru ecologic, al unei dezagregări, a biosferei proprii existenței umane. Desigur că inițial acest fenomen nu a fost resimțit, dar este vorba de o perioadă în care el începe să se manifeste și treptat să se acumuleze, în special ca urmare a industrializării și urbanizării tot mai accelerate. Tot în această perioadă, începe și procesul creării unui mediu artificial în care trăiește omul și care înlocuiește în tot mai mare măsură mediul natural.

O dată cu revoluția științifică-tehnică apare o nouă formă a corelației dintre societate și natură. Elementul nou constă într-un proces bidirecțional, reprezentând trăsătura cea mai importantă a noii corelații societate-natură, în condițiile revoluției științifice și tehnice. Este vorba, pe de o parte, de o **independență crescândă a omului față de natură**, datorită tocmai posibilităților rezultate din înfăptuirea revoluției științifice și tehnice, dar, totodată, apare o **nouă formă de dependență față de dimensiunile reduse ale planetei și față de resursele ei, în general, limitate**. Această nouă situație, caracteristică corelației societate-natură, în condițiile R.S.T., confirmă pe deplin o teză a lui Marx care atrăgea atenția, cu peste un secol în urmă, cu privire la existența unor tendințe și contratendințe în dezvoltarea istorică a omenirii, cu privire la faptul că legitățile se manifestă totdeauna ca tendințe, dar, totodată, se manifestă și contratendințe și că numai din imbinarea rațională, justă a acestor tendințe și contratendințe, va apărea acea rezultată care duce la stabilirea unor etape în dezvoltarea istoriei omenirii, inclusiv și în ceea ce privește înfăptuirea revoluției socialiste. Transpusă asupra problemei abordate, această teză înseamnă că dezvoltarea intensivă a științei, a tehnicii, a forțelor de producție a provocat atacarea brutală a resurselor energetice și a rezervelor de tot felul ale planetei noastre, ceea ce a atras după sine un dezechilibru ecologic, care se manifestă de pe acum și care tinde să se agraveze. Industrializarea și urbanizarea excesivă subminează baza sistemului nostru ecologic. Omul ar distruge astfel nișa sa ecologică și împreună cu ea poate pieri și el. Aceasta este noua ecuație a momentului istoric prin care trecem.

S-a vorbit și continuă să se vorbească despre „stăpînirea” sau „cucerirea” naturii de către om. Aceste noțiuni ar trebui circumscrise cu mult mai mare precizie deoarece altfel — așa cum s-a întâmplat pînă acum — s-a ajuns și se poate ajunge, în continuare, la unele concluzii eronate, dăunătoare.

Este evident că o dată cu apariția omului și a societății a luat naștere o contradicție între natură și societate, care, de-a lungul mileniilor, s-a accentuat, iar, în epoca contemporană, a ajuns la un conflict deschis. Practica și chiar concepția „stăpînirii” și „cuceririi” naturii a însemnat adeseori în fond o atitudine de stăpîn, de cuceritor, de subordonare a unei părți față de cealaltă, a însemnat exploatarea nemilosă a naturii, o adevărată agresiune împotriva acesteia, în cadrul căreia, firește, nu s-a ținut seama de existența unor legități și reguli ale naturii, ce nu puteau și nu pot fi identificate sau confundate cu cele ale societății (ale omului). Actuala criză ecologică este tocmai rezultatul unor asemenea neconcordanțe, al unor raporturi anormale dintre societate și natură, ivite de-a lungul mileniilor și, îndeosebi, în ultimele secole și agravate în acest secol al XX-lea, este un rezultat al încălcării echilibrului și autoreglării dintre ceea ce se

obișnuiește a se denumi, „prima” și „a doua” natură (a doua fiind creația artificială a omului).

Izolarea și, totodată, simplificarea unor procese, fenomene și corelații, nasocotirea unor tendințe și contratendințe, deformarea unor precepte și concepte, nu poate avea decit efecte dăunătoare uneori catastrofale. Deosebit de sugestiv s-a exprimat naturalistul Joseph Wood Brutch : „Există — spune el — un paradox la baza necesarei „lupte pentru existență” și paradoxul este pur și simplu următorul : nici omul și nici vreun alt animal nu-și poate permite să triumfe prea deplin în această luptă. Capitularul necondiționat este o formulă de automicire — chiar și în războiul împotriva insectelor dăunătoare. Învingătorului îi aparține și prada în natură, dar numai pentru un timp. Cînd nu mai există nici o pradă care să fie consumată, învingătorul moare”.

Este necesar să fim conștienți de realitatea că în raport cu natura (în sensul larg al acestei noțiuni), cu puterea ei imensă, nelimitată, posibilitățile omului rămîn inevitabil limitate. Omul este încă departe de ceea ce unii sociologi numesc „imensa forță creatoare” și „fantezia și gustul estetic” al naturii. Omul, societatea nu pot intra într-o relație antagonică permanentă cu natura, cu atît mai mult cu cît natura nu poate fi identificată, pur și simplu, cu materia. „Natură — spune savantul sovietic Tugarinov — nu poate fi dușman al propriei sale creații”. Iar Einstein a spus cu mult umor : „D-zeu este ascuns, dar nu rău intenționat”. Avea dreptate Engels cînd spunea : „...faptele ne amintesc la fiecare pas că nu stăpînim nicicum natura așa cum stăpînește un cuceritor un popor străin... toată stăpînirea noastră a naturii constă în posibilitatea pe care o avem, spre deosebire de toate celelalte ființe, de-ai cunoaște legile și a le aplica în mod adecuat”.

Conștienți fiind de aceste adevăruri și luînd, în consecință, măsuri absolut necesare pentru evitarea unor efecte negative, distructive, trebuie să avem, în același timp, în vedere și pe cît cu putință să prevedem noile consecințe ale acțiunilor noastre determinate de dorința de a remedia efectele unor acțiuni anterioare. În aceste condiții, este vorba, în fond, de redefinirea corelației dintre natură și societate, dintre om și spațiu.

În această problematică majoră a omenirii, una dintre liniile de forță ale orientării strategice va trebui să fie de a nu confunda nici scopurile cu mijloacele, nici de a le contrapune, ci a asigura o corelație absolut organică între ele. Ideea lui Gandhi că scopul trebuie să cuprindă mijloacele pe care le folosești pentru atingerea lui, la fel cum arborele cuprinde sămînța, este deosebit de valoroasă în acest sens.

Atingerea unor obiective cum ar fi, de exemplu, bunăstarea generală nu se poate realiza prin distrugerea mediului ambiant. Între părțile unui tot (căci societate și natură sînt părți ale unui tot) trebuie să existe o interconexiune precisă, iar comportarea întregului poate fi prevăzută numai dacă se cunosc comportările individuale ale părților, deși comportarea întregului nu poate fi dedusă totdeauna doar din comportarea părților. Aceasta înseamnă că societatea (omul), parte a naturii, trebuie să se „înțeleagă” cu aceasta dacă vrea să supraviețuiască, căci suma părților — cum spunea încă Aristotel — este mai mică decit întregul, sau, cum scrie Goethe, părțile sînt inseparabile de întreg într-o asemenea măsură, încît pot fi înțelese numai împreună cu întregul și ca parte a acestuia. Dihotomia părților nu poate ascunde imperativul unei armonii în cadrul întregului, justetea conceptului de integralitate. De la omul primitiv, care trăia în armonie cu natura, la omul prezentului care a intrat în conflict cu natura există un drum anevoios și întortocheat (poate și inevitabil), dar care va trebui să ravină spre o nouă stare de armonie, de echilibru (superior celui ce a existat cu milenii în urmă) dintre aceste două părți, ținînd seama, firește, de diferența esențială dintre legile obiective ale naturii, avînd caracter statistic și care, cum spune Schrödinger²⁾, fac să apară ordinea din dezordine și legile vieții și societății, în care ordinea e bazată pe ordine

Se impune, cu necesitate crescîndă, elaborarea a ceea ce Bertrand de Jouvenel a denumit-o încă în 1957 o adevărată **ecologie politică** și în legătură cu care, tot el, a spus, în 1965, cu amărăciune și foarte spiritual : „viața noastră biologică produce și deșeurii; printre primele lucruri, pe care le învață un copil, figurează și atitudinea decentă față de produsele-deșeurii, rezultate din propriul proces biologic de viață. Societățile noastre cele mai avansate încă nu și-au însușit această atitudine față de produsele-deșeurii”³⁾.

prof. dr. docent ing. Valter ROMAN

²⁾ Marx—Engels. Opere, vol. 20, Editura politică, București, 1964, p. 478.

³⁾ Ervin Schrödinger : What, is life ? Cambridge University Press, S.E.D.E.I.S. Paris, 1963.

cu prof. Pierre URI

„MIMETISMUL INFLUENȚEAZĂ SPIRALA PREȚURILOR“

PROFESOR de economie la Universitatea Paris IX, Pierre Uri este poate și mai cunoscut pentru articolele sale din „Le Monde” și din „L'Express”. Născut la Paris în 1911 și-a făcut studiile în Franța la Ecole Normale Supérieure, și apoi la Universitatea Princeton din S.U.A. De-a lungul anilor, paralel cu activitatea de profesor (între altele și la celebra Școală Națională de Administrație — ENA) a deținut importante responsabilități în diverse organisme franceze (Comisariatul Planului) și internaționale (în special C.E.C.O. și C.E.E.).

Dintre lucrările sale amintim: „Fondul monetar internațional” (1945), „Raport asupra situației economice a țărilor Comunității europene” (1958), „Dialogul continentelor” (1963), „De la Commonwealth la Piața Comună” (1968), „Europa se risipește” (1974), „Dezvoltare fără dependență” (1974).

● *Preocupările dv. științifice îmbrățișează domenii și aspecte foarte variate ale economiei. Inspirat de ideile raportului prezentat de dv. într-un din secțiunile Congresului mondial al economiștilor (Budapesta, 1974), aș dori să cunosc explicația dv. cu privire la supraviețuirea întreprinderilor mici într-o economie de giganti.*

— Este o întrebare la care există mai multe răspunsuri. Mai întâi, depinde de ramura la care ne referim. În special în sectorul serviciilor dimensiunea nu este totul: putem vedea întreprinderi care se mențin, care au fost totdeauna mici și au rămas mici. În al doilea rând, depinde de țară, și în cazul acesta supraviețuirea întreprinderilor mici se poate explica

prin contextul extrem de diferit. Dacă luăm cazul S.U.A., întreprinderile mici sînt foarte specializate și pot foarte bine avea prețuri de cost competitive cu cele ale întreprinderilor mari. Există și o altă situație, parțial în S.U.A., dar foarte tipică pentru Japonia: întreprinderile mici foarte specializate sînt subcontractante ale întreprinderilor mari. S-a putut chiar constata că o bună parte din creșterea cifrei de afaceri a întreprinderilor mari ținea de faptul că ele își sporeau achizițiile de la subcontractanți. În consecință, întreprinderile mari și mici sînt două realități complementare. Este ceea ce se constată în multe țări europene.

● *Perioada de inflație accelerată pe care o cunosc numeroase țări a dus pe mulți comentatori la concluzia că instrumentele clasice de politică economică nu mai funcționează cum trebuie...*

— Să ne înțelegem. Există un punct asupra căruia în mod vădit nu mai găsim soluții, este vorba de inflație. În lumea occidentală cunoaștem două mecanisme: economiștii distingeau inflația determinată de cerere (despre care se știa cum să fie tratată: se restringeau cheltuielile bugetare, sporeau impozitele, se sistau creditele) și inflația determinată de costuri. Faptul nou în situația în care ne găsim este că am ajuns la un fel de spirală a prețurilor în raport cu prețurile. Creșterea prețului materiilor prime și al petrolului nu s-a repercutat în economie numai prin simplul său procentaj, ceea ce ar fi determinat o creștere de 3%, ci toată lumea încearcă să repercuteze asupra altora această creștere. Fiecare își fixează prețurile în funcție de prețurile celorlalți și nu în funcție de creșterea efectivă a prețului său de cost.

Ajungem astfel la un sistem extraordinar de redistribuire în favoarea celor care au ceva de vînzare, și ei se finanțează unii pe alții prin creșterea veniturilor care lansează acest mecanism. Aceasta este realitatea, după părerea mea, și dacă guvernul încearcă să trateze o asemenea situație prin metodele clasice, el cîmbează mai curînd să oprească expansiunea decît să oprească creșterea prețurilor. Mecanismul inflaționist actual nu poate fi oprit, după părerea mea, decît prin revenirea la o politică de control. Ne găsim în fața unei structuri pe care economiștii o numesc concurență monopolistă, adică o multitudine de întreprinderi, dar care toate au posibilitatea să-și regleze prețurile unele față de altele, prețurile nefiind deci independente de acțiunea lor.

● *Care este în acest context opinia dv. despre indexarea veniturilor din economie?*

— După părerea mea, aceasta ar reduce distorsiunile provocate de inflație între diferitele categorii de populație, pentru că în felul acesta ar înceta să fie dezavantajate categoriile ale căror salarii n-au fost ajustate la timp, sau cei care și-au plasat economiile în titluri cu venituri fixe. Dealtfel, experiența țărilor care au practicat indexarea — și o cunosc pe cea din două țări, Israel și Brazilia — indică poate că inflația are acum mai puține inconveniente, dar nu și că ea s-a încetinit.

● *Indexarea ar putea eventual contribui la atenuarea psihologiei inflaționiste?*

— Mă indoiesc de acest lucru, și cred că în sistemul nostru suferim de prea multă indexare spontană la cei care au ceva de vînzare. Ei își sporesc prețurile gîndindu-se că prețurile altor produse sporesc și ele, astfel încît toată lumea crede că trebuie majorate prețurile. Se cunoaște cazul prețurilor produselor agricole, care atunci cînd s-au redus la producător nu s-au micșorat și la consumator.

Dacă indexarea ar fi fost utilizată, ea ar fi dus la majorarea prețurilor și deci a costurilor de producție. Nu înseamnă că prețurile să fie rigide, dar dacă toate prețurile variază în același sens, se creează dificultăți orientării producției prin intermediul pieței.

● *Ați afirmat că societățile multinaționale reprezintă un fenomen major al epocii noastre...*

— ...pentru că cifrele care le caracterizează, sînt considerabile, deși mijloacele cu care sînt făcute aceste calcule sînt foarte indirecte și nesigure. Nu cunoaștem valoarea adăugată a întreprinderilor multinaționale, iar cifra lor de afaceri, pe care o putem cunoaște, conține o serie de duble înregistrări și de achiziții de la alte întreprinderi.

● *Se consideră totuși adeseori că valoarea producției lor întrece ca mărime venitul național sau bugetul unor țări întregi.*

— Este adevărat, dar acest lucru nu este suficient de semnificativ, dat fiind că este vorba de cifra de afaceri, care poate reprezenta o foarte redusă valoare adăugată, în vreme ce venitul național al unei țări reprezintă integral valoarea adăugată. Ceea ce face puterea unei țări și puterea unei întreprinderi sînt lucruri deosebite. Este vorba de întreprinderi care au un rol deosebit fie în relațiile comerciale internaționale, fie în substituirea acestora. Estimațiile arată că valoarea producției lor este superioară celei a comerțului internațional, dar, așa cum arătăm, aceste estimări nu au prea mare valoare. În schimb, dispunem de calcule destul de corecte asupra schimburilor în interiorul acestor întreprinderi. În cazul întreprinderilor multinaționale din S.U.A. schimburile comerciale din interiorul propriei lor rețele reprezintă aproape jumătate din valoarea comerțului exterior american. În aceste condiții, așa cum arăta un bun specialist american, Raymond Vernon, cifrele privind balanțele de plăți nu mai au în realitate nici un sens. Nu se mai știe dacă o țară are excedent sau deficit, totul depinde de prețul transferului pe care societățile multinaționale îl fac de la societatea mamă la filialele lor sau între aceste filiale.

Deși personal consider firesc ca ele să apară acolo unde există condițiile cele mai favorabile, nu pot contesta că o întreprindere multinațională nu funcționează exact la fel cum ar funcționa niște întreprinderi independente unele de altele și aflate în concurență. Acest lucru creează probleme, deoarece ele își pot reimpărți piețele între diferitele lor filiale în condiții care poate favorizează anumite țări, dar defavorizează altele.

Am putut cunoaște direct activitatea unor filiale, ca coautor al studiului O.N.U. ce le-a fost consacrat și am constatat că prețurile practicate de ele, în ciuda afirmațiilor societăților multinaționale, nu sînt în mod necesar cele care s-ar practica între întreprinderi independente. Acest lucru mi-a fost confirmat de filialele în cauză și el poate constitui un transfer de venit în beneficiul sau în detrimentul unei țări.

Mi se pare necesar ca în fața unei realități atât de considerabile țările lumii să înceapă să reflecteze la repercusiunile activității acestora, să-și coordoneze acțiunile, într-o anumită măsură la nivel internațional, al O.N.U., care să fie în măsură să obțină informațiile necesare. Aceasta ar evita discriminările provocate de secretul activității „multinaționale”, ar permite valorificarea avantajelor a ceea ce constituie probabil un instrument de difuzare a tehnologiei, minimizîndu-i în același timp inconveniente, în special pentru țările în curs de dezvoltare.

Interviu de
Dinu DRAGOMIRESCU

IN PROCESUL de amplificare a capitalismului monopolist de stat, un fenomen inerent, — legat de necesitatea creșterii capacității de intervenție în viața economică, în vederea corectării consecințelor și influențării formelor de realizare a reproducției capitaliste — a fost „invadarea”, cum se exprimă profesorul A. Okun, treptată dar fermă, a aparatului de stat de către economiști — oameni de știință. Marile implicații pe care fiecare decizie de politică economică le are, obligă la cercetarea tuturor variantelor, la fundamentarea cât mai temeinică a raționalității opțiunii decizionale. Aceasta presupune competență profesională. Și, dacă la început cadrele economice universitare sau din institutele de cercetare științifică erau antrenate preponderent în calitate de consultanți, astăzi, într-o tot mai mare măsură, ele lucrează nemijlocit în aparatul de stat, participând direct la elaborarea politicii economice.

„Invația” oamenilor de știință în aparatul de stat și confruntarea lor cu practica politicii economice a generat o serie de reflecții cu profunde semnificații asupra rolului efectiv, pe care ei pot să-l aibă într-o societate care, prin însăși natura ei, paradoxal dar dialectic, îi reclamă și în același timp le refuză aportul, îi modelează după chipul său și pentru sine, pentru ca în același timp să-i anuleze ca factor al remodelării sale, le conferă funcția majoră de conducere, dar le reduce acțiunea la nivelul unor paleative, în ultimă instanță agravante, ale

Economistul și politica economică în reflecțiile lui Arthur Okun

deregărilor sale funcționale și structurale. Dintre aceste reflecții, cele ale lui Arthur Okun, fost profesor de economie la Yale University, iar acum cercetător la Brookings Institution, prezintă un interes aparte prin faptul că lucidul și în același timp

apologet-utopicul autor al „Economiei politice a prosperității” *) a deținut el însuși o importantă perioadă de timp o poziție cheie în aparatul de stat: între 1964 și 1968 a fost membru al Consiliului de consultanți economici ai președintelui S.U.A. (format din trei persoane), apoi, între 1968—1969, președinte al acestui consiliu.

PROFESORUL Okun pornește de la constatarea că, indiferent de domeniul în care trebuie adoptată o decizie, aceasta implică o judecată economică. Breasla economiștilor este singura care dispune de instrumentarul metodologic de abordare a variantelor, a căilor alternative și în fine de determinare a modalității optime de atingere a unui rezultat. Prin aceasta, ea ocupă o poziție unică în societate. Adoptarea practică a soluțiilor celor mai rationale din punct de vedere economic este însă împiedicată, constată nu fără o anumită tristețe în ton profesorul Okun, de o multime de factori extraștiințifici dintre care, desigur, cel mai important este cel al „presiunii grupelor de interese” (pag. 7—10). Economistul care lucrează pe terenul politicii economice nu se mai confruntă cu rigorile de coerență ale unor modele abstract-teoretice, ci cu lumea reală a presiunii cotidiene a acestor „grupe de interese”, care condiționează atât efectul deciziei politice, cât și decizia însăși. „Orice ar gândi economiștii teoreticienii despre sprijinirea prețurilor la produsele agricole, despre barierele înalte împotriva importului de petrol, sau despre tarifele minime în transport, o se-

rie de grupe din națiunea noastră obțin un evident avantaj din aceste măsuri. ...Multe grupe interesate din societatea noastră vor să fie apărate împotriva pieței și unele din ele posedă influență politică și puterea să obțină aceasta” (pag. 7) „Novicele în Washington, scrie Okun, va fi surprins și dezamăgit aflând cit de mult influențează aceste grupe asupra procesului legislativ”. Tocmai în această influență care reflectă și exprimă caracterul divergent, conflictual al raporturilor dintre „interesele de grup” și „interesul public” și-ar avea în primul rând originea, după opinia profesorului american, „insuficiența raționalitate” a măsurilor guvernamentale.

Este ușor de observat faptul că o asemenea abordare implică afirmarea posibilității existenței unei „raționalități” economice abstracte, neutre, față de subiecții economici; că raționamentele profesorului Okun sint construite pe teza neutralității aparatului de stat, a cărui politică ar fi numai „influențată” de presiunea unor „grupe de interese”. Dincolo însă de asemenea mistificări, este de reținut ideea opoziției dintre interesul privat, de grup, și interesul public.

În primul rând, după cum remarcă A. Okun, economiștii din guvern trebuie să cheltuiască mult timp și energie pentru a contracara pretențiile acelor „grupe de interese” care nu coincid cu „interesul public” (pag. 8), pentru a asigura — sub aspectul reglementărilor de politică economică — un anume echilibru al „balanței” grupelor de interese. Acest lucru ar fi po-

tura Academiei, București, 208 pag), abordează problematica complexă a relației dintre gestiunea economică, capacitatea juridică și subiectul de drept de pe o poziție interdisciplinară, imbinând instrumentul juridic cu mijloacele teoriei și practicii economice. Problemele principale — esența și trăsăturile caracteristice ale gestiunii economice, raportul dintre „unitate” și gestiune economică, tipuri de gestiune economică, capacitatea juridică a întreprinderii subordonate centralei, capacitatea juridică a unității cu gestiune economică fără personalitate juridică, unitatea economică și subiectul de drept — sint tratate nu exclusiv din unghiul de vedere al economistului sau al juristului, ci în mod unitar. Pentru a pune în valoare structurile perfecționate, ale căror rezultate depind nemijlocit de modalitățile specifice de aplicare a principiului gestiunii economice, se impune, afirmă autorii, găsirea celor mai corespunzătoare mijloace care să permită unităților

ce intră în raporturi juridice directe să-și valorifice nemijlocit activitatea, potrivit cerințelor principiului gestiunii economice.

Principii ale amenajării teritoriale

● PLANUL director de amenajare teritorială a țării, elaborat în Polonia, a urmărit atingerea concomitentă a două obiective fundamentale — social și economic — scrie Stanislav Chelstowski în revista Perspectives polonaises (nr. 11/1974). Din punct de vedere social este vorba de organizarea teritoriului, astfel încât să fie asigurat oamenilor un mediu adaptat activităților, nevoilor și gusturilor lor, privity în perspectivă. Din punct de vedere economic — întrucât se prevede o deplasare teritorială crescândă a maselor de materii prime, și alte bunuri, precum și a oamenilor — se pune problema unei asemenea repartizări teritoriale a obiectivelor de investiții, încât să fie asi-

gurată eficiența maximă pe întreaga economie.

Elaborat ca parte integrantă a planului general de perspectivă al economiei naționale, planul director de amenajare teritorială caută să armonizeze pe cât posibil considerentele sociale cu cele economice. Concepția „de compromis” care stă la baza planului de amenajare teritorială este așa-numita „concentrare policentrică moderată”. S-a stabilit ca repartizarea teritorială a forțelor de producție și — în consecință — a centrelor populate, respectiv specializarea economică a regiunilor, să se efectueze în funcție de resursele regionale actuale și de perspectivă (indeosebi materii prime și forță de muncă). Concepția amintită pornește de la amenajarea teritorială existentă, dar nu prevede o simplă continuare a actualelor orientări în dezvoltarea sa, ci precizează o modificare importantă a acestora. A fost adoptat principiul concentrării activității, deoarece — după cum de-

fișe

CONSILIUL LEGISLATIV

Vasile STĂNESCU Mihai CONSTANTINESCU

UNITATEA ECONOMICĂ SOCIALISTĂ

RAPORTUL DINTRE GESTIUNEA ECONOMICĂ, CAPACITATEA JURIDICĂ ȘI SUBIECTUL DE DREPT

● LUCRAREA Unitatea economică socialistă, de dr. Vasile Stănescu și dr. Mihai Constantinescu, apărută de curind (Edi-

sibil deoarece, afirmă Okun, sacrificându-se astfel consecvența opiniilor, „factorul cheie nu mai este în primul rând bogăția sau clasa”: micii întreprinzători și fermierii au în această privință (a capacității de a influența factorul decizional n.n.) aceeași putere ca și puternicii giganti ai industriei petroliere” (pag. 8). Caracterului polar al structurii intereselor ce definesc sistemul de relații capitaliste, profesorul Okun îi substituie astfel mult vehiculată teză a pluralismului societății americane, teză în care dizolvă natura capitalistă, antagonică, a acesteia.

În al doilea rând, economistul din aparatul de stat trebuie să îndrepte efectele social-economice negative sau, cum eufemistic le numește Okun „rezultatele imperfecte” (pag. 20), ale sistemului de piață liberă, și să intervină în mecanismul pieței pentru a le evita. Cel care a fost unul din arhitecții politicii economice ai administrației Kennedy – Johnson, constată, împreună, de altfel, cu toți nekeynesiștii activi, că mecanismul pieței libere nu poate, prin el însuși, asigura concomitent, cele două deziderate majore ale societății – eficiența și echitatea. Inegalitatea în distribuirea veniturilor și bogățiilor națiunii „crește prin sistemul de piață” care însă, susține el, asigură eficiența. De aceea, „o substanțială inegalitate în venituri și bogăție este tolerată” dar aceasta ar fi „numai ca o concesie făcută eficienței” (pag. 10), căci trebuie „păstrată balanța între echitate și eficiență”. Sarcina economistului ar fi de „a imagina soluții de reconciliere a eficien-

ței cu noțiunea democratică de echitate” (pag. 12), soluții care dealtfel, s-ar fi și găsite. **Impozitul pe venit și respectiv impozitul negativ pe venit** sint în opinia sa, instrumentul de realizare a „capitalismului democrat”. Cu toate însă că ideea impozitului negativ pe venit a fost lansată cu mai mult de un deceniu în urmă, cu toate că, în plus, administrația pe care Okun a slujit-o a lansat, cu mare pompă, faimosul „război împotriva sărăciei”, echitatea în distribuirea veniturilor nu a fost realizată, sărăcia nu a fost eradicată. Din contră, datele statistice oficiale arată că decalajul în distribuirea bogăției între cei din virful și cei de la baza piramidei sociale crește, iar procesul de concentrare a puterii economice a continuat nestingherit. Fie și numai acest fapt infirmă teza că toate „grupele de interese” au „aceeași putere” de a influența decizia politică.

„Răționalitatea” politicii economice guvernamentale nu poate fi în esența ei decât „răționalitatea” intereselor sistemului capitalist contemporan, „răționalitate” inherent irațională sau „insuficient” rațională din punctul de vedere al diferitelor grupe de interese și mai ales al adevăratelor interese ale masei populației. Ea, desigur, nu exclude posibilitatea adoptării unor decizii care să afecteze la un moment dat interesele unor grupuri monopoliste și nici necesitatea unor măsuri care să satisfacă unele din cerințele cele mai stringente ale diferitelor părți ale populației (în vederea evitării odincirii tensiunilor sociale), sau ale sistemului în ansamblul

său. Și este indiscutabil că prezența tot mai masivă a unor cadre de înaltă competență profesională în sferile superioare ale politicii economice a asigurat o creștere a caracterului coordonat, a consistenței, congruenței și implicite eficienței unora din măsurile adoptate. Dar aceasta nu înseamnă nici pe departe că o politică nekeynesistă activă este în măsură să asigure așezarea conducerii sistemului economic: capitalismului monopolist de stat pe baze științifice. Aceasta în primul rând datorită caracterului conflictual și antagonic al confruntărilor dintre „grupele de interese” și naturii statului însuși, dar și „lipsei consensului”, subiectivismului economiștilor, cum spune Okun, în privința atit a diagnosticării cit și a tratamentului maladiilor societății. „Ca tehnicienii, constată pe bună dreptate profesorul Okun, economiștii nu sint puri; ei sint ceva mai mult decit tehnicienii” (pag. 19). „Pozițiile lor filozofice și ideologice sint o parte a opțiunii lor profesionale...” (pag. 19).

DIN ACEST punct de vedere, al pozițiilor ideologice, prof. Okun împarte colegii de breaslă în economiști de „înalță presiune” – nekeynesienii activi, partizani ai intervenției energice a statului în economie, și economiști de „joasă tensiune” – neoliberalii, partizani ai limitării intervenției stărilor în beneficiul pieței libere. Depășirea acestei scizii – ale cărei efecte asupra politicii economice (instabilitate, inconsecvență) pot fi periculoase mai ales în perioade economice critice – este o necesitate, consideră Okun, a cărei

realizare ar asigura o tot mai mare concordanță între efectele actelor de politică economică și obiectivul lor fundamental – „interesul public”. Soluția ar fi după părerea sa crearea unei „Curți supreme” de avizare economică, independentă de administrație, formată din experți ai ambelor orientări, independenți de diferitele grupe de interese. Cit de important ar putea fi rolul unei asemenea Curți supreme în elaborarea politicii economice – știut fiind că atit puterea legislativă cit și cea executivă acționează în primul rând în funcție de jocul forței de influență a grupurilor de interese opuse – se poate încă discuta. Dar indiscutabil este că actul de conducere științifică a mișcării ansamblului sistemului economic, nu este posibil decit în condițiile lichidării antagonismului intereselor de clasă, ale realizării unității intereselor fundamentale ale tuturor membrilor societății, într-un cuvint, prin schimbarea naturii însăși a sistemului. Acest fapt conferă însă o semnificație mult mai profundă, decit ar fi dorit-o profesorul Okun, afirmațiilor sale că „economia politică (burgheză n.n.) nu este o știință” iar „cunoașterea economică este irelevantă” pentru economistul antrenat în elaborarea politicii economice (pag. 30).

Trebuie să recunoaștem că realitatea gravelor dereglări cu care este confruntată economia capitalistă confirmă strălucit aceste afirmații.

Vasile PILAT

*) The Political Economy of Prosperity. Brookings Institution, Washington. D. C. 1970.

monstrează calculul, scrie autorul – existența unor centre economice importante, care cuprind unități industriale, instituții științifice, un potențial corespunzător de mijloace tehnice și cadre, permite cumulara unei serii de avantaje ce decurg din toate aceste elemente (este vorba de o rețea de circa cincisprezece mari aglomerații urbane, repartizate destul de uniform pe teritoriul țării). Se va urmări, totodată, evitarea influențelor negative pe care le are constituirea unor mari metropole asupra vieții locuitorilor.

După cum se menționează în articol, planul de amenajare teritorială – avind caracter de lege obligatorie pentru toți factorii care realizează investiții – va avea de soluționat numeroase probleme dificile legate de protecția mediului inconjurător, inclusiv recuperarea terenurilor degradate în urma diferitelor activități. În același timp, planul conține prevederi detaliate asupra dezvoltării infrastructurii

moderne în domeniul energiei, transporturilor, telecomunicațiilor ș.a.

Tipuri de creștere

● PORNIND de la fenomenele denumite de „discontinuitate” pe care le manifestă actualmente economia franceză și occidentală în general, Octave Gelinier, într-un interviu acordat revistei L'EXPRESS (nr. 1 221 din decembrie 1974) distinge trei tipuri de creștere economică. Primul este cel al „creșterii-tonaj”, cunoscut pînă acum. Al doilea ar fi cel al „creșterii-valoare”, în care tonajul și consumul de energie rămîn aproape constante: de exemplu, construirea de automobile ceva mai scumpe, dar care utilizează mai puțin oțel și consumă mai puțină benzină, ceea ce presupune o serie de inovații. Un al treilea tip, care se impune în momentul de față, alături de cel de al doilea, ar fi cel care oferă mai multă satisfacție în procesul muncii, chiar dacă acest lucru nu se va reflecta în cifrele privind produsul național brut.

În acest sens, afirmă O.G., în întreprinderile occidentale trebuie căutată o „creștere post-tayloriană”, abandonînd diviziunea muncii în gesturi simple și care se repetă, care consideră pe cel ce muncește drept „un simplu factor de producție de care se poate dispune”. Natura muncii care i se încredințează trebuie adaptată omului, conchide O.G.

démographie analyse et modèles

par Louis Henry

LAROUSSE

● CARTEA lui Louis Henry, de la Institutul național de studii demografice din Franța, inti-

tulată Démographie, analyse et modèles (Demografie, analiză și modele), Librairie Larousse, 348 pag., este structurată în două părți principale – I. Analiza și II. Modelele – și cuprinde 15 capitole, tratînd probleme ca analiza rezultatelor unui recensămint, analiza mișcării populației într-un an, analiza fenomenelor demografice, nupțialitatea, fecunditatea, familia, analiză și sinteză transversală, mortalitatea, deplasări și migrații, mișcarea naturală a unei populații, modele de evoluție a populației; modele de constituire a familiei. Sint utilizate relații matematice și tabele sugestive cu date numerice de comparații.

fise

COMERȚUL INTERNAȚIONAL SUB INCIDENȚA CRIZEI ECONOMICE DIN OCCIDENT

ANUL 1975 trebuie să fie în principiu un an de importante negocieri comerciale multilaterale sub auspiciile G.A.T.T. — așa-numita „rundă de la Tokio”, în vederea reducerii restricțiilor din calea schimburilor internaționale de mărfuri. Față de perioada când a fost concepută noua rundă de negocieri, climatul economic a cunoscut însă o schimbare simțitoare, în sensul degradării sale, îndeosebi ca urmare a recesiunii generalizate din Occident. În perioada de după scumpirea petrolului și a altor

materii prime, de la sfârșitul anului 1973 — începutul anului 1974, tendințele recesiviste care începuseră să se manifeste în economia țărilor capitaliste dezvoltate au înregistrat o netă accentuare, pe fondul unei inflații accelerate. În aceste împrejurări s-au multiplicat în lumea nesocialistă tendințele de aplicare a unor măsuri de control asupra exportului și importului, iar din relații apărute în presa occidentală reiese că diferite state au început să-și reexamineze poziția de negociere în cadrul proiectatei runde de la

Tokio. Incidența crizei economice asupra evoluției comerțului internațional în 1974, conform datelor preliminare existente, și asupra prognozei pentru 1975 referitoare la acest domeniu prezintă de aceea un interes deosebit. Articolul de față înfățișează reperele principale ale problemei pentru țările O.C.D.E., știut fiind că această organizație înglobează cvasi-totalitatea țărilor capitaliste dezvoltate și că membrii ei dețineau în 1973 peste 82% din exportul lumii nesocialiste.

Mișcări dezordonate

PREMISELE diagnosticului pus de experții de la O.C.D.E. comerțului internațional al zonei sînt de găsit în constatările lor privind cererea și producția. Ultima analiză semianuală, publicată în decembrie 1974 (**Perspectives économiques de l'OCDE, 16**), conchide că „producția globală a zonei O.C.D.E. a rămas practic staționară din semestrul al doilea al anului 1973, și orientarea actuală a politicilor economice nu permite să se aștepte nici o progresie notabilă în 1975”. Iar mai departe: „Îngrijorarea consumatorilor, declinul încrederii întreprinderilor și orientarea în general restrictivă a politicilor economice actuale vor continua fără îndoială să restrîngă cererea în cursul noului an”. Aceste perspective ale producției permit să se presupună că șomajul va continua să crească de-a lungul anului și că urcarea prețurilor bunurilor de consum, deși se emite părerea că ea se va încetini oarecum, va mai înregistra totuși la sfârșitul perioadei o rată anuală de 10% pe întreaga zonă. Expresie sintetică a acestui tablou, volumul P.N.B. nu este așteptat să crească în 1975 decît cu 0,5% pe total O.C.D.E., după un spor similar în 1974, dar unul de 6,3% în 1973.

Schimbările comerciale internaționale s-au caracterizat pe acest fond, și în contextul tendinței puternice de reasezare a relațiilor dintre țările consumatoare și țările producătoare de materii prime în favoarea ultimelor, printr-o serie de mișcări dezordonate în 1974. În primul rînd, valoarea în prețurile curente a importului total al țărilor O.C.D.E. a crescut într-un singur an cu 46,5%, iar valoarea exportului total cu 37,5%. Paralel, prețul mediu al importurilor s-a urcat cu 42,5%, iar cel al exporturilor cu 26%. Rezultantă a acestor două dinamici, volumul fizic al importurilor, adică valoarea lor în termeni reali, a sporit numai cu 2%, pe cînd volumul fizic al exporturilor a sporit cu 9%. Mișcarea dezordonată se exprimă aici îndeosebi în distanțarea simțitoare a sporului importurilor de cel al exporturilor în 1974: în anul precedent, creșterea celor două mărimi (volum fizic) fusese nu numai superioară — de 12,5% și respectiv 14,5% — dar și mult mai echilibrată. Ritmul scăzut al volumului fizic al importului în 1974 se explică cel puțin în parte prin eforturile de a reduce consumul de petrol, o altă parte fiind atribuită încetînirii activității economice. Cît despre volumul fizic al exportului, ritmul său relativ ridicat de creștere se datorează fără îndoială și eforturilor deosebite de stimulare, în încercarea de a atenua pe această cale impactul slăbirii cererii interne.

O extremă slăbiciune

FENOMENELE de criză menținîndu-se și chiar adîncindu-se sub unele aspecte în sfera producției, schimbările comerciale vor fi afectate în măsură crescîndă. Presupunerea de bază de la care pornesc experții O.C.D.E. este aceea a unei cvasi-stagnări a cererii interne în țările membre ale organizației. Ei con-

chid de aici că „perspectivele pînă la sfârșitul anului 1975 se caracterizează printr-o extremă slăbiciune a schimburilor mondiale în termeni reali”. Prețurile internaționale vor continua să crească rapid, după aprecierile din analiza semianuală amintită, dar totuși mai puțin rapid decît în cursul anului trecut, dat fiind tendința de scădere a prețurilor produselor de bază altele decît petrolul. În expresie reală (volum fizic), se pare că numai exporturile spre țările OPEC se vor desfășura într-un ritm susținut în 1975: schimburile intra-O.C.D.E. vor stagna, iar exporturile acestei zone spre țările în curs de dezvoltare neproducătoare de petrol vor scădea.

Pe ansamblul țărilor O.C.D.E., experții organizației pronosticează în aceste condiții pentru 1975 o creștere a volumului fizic al importului cu 3,5% și al exportului cu 4%. Aceste ritmuri sînt dintre cele mai scăzute care s-au înregistrat în întreaga perioadă de după al doilea război mondial. Pe de altă parte, este remarcabil faptul că chiar și în contextul crizei economice, al scăderii producției într-un număr de țări începînd cu Statele Unite și al stagnării ei în altele, se menține devansarea producției de către schimburile comerciale externe, caracteristică perioadei postbelice. Este posibil, desigur, ca determinarea cauzală a fenomenului să prezinte trăsături specifice în faza actuală de dezvoltare a economiei capitaliste față de alte perioade, ceea ce ar merita să fie cercetat, dar faptul că atare reiese clar din datele pe 1974 și ar putea să fie confirmat și de evoluția scontată în 1975.

Prognoza comerțului internațional al țărilor O.C.D.E. pe anul

Tabelul nr.1

Comerțul exterior al zonei OCDE, variații anuale în procente

	1973, mild. dolari	Variația	
		1974 prelim.	1975 progn.
Volumul fizic: Import	...	2	3,5
Export	...	9	4
Valoarea medie: Import	...	42,5	11
Export	...	26	12
Valoarea în prețurile curente			
Total schimburi: Import	390,6	46,5	15
Export	398,8	37,5	16,5
Schimburi intra-OCDE:			
Export	299,8	34	16
Schimburi extra-OCDE:			
Import	90,8	89	11,5
Export	99,0	48	18

Sursa tabelelor nr.1 și nr.2: Perspectives économiques de l'OCDE, 16, Décembre 1974.

care a început frapă și printr-o deosebire netă a cifrelor față de rezultatele preliminare pe 1974: potrivit experților, ar urma să aibă loc o reechilibrare a evoluției importului și a exportului, oglindită în ritmurile lor foarte apropiate de creștere. Accasta se referă atât la sporurile volumului fizic, citate mai sus, cât și la valoarea medie a importului și a exportului, implicit deci și la valoarea acestora în prețurile curente. Or, aceste previziuni pot fi afectate de măsura în care se vor realiza anumite ipoteze de lucru folosite la elaborarea lor. Una dintre ipoteze este aceea că cursul de schimb al monedelor țărilor O.C.D.E. va rămâne neschimbat față de cifrele utilizate (referitoare la perioada 4—8 noiembrie 1974). Dar experiența ultimilor ani, din 1970 încoace, indică posibilitatea unor oscilații care, evident, ar afecta prognoza. În al doilea rând, s-au folosit ipoteze cu privire la evoluția probabilă a prețului petrolului care sînt „fatalmente arbitrare”, cum recunosc autorii analizei semianuale citate. Este limpede că evoluții neașteptate în acest domeniu ar putea duce din nou la mișcări dezordonate mai ales în importurile zonei O.C.D.E., chiar dacă este puțin probabil ca amplexarea unor astfel de mișcări s-o egaleze pe cea din 1974.

Intra și extra

TABLOUL incidențelor crizei economice din țările capitaliste dezvoltate asupra schimburilor lor externe ar fi însă incomplet fără luarea în considerare a desfășurării diferite a co-

Tabelul nr.2

Comerțul zonei OCDE cu țările din afara zonei, variațiile volumului fizic în procente

	Export OCDE			Import OCDE		
	Ponderi în 1973	Variația 1974 prelim.	Variația 1975 progn.	Ponderi în 1973	Variația 1974 prelim.	Variația 1975 progn.
Țările OPEC	16,2	40	47	31,2	-3	3,5
Țările socialiste	17,7	10,5	6,5	13,6	18	6,5
Țările în curs de dezvoltare nepetroliere	55,1	16	-6	48,6	7,5	3
Total țări extra-OCDE	100,0	18,5	6	100,0	5,5	3,5

merțului dinăuntrul zonei O.C.D.E., de o parte, și dintre țările O.C.D.E. și restul lumii, de altă parte. Schimburile intra-O.C.D.E. reprezentau în 1973 circa 75% din valoarea totală a exportului zonei în prețurile curente. Dar, în ciuda ponderii sale relativ reduse, comerțul cu restul lumii — circa 25% din valoarea to-

tală — a exercitat în 1974, și va exercita după prognozele existente și în 1975, o influență considerabilă asupra dinamicii de ansamblu. Afirmația aceasta o permit datele din tabelul nr. 2, care exprimă modificările în termeni reali ale schimburilor comerciale dintre zona O.C.D.E. și trei mari grupe de țări partenere din afara zonei.

La capitolul importuri, se remarcă înainte de toate scăderea volumului fizic al schimburilor cu țările OPEC — fără îndoială sub influența sistării temporare a livrărilor de petrol de către aceste țări și, de asemenea, ca efect al măsurilor de economie instituite în țările capitaliste dezvoltate. Evoluția aceasta a fost compensată de ritmul sustinut al importurilor din țările în curs de dezvoltare neproducătoare de petrol și din țările socialiste. În 1975 experții O.C.D.E. se așteaptă ca importurile din țările nemembre ale zonei să se desfășoare în același ritm ca și importul pe ansamblul zonei, remarcîndu-se **creșterea importurilor din țările socialiste în ritm aproape de două ori mai rapid decît media**. În ceea ce privește petrolul, se constată că importul — după scăderea din 1974 — are perspective de a ajunge din nou, în acest an, la nivelul din 1973, ceea ce determină pe autorii analizei semianuale să manifeste oarecare dezamăgire față de lipsa de fermitate cu care se aplică măsurile de economie: „În toate țările (O.C.D.E. — n.n.) se vorbește mult de economisirea petrolului, dar nu au fost luate decît puține măsuri concrete de cînd a izbucnit criza petrolieră”.

Înrîurirea comerțului cu țările din afara zonei asupra rezultatelor de ansamblu ale comerțului internațional al țărilor O.C.D.E. se face simțită puternic la capitolul exporturi. În 1974 schimburile extra-zonă au crescut de două ori mai repede decît cele pe ansamblul zonei și anume înainte de toate ca **urmare a intensificării exportului în termeni reali spre țările OPEC**. Această evoluție se mai accentuează în 1975, cînd se contează aici pe un spor de aproape 50% al volumului fizic al exporturilor, față de 15—18% în anii 1972—1973. În analiza semianuală a O.C.D.E. se apreciază că cererea suplimentară exprimată de aceste sporuri ar putea acoperi aproximativ o treime din majorarea „facturii petroliere” pentru țările din zonă în 1974 și 1975, atenuînd corespunzător problema balanței lor comerciale și de plăți. Pe de altă parte, însă, țările O.C.D.E. nu vor putea conta pe un asemenea efect de pe urma exportului lor spre țările în curs de dezvoltare neproducătoare de petrol — dimpotrivă, exportul spre aceste țări este așteptat să scadă în 1975 ca urmare a dificultăților lor financiare, agravate recent de turnura nefavorabilă luată de prețurile uşora din produsele lor de export.

Pe ansamblul exportului spre țări din afara zonei, ritmul de creștere mai rapid în expresie reală decît cel al întregului export O.C.D.E. ilustrează în orice caz încă o dată slăbiciunea cererii interne din țările acestei organizații în actuala fază de recesiune însoțită de inflație și de un șomaj în creștere.

L. STROJA

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

RELAXAREA

PRELUNGITĂ

A INVESTIȚIILOR

CU UNELE NUANȚE dimensionale, aprecierile cercetătorilor occidentali asupra evoluției economice țărilor capitaliste dezvoltate converg spre concluzia că nu numai în anul trecut, ci și în 1975 dinamica principalilor indicatori economici va fi net inferioră celei înregistrate în 1973. După unele evaluări, pe ansamblul țărilor capitaliste creșterea produsului național brut (în prețuri constante) a fost nulă în 1974, față de un spor de 6,3% în 1973, și va fi în jur de 2% în cursul acestui an. După cum se poate vedea din tabelul alăturat, unele țări capitaliste mari ca S.U.A., Anglia, sau Italia se vor situa sensibil

Țara	Produsul național brut			Volumul investițiilor brute		
	1973	1974 (evaluați)	1975 (previziuni)	1973	1974 (evaluați)	1975 (previziuni)
Ansamblul țărilor capitaliste industriale	6,3	0	2,0	7,8	-0,5	0,0
Țări industriale vest-europene	5,3	2,0	2,5	4,5	-0,5	0,0
- Franța	5,6	2,0	2,5	4,9	-1,0	0,0
- Anglia	5,7	-1,0	1,5	4,5	-1,0	1,5
- Belgia	6,0	3,5	4,0	5,5	4,0	1,5
- Danemarca	3,8	3,0	3,0	9,2	4,0	0,0
- Franța	6,0	4,5	4,0	6,7	5,0	3,5
- R.F.G.	5,3	0,5	2,0	1,1	-8,5	-1,5
- Irlanda	7,0	3,5	3,5	13,0	5,5	0,0
- Italia	5,9	3,5	1,5	9,9	2,0	-6,0
- Olanda	4,6	3,5	3,5	6,5	2,0	4,5
S.U.A.	5,9	-1,5	0,5	7,1	1,0	-5,5
Canada	6,8	4,5	3,5	10,4	6,5	0,0
Japonia	10,5	-3,0	5,0	15,9	-6,0	2,0

Sursa: Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung, Wochenbericht 43-49/74 (datele din ultima coloană a tabelului, după Österreichisches Institut für Wirtschaftsforschung, Monatsberichte, 11/1974).

sub acest nivel scăzut de creștere, în ultima țară menționată ritmul creșterii urmînd chiar să se încetinească față de 1974.

Înrăutățirea conjuncturii economice în lumea capitalistă, în a doua jumătate a anului 1973, a determinat un climat de reținere în domeniul investițiilor de capital. Volumul brut al acestora în țările capitaliste industriale (în prețuri constante) a cunoscut o reducere absolută anul trecut, față de o creștere cu 7,8% în 1973. O restrîngere considerabilă a investițiilor a avut loc în R.F.G. și Japonia: în alte țări — Canada, Danemarca, Irlanda, Olanda ș.a. — creșterile procentuale ale investițiilor s-au situat cu mult sub cota anului 1973. Pentru anul curent previziunile existente indică o învioreare timidă a investițiilor în Japonia, Anglia sau Olanda, în condițiile limitării lor progresive în Italia, S.U.A., Belgia, Franța și alte țări.

N. P.

Argumente pentru o nouă ordine economică internațională

ROLUL ȘI IMPLICAȚIILE INVESTIȚIILOR STRĂINE DIRECTE ÎN ȚĂRILE ÎN CURS DE DEZVOLTARE

ÎN APRILIE 1974, comunitatea internațională își proclama hotărârea fermă de a proceda în cel mai scurt timp la instaurarea unei noi ordini economice internaționale bazată pe echitate, egalitate suverană, interes reciproc și cooperare între toate statele, care să elimine inegalitățile actuale între țările dezvoltate și cele rămase în urmă. Noua ordine trebuie să vizeze toate aspectele relațiilor economice internaționale. Aceasta înseamnă că în nici un caz ea nu poate să excludă cele două mijloace principale — după părerea exprimată de directorul general al G.A.T.T., Olivier Long, cu ocazia unei mese rotunde ținute la București în octombrie 1974 — de promovare la nivel internațional a dezvoltării țărilor sărace: finanțarea externă și transferul de tehnologie. Nevoia unei noi ordini apare cu atât mai pregnant pentru acele forme concrete de raporturi economice internaționale în care cele două fluxuri se îmbină și se intercondiționează. Printre acestea se află și investițiile private directe în țările în curs de dezvoltare. Din problematica lor studiul de mai jos desprinde câteva laturi semnificative.

Dimensiuni

ÎN ULTIMII ANI, multe țări în curs de dezvoltare au inițiat și pas în acțiune programe la nivel național sau regional destinate să atragă investiții directe străine, în condiții considerate acceptabile pentru economia lor. Au fost luate o serie de măsuri specifice, cum ar fi reglementările privind fiscalitatea sau fixarea sectoarelor economice în care se autorizează participarea străină. La rândul lor, țările dezvoltate au luat unele măsuri vizând încurajarea expansiunii fluxurilor de capitaluri private spre țările în curs de dezvoltare: garanții acordate investitorilor, reglementări fiscale pentru veniturile obținute, cooperarea între organismele oficiale pentru ajutor și investitorii privați, finanțarea studiilor de preinvestiții și de fezabilitate.

Se poate spune că s-au făcut o serie de pași, de o parte și de alta, în direcția realizării principiilor fundamentale enunțate în Programul de acțiune pentru cel de-al doilea Deceniu al dezvoltării: „Țările în curs de dezvoltare vor adopta măsurile adecvate pentru atragerea, încurajarea și utilizarea eficace a capitalurilor private străine, ținând cont de sectoarele pentru care aceste capitaluri sunt necesare... Țările dezvoltate vor studia măsurile suplimentare pe care le-ar putea lua pentru stimularea fluxurilor de capitaluri private către țările în curs de dezvoltare”.

Rezultatul este că, în perioada 1962—1973, fluxul de investiții private directe din țările O.C.D.E. membre ale Comitetului de ajutor pentru dezvoltare (C.A.D.) spre țările în curs de dezvoltare a înregistrat o tendință de creștere absolută și relativă (tabelul nr. 1). Această evoluție s-a desprins însă din fluctuații extrem de mari de la un an la altul, înregistrându-se sporuri de 50% și reduceri de 11%. Mai trebuie remarcat că cifrele prezentate exagerează volumul resurselor transferate în această formă, dat fiind că o parte crescândă a fluxului este finanțată din profiturile reinvestite în țările în curs de dezvoltare. Luând în considerare plățile efectuate de țările în curs de dezvoltare, sub forma veniturilor din investiții se a-

junge la situații de genul celei înregistrate în 1970 când fluxul brut de investiții private îndreptat către țările în curs de dezvoltare a reprezentat circa 3,6 mld. dolari, plățile efectuate de țările în curs de dezvoltare în contul veniturilor din investiții s-au ridicat la 5,8 mld. dolari și deci transferul net de resurse financiare sub forma investițiilor directe străine a fost de — 2,2 mld. dolari (document TD/B/C.3/110, pag. 56).

După date O.N.U. și O.C.D.E., în a doua jumătate a deceniului trecut în țările în curs de dezvoltare se afla 1/3 din stocul de investiții private directe în străinătate deținut de țările capitaliste dezvoltate; jumătate din cele circa 35 miliarde dolari investite sub această formă în țările în curs de dezvoltare era deținută de S.U.A.

La jumătatea deceniului al șaptelea, America Latină primea tot atâtea investiții directe cit și ajutor public pentru dezvoltare: Orientul Mijlociu beneficia de mai puțin ajutor comparativ cu capitalul privat investit în zonă, în timp ce Africa și mai ales Asia primeau mai mult ajutor public decât capital privat. În multe țări din Asia și Africa nu se efectuau investiții străine directe, iar în altele fluxul era redus, ca urmare a condițiilor politice și economice considerate „nesigure” de investitori, a inexistenței unei infrastructuri adecvate și a dimensiunilor limitate ale pieței naționale.

În anii următori, evoluția se menține în linii generale aceeași, intervenind însă unele elemente noi și semnificative. De exemplu, țările Grupului Andin, cu politica lor comună față de investițiile străine și utilizarea formulei dezinvestițiilor (fade out), au lansat o sfidare serioasă investitorilor privați externi. Ele au exercitat o puternică atracție asupra altor țări din America Latină, mai ales prin proiectele de a crea societăți multinaționale proprietate de stat, la nivel regional, și de a impune reglementări firmelor multinaționale private străine. Pe de altă parte, țările din Asia de Sud-Est, în special după acordurile de la Paris în problema Vietnamului, au devenit o zonă cu atracție puternică asupra investitorilor străini, dat fiind că multe state din zonă (Filipine, Malaezia, Sri Lanka ș.a.) au instituit un sistem de

stimulente pentru capitalurile private străine.

În ce privește orientarea pe sectoare de activitate, aproape jumătate din volumul investițiilor private în țările în curs de dezvoltare era destinată în deceniul trecut exploatarea resurselor naturale și mai puțin de 1/3 industriei prelucrătoare. Evoluția cea mai remarcabilă înregistrată de atunci este expansiunea investițiilor respective în industria prelucrătoare și declinul lor relativ în industria extractivă. Marile industrii miniere din țările în curs de dezvoltare sînt acum caracterizate prin participarea crescîndă a guvernelor, naționalizarea totală sau parțială și, în anumite regiuni (de exemplu Grupul Andin), prin dezinvestițiile capitalului străin. Tot mai mult, statele pun ca o condiție prealabilă participarea lor la capitalul social sau dreptul de opțiune asupra unei părți a acestui capital.

Compatibilități

ȚĂRILE în curs de dezvoltare au afirmat și au urmărit transpunerea în practică a principiului conform căruia fluxurile de capital privat străin să fie plasate în mod compatibil cu obiectivele și prioritățile stabilite în planurile lor naționale de dezvoltare. Rezolvarea acestei probleme în mod complet este încă de domeniul viitorului, între altele dat fiind extrema varietate și complexitate a aspectelor pe care le ridică investițiile străine directe în țările în curs de dezvoltare. De găsirea unor soluții în interesul acestor țări depinde, în ultimă instanță, realizarea unuia din principiile conținute în Declarația privind instaurarea unei noi ordini economice internaționale adoptată de sesiunea extraordinară a Adunării Generale a O.N.U. din aprilie—mai 1974: „Promovarea investițiilor străine, publice și private, ale țărilor dezvoltate în țările în curs de dezvoltare, conform necesităților sectoarelor economiilor acestor țări, așa cum au fost ele definite de către țările gazdă”.

Pentru a contribui la realizarea obiectivelor creșterii economice, investițiile străine directe trebuie să se integreze în politicile și programele naționale de dezvoltare, guvernarea țărilor în curs de dezvoltare fiind singurele în măsură să stabilească obiectivele dezvoltării, prioritățile și instrumentele pentru atingerea lor. Dată fiind specificitatea condițiilor și politicilor social-economice, criteriile de evaluare a oportunității unei investiții străine nu pot fi stabilite decât de țara în cauză. Alături de efortul de cooperare între țara gazdă și investitorul străin, țările în curs de dezvoltare au nevoie de o asistență sporită din partea organismelor internaționale. De remarcat că, prin rezoluții ale U.N.C.T.A.D. și ale Consiliului Economic și Social, s-a reliefat că pentru amplificarea fluxurilor de capitaluri private spre țările în curs de dezvoltare și pentru îmbunătățirea eficacității lor, este necesar să se stabilească un dialog între țările dezvoltate și țările în curs de dezvoltare.

În acest sens, au fost reunite mai multe grupe de studiu (Amsterdam, 16—20 febr. 1969; Medellín, 8—11 iunie 1970; Tokio, 29 nov.—2 dec. 1971), la care au participat înalți funcționari din țările în curs de dezvoltare, reprezentanți ai cercurilor de afaceri internaționale și ai organizațiilor internaționale. Citeva dintre concluziile formulate la aceste întâlniri au căpătat ulterior concretizări într-o serie de țări în curs de dezvoltare, iar altele se mențin în continuare în atenția comunității internaționale:

APORTUL INVESTIȚIILOR STRĂINE DIRECTE. Transferul de cunoștințe tehnice și administrative către țările în curs de dezvoltare, pe care îl antrenează investițiile străine directe, este adesea tot atât de important, dacă nu și mai important, decât capitalul adus. Desigur că aranjamentele contractuale adecvate pentru implantarea eficace a tehnicilor străine presupune un serios efort de adaptare, în funcție de nivelul dezvoltării, de resursele locale materiale și de forța de muncă, de complexitatea tehnică a industriei.

FORMA DE PARTICIPARE A CAPITALULUI STRĂIN PRIVAT. Întreprinderile comune (mixte) constituie, în principiu, o formă organizatorică mai adecvată pentru a asigura cooperarea între investitorii străini, pe de o parte, și întreprinderile locale și guvernele țărilor gazdă, pe de altă parte. Principiul mai general este că țările în curs de dezvoltare, având în vedere obiectivele politicii lor de ansamblu, pot beneficia mai mult de pe urma unor grade diferite de participare străină, prin crearea de societăți care să utilizeze atât capitaluri străine, cât și capitaluri naționale și competențe locale. Insuficiența resurselor în unele țări în curs de dezvoltare pune pe primul plan întărirea rolului guvernelor. Se impune, totodată, utilizarea unei palete mai largi pentru participarea străină la capitalul social al întreprinderilor. Alături de formele tradiționale ale investițiilor străine private în țările în curs de dezvoltare, pot fi utilizate și alte forme ale aportului străin, cum sînt contractele de gestiune, proiectele la cheie, acordurile de licență asupra tehnicilor brevetate și know-how-ului etc.

EFECTELE CONEXE. Adesea neglijate în trecut, acestea evidențiază printre altele necesitatea ca întreprinderile private străine să utilizeze și să pună în valoare la maximum resursele umane locale. Formarea și utilizarea de cadre și alt personal calificat pe plan local au o importanță radicală. Aceasta face necesar să se creeze organisme de formare și cercetare, asigurându-se personalului local pregătirea necesară, atât în ce privește gestiunea și comercializarea, cât și cercetarea și organizarea financiară.

Societățile multilaterale: impact contradictoriu

PERIOADA postbelică se caracterizează nu numai prin creșterea investițiilor străine directe, dar și prin apariția firmei multinaționale ca un agent important în procesul transferului de capital.

Într-un studiu¹⁾ efectuat sub egida Secretariatului U.N.C.T.A.D. este prezentat, în mod analitic, impactul contradictoriu al societăților multinaționale (S.M.N.) asupra economiei țărilor în curs de dezvoltare:

— S.M.N. pot furniza capital, dar pot, totodată, să reducă acumulările locale,

Tabel nr. 1

Anul	Investiții private în țările în curs de dezvoltare furnizate de țările membre CAD (vârșăminte nete) ^{a)}		Variația anuală a investițiilor directe ^{b)} (%)	Ponderele investițiilor directe în fluxul total de resurse financiare (%)
	Investiții din care: Investiții directe de portofoliu bilaterale (mil. dolari)	Investiții directe ^{b)} (mil. dolari)		
1962	1601	1418		16,8
1963	1930	1603	13,0	18,7
1964	2409	1572	-1,9	16,3
1965	3123	2468	57,0	23,9
1966	2659	2179	-11,7	21,0
1967	2905	2105	-3,4	18,4
1968	4100	3152	49,7	23,3
1969	4120	2919	-7,4	21,2
1970	4289	3563	22,1	23,9
1971	4634	3874	8,7	22,5
1972	6378	4411	13,9	23,4
1973	9034	5867	33,0	25,7

a) Inclusiv sporurile către beneficiarii europeni^{b)} fără dezinvestiții și inclusiv beneficiile.
Sursa: Document TD/B (XIV) M/c.5, p.17.

impunând costuri impovărătoare sub forma „serviciului” la capital:

— S.M.N. pot să transfere tehnologie, dar această tehnologie poate fi neadaptată, fie sub unghiul dotării cu factori și al condițiilor fizice și sociale ale țării gazdă, fie sub unghiul costului pe care această fără trebuie să-l suporte:

— S.M.N. pot să îmbunătățească, dar pot să și înrăutățească raportul de schimb al țării gazdă, în funcție de orientarea activităților lor și de distorsiunile pe care le provoacă comerțul exterior:

— S.M.N. pot aduce cu sine avantajele managementului modern și pot forma conducători pe plan local, dar, ca și tehnologia de producție, tehnicile de conducere pot fi complet neadecvate:

— S.M.N., introducând elemente de dinamism în economie, accentuează, totodată, inegalitățile dintre veniturile grupurilor sociale, dintre sectoarele economice sau regiunile țării gazdă, răspindesc fenomenul de „imitație” în consum etc.

Urmărind o analiză judicioasă, echilibrată a efectelor S.M.N., țările în curs de dezvoltare, admitând posibilitatea și a unor influențe pozitive în anumite condiții și direcții, nu pot ignora însă problema contradicției virtuale dintre obiectivele și strategia firmei străine și acelea ale țărilor în care ele operează. Chiar dacă interesele pot coincide uneori pentru un moment, ele devin adesea divergente pe termen lung, datorită opticii sectoriale, interteritoriale, și nu naționale, în funcție de care S.M.N. își desfășoară activitățile²⁾. Tocmai în acest context, Declarația privind instaurarea unei noi ordini economice internaționale conține un principiu nou, față de documentele elaborate pînă acum în organismele cele mai reprezentative: „Reglementarea și supravegherea activității societăților multinaționale, prin adoptarea de măsuri apte să servească interesele economiei naționale a țărilor în care aceste societăți își exercită activitatea, pe baza respectării integrale a suveranității acestor țări”.

În acest scop, Programul de acțiune subliniază necesitatea de a se întreprinde toate eforturile în vederea formulării, adoptării și aplicării unui cod internațional de conduită pentru S.M.N.

Acesta ar trebui să conțină clauze care să împiedice S.M.N. de a interveni în afacerile interne ale țărilor în care operează: să reglementeze activitățile lor în țara respectivă, pentru a diminua practicile comerciale restrictive și pentru ca aceste activități să fie conforme cu planurile și obiectivele de dezvoltare națională ale țărilor în curs de dezvoltare; în acest context, să se

faciliteze, dacă este nevoie, reevaluarea și revizuirea angajamentelor încheiate anterior; S.M.N. să fie determinate să furnizeze țărilor în curs de dezvoltare, în condiții echitabile și favorabile, asistență, tehnici și avize în materie de gestiune; să se reglementeze repatrierea beneficiilor S.M.N., ținându-se seama de interesele legitime ale tuturor părților interesate; S.M.N. să fie încurajate să-și reinvestească beneficiile în țările în curs de dezvoltare.

Fără astfel de reglementări, acceptate la nivel internațional, în ce privește investițiile private directe și activitatea S.M.N., interesele țărilor în curs de dezvoltare riscă să fie eludate în continuare, așa cum a fost cazul în numeroase cazuri pînă acum.

Un veritabil cod de conduită privind S.M.N. nu poate fi redactat și adoptat decât de un organism internațional, în care să fie reprezentate toate țările și toate interesele și în care să se analizeze toate mijloacele pe care comunitatea internațională le-a inițiat în vederea reducerii decalajelor dintre țările dezvoltate și cele slab dezvoltate. În legătură cu situațiile de fapt pe care un asemenea cod ar fi chemat să le remedieze se pot cita două exemple. 1) Acordarea de tratamente vamale preferențiale țărilor în curs de dezvoltare a fost de natură să stimuleze fluxul de investiții private către aceste țări³⁾. S.M.N. au căutat și au reușit să obțină avantaje din costul mai redus al livrărilor spre piețele dezvoltate: nu s-au redus oare în mod corespunzător efectele pozitive pentru unele țări în curs de dezvoltare? 2) Nu o dată acordarea ajutorului public este motivată prin perspectiva efectuării unor investiții private: „Investițiile directe ale societăților private reprezintă o continuare logică a alocării oficiale de capitaluri sub formă de ajutor⁴⁾. Alteori, între ajutorul public și investițiile private directe se caută stabilirea unui raport de substituție. În realitate, ajutorul public este absolut indispensabil pentru realizarea unor obiective ca drumuri, școli, servicii sanitare și alte servicii sociale în țările în curs de dezvoltare. Mai plauzibilă este totuși relația de complementaritate, un flux mai substanțial de ajutor public putînd determina condiții mai favorabile acordate investițiilor străine⁵⁾”.

Costul capitalului străin

ÎN DECENIUL 1960—1970, rata medie a profiturilor realizate la investițiile externe ale S.U.A. pe ansamblul țărilor gazdă a fost de 11,2%; pentru țările în curs de dezvoltare indicatorul atingea nivelul de 17%. Referitor la investițiile directe britanice în țările în curs de dezvoltare, cunoscutul raport Reddaway menționa că ele aveau un efect inițial și ulterior mai favorabil asupra exporturilor engleze decât investițiile făcute în țările industriale.

Expresia „costuri pe termen scurt, dar profituri pe termen lung” este utilizată pentru a desemna această incidență a investițiilor directe în străinătate asupra balanței de plăți a țărilor dezvoltate exportatoare de capitaluri în această formă. Încămnă, prin simetrie, că țările gazdă înregistrează beneficii pe termen scurt și costuri pe termen lung? Ceea ce se poate afirma cu certitudine este că măsurile pentru stabilirea unei noi ordini în domeniul investițiilor străine în țările în curs de dezvoltare trebuie să vizeze atât termenul scurt — în care nu întotdeauna

efectele sînt favorabile — cît și perioada mai îndelungată, cînd investiția înaintează în viață; implicit, trebuie reglementate atît efectele directe, cît și cele indirecte.

În stabilirea politicilor guvernamentale față de investițiile străine, costul „serviciului” pentru sporirea stocului de capital străin este un factor economic primordial. Aceasta deoarece investiția directă privată se caracterizează nu numai prin faptul că controlul și conducerea se asociază finanțării, dar și prin următoarele: a) problema serviciului curent, exprimat prin profiturile repatriate, se pune atît timp cît se menține participarea la capitalul social; b) investiția inițială sporește prin reinvestiții succesive din profiturile reținute, astfel încît prezența străină în economie și capacitatea de profit a investitorului străin sporește în decursul timpului (vezi tabelul nr. 2).

Efectele „directe” ale activității unei întreprinderi private străine asupra balanței de plăți a țării unde aceasta operează sînt definite ca diferența dintre intrările nete de capital ale întreprinderii — subscripția la capitalul social, împrumuturi pe termen lung și încasări din exporturi — pe de o parte, și ieșirile — importuri de echipament și materii prime, remiteri de fonduri sub forma redevențelor, a dobinzilor, a dividendelor și a salariilor personalului străin — pe de altă parte. Trebuie remarcat însă că efectul direct măsoară doar soldul tranzacțiilor în devize realizate de o întreprindere privată străină și nu reflectă totalitatea repercusiunilor asupra balanței de plăți a țării în curs de dezvoltare care a acceptat întreprinderea. În unele cazuri, aceasta vinde pe piața internă produse pe care țara respectivă ar fi trebuit să le importe; în schimb, este posibil — destul de frecvent — ca produsele cumpărate pe plan local de către firma străină să încorporeze materiale importate. Acest efect contradictoriu exercitat asupra importurilor țării în curs de dezvoltare este doar unul dintre multiplele efecte „indirecte” pe care le are o investiție privată directă străină și care, din păcate, sînt foarte greu de studiat din lipsă de informații.

Dealtfel, așa cum remarcă un studiu U.N.C.T.A.D.⁶⁾, analiza cantitativă a efectelor investițiilor străine directe este într-un stadiu embrionar: în prezent nu există modele economice suficiente de analitice și dinamice pentru a surprinde consecințele pe termen mediu și lung ale creării unei întreprinderi străine. Studiul menționat a urmărit efectele, directe în principal, ale investițiilor private străine în industria prelucrătoare a șase țări: India, Iran, Kenya, Jamaica, Malaezia și Columbia. Concluzia esențială a fost că efectul direct global asupra balanțelor de plăți este negativ în marea majoritate a

întreprinderilor considerate (91% din total).

Ce factori fac ca problema balanței de plăți a țărilor în curs de dezvoltare — și așa extrem de gravă — să fie accentuată în urma activităților întreprinderilor străine?

Forma de investiții străine cea mai frecventă în țările în curs de dezvoltare este aceea care urmărește fabricarea de bunuri care să înlocuiască importuri. Se poate astfel justifica o pondere mai redusă a exporturilor în vânzările realizate de întreprinderile străine sau cu participare străină. În aceeași direcție s-ar mai putea aduce și argumentul că, protejată prin bariere vamale, realizată pe scară redusă și incorporând factori în general destul de costisitori, producția acestor întreprinderi nu este în măsură să facă față concurenței internaționale.

Cum se explică însă că, pe ansamblul întreprinderilor studiate în documentul citat al U.N.C.T.A.D., media exporturilor a fost infimă — între 0,5% și 0,9% din vânzări? Aici intervin două categorii de elemente, a căror reglementare este o parte integrantă a măsurilor ce trebuie luate pe plan internațional în legătură cu activitatea întreprinderilor private străine în țările în curs de dezvoltare. Prima categorie o formează așa-numitele **limitări de drept** ale exporturilor, prin clauzele formale ale contractelor de transferare a tehnicilor. Deși utilizarea lor se întîlnește în cazul multor țări în curs de dezvoltare, se apreciază totuși că incidența lor este departe de aceea a **limitărilor de fapt** impuse de societățile străine întreprinderilor, filialelor aflate sub controlul lor efectiv. Societățile-mamă impun filialelor lor din țările în curs de dezvoltare acorduri de vânzare și de împărțire a pieței și alte dispoziții, în funcție de obiectivele și strategia lor de ansamblu, indiferent de obiectivele din țara în care operează filialele.

Acolo unde guvernul, de exemplu în India, a obligat întreprinderile să exporte o anumită cantitate din producția lor, s-au obținut unele rezultate pozitive, dar ele au avut mai mult caracterul unor concesii. Tocmai de aceea, subliniind necesitatea înlăturării practicilor restrictive în legătură cu exporturile filialelor străine din țările în curs de dezvoltare. Declarația privind noua ordine internațională e-nunță principiul că „țările dezvoltate ar trebui să încurajeze finanțarea de către investitori a obiectivelor industriale în țările în curs de dezvoltare, în special în sectoarele de producție pentru export (s.n.), de acord cu aceste țări și în cadrul legilor și reglementărilor lor”. Aceasta înseamnă, bineînțeles, luarea de măsuri pentru promovarea prelucrării materiilor prime și produselor de bază în țările în curs de dezvoltare producătoare și, implicit, pentru creșterea ponderii țărilor respective în producția industrială mondială.

Pe de altă parte, țările în curs de dezvoltare sînt puternic dependente de importul multor materii prime și produse intermediare necesare industriei prelucrătoare, inclusiv întreprinderilor străine

stabilite în aceste țări. În proporții destul de ridicate, aceste importuri se obțin de la societățile-mamă sau de la filiale din altă țară ale aceluiași firme, ceea ce face ca valoarea tranzacțiilor să conțină o marjă substanțială de arbitrar. În esență, este vorba de utilizarea așa-numitelor „prețuri de transfer” pentru repatrierea, în detrimentul țării gazdă, a unor beneficii clandestine. Aceste prețuri se utilizează mai ales cînd impozitul asupra beneficiilor filialei este mai mare în țara gazdă comparativ cu alte țări, cînd volumul beneficiilor care poate fi „repatriat” este limitat prin lege sau în alte situații similare. Informațiile privind această practică sînt cu totul insuficiente. Dar, atunci cînd se obțin date ele pot servi unor măsuri de maximă importanță, plecînd tocmai de la adevărul pe care îl relevă. De exemplu, în Columbia, un sector care a făcut obiectul unor studii mai adîncite a fost cel al produselor farmaceutice, descoperindu-se că prețurile anumitor articole au fost majorate de S.M.N. în proporții situate între 20% și 3000% în raport cu prețurile practice pe piețele mondiale.

Este evident că **recurgerea la prețurile de transfer echivalează cu o pierdere reală de devize străine pentru țările în curs de dezvoltare**, anulînd efectele pozitive ale investițiilor străine asupra dezvoltării lor. Problema are o natură identică cu aceea a ajutorului „legat”, ambele creînd o bază pentru umflarea nejustificată a prețurilor pe piața mondială, cu consecințe nu rareori dezastruoase pentru țările în curs de dezvoltare. Totodată, prin jocul prețurilor de transfer sînt falsificate considerabil datele privind beneficiile declarate, considerate ca un indicator al rentabilității investiției străine.

Problemele investițiilor private și activitatea societăților multinaționale în țările în curs de dezvoltare, se cer analizate în cadrul acțiunilor pentru instaurarea unei noi ordini economice internaționale. Ansamblul acestor acțiuni va trebui să servească reducerii cît mai grabnice a decalajelor actuale dintre țările dezvoltate și cele rămase în urmă în dezvoltarea lor, eliminării implicite a factorilor care perpetuează dezechilibrele amenințătoare din economia mondială contemporană.

C. VASILIADE
Gh. DUMITRU

Tabel nr. 2

Ieșirile de beneficii (A, în mil. dolari) și raportul ieșiri de beneficii/noi investiții directe (B, în %) efectuate în țările în curs de dezvoltare

	1966		1967		1968		1969		1970	
	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
Total țări în curs de dezvoltare din care:	4433	347,8	4557	414,4	5304	343,3	5524	301,1	5766	316,0
Țări export de petrol	2642	759,2	2635	914,9	3218	779,2	3277	624,2	3508	963,7
Țări neproducătoare de petrol	1791	174,3	1922	217,0	2086	171,8	2247	159,9	2252	143,0

Sursa: Document TD/B/C.3./110.

¹⁾ P. P. Streeten and S. Lall, „Some reflections on government policies concerning private foreign investment” (T.N.B./C. 3. (VI) MISC. 7).

²⁾ Document de base (ID/WG. 136/3) pre-paré par le Secrétariat de l'ONU.

³⁾ J. Baker, Th. Bates, Financing International Business Operations. Intext Educational Publishers, 1971, p. 135.

⁴⁾ La Grande-Bretagne et les investissements internationaux. Edité par Reference Division Control Office of Information Londres, Nov. 1970, Mars 1971, p. 1 și p. 36.

⁵⁾ D. Wightman, The Economic Interest of Industrial Countries in the Development of the Third World, United Nations, New York, 1971, p. 40.

⁶⁾ „Principales conclusions d'une étude de l'investissement privé étranger dans quelques pays en voie de développement” (TD/B/C. 3/111).

Fluctuații fără precedent ale cursurilor la materii prime

ANUL 1974 a fost marcat de fluctuații fără precedent ale cursurilor la materii prime: după ce pe majoritatea piețelor creșterea lor a depășit toate recordurile, încetinirea activității economice a inversat această tendință. Numai zincul, lina și porumbul n-au înregistrat noi vîrfuri în cursul anului, în vreme ce iuta, sisalul și aurul și-au menținut tendința ascendentă pînă la sfîrșitul anului. La cupru, zinc, plumb, mînea, cauciuc, lînă, operațiile de susținere a cursurilor întreprinse de producători nu au reușit să împiedice scăderea substanțială a acestora. „Vedeta” anului a fost considerat zahărul, al cărui curs a sporit de patru ori înainte de a scădea sensibil spre sfîrșitul anului.

Piața mondială a metalelor în 1975

PIAȚA oțelului brut și a laminatelor feroase va fi favorabilă în cursul anului 1975 îndeosebi pentru producătorii americani, care sînt cei mai puțin afectați de criza energetică decît concurenții lor din Japonia și Europa Occidentală, apreciază revista lunară „Conference Board Record”. Se estimează totuși că în S.U.A. producția de oțel se va situa în acest an cu puțin sub nivelul atins în 1974 (circa 134 mil. tone).

Dintre metalele neferoase, se consideră că cererea de consum va deransa producția în 1975 (și probabil și în anii următori) la aluminiu, plumb și, într-o anumită măsură, la zinc, ceea ce va face ca prețurile la aceste metale să nu înregistreze tendințe de scădere. La cupru, în schimb, se așteaptă ca producția mondială (evaluată la 7,3 mil. tone în 1975) să depășească sensibil cererea de consum, fapt care va determina o reducere a nivelului prețurilor.

Noi reduceri tarifare în Piața Comună

ANGLIA, Danemarca și Irlanda au trecut la 1 ianuarie de jumătatea drumului, pe calea realizării, împreună cu partenerii lor din Piața Comună, a unei zone a comerțului liber cu produse industriale. Cele trei țări au redus cu încă 20% tarifele lor la importurile din alte state membre ale C.E.E., reducerea totală ridicîndu-se în acest moment la 60%. Cele șase țări membre fondatoare ale Comunității au procedat la fel cu tarifele la produsele din Anglia, Danemarca și Irlanda. Următoarele două reduceri de tarife, fiecare de 20%, ce vor fi efectuate de „cei nouă”, vor avea loc la 1 ianuarie 1976 și 1 iulie 1977, dată la care toate tarifele intracomunitare vor fi abolite.

Tot la 1 ianuarie a.c. noii membri ai C.E.E. au modificat tarifele externe la importurile din țări, apropiindu-se cu 20% de tariful extern al Comunității.

Sporirea suprafeței însămînțate cu griu în S.U.A.

FERMIERII americani au sporit suprafața cultivată cu griu de toamnă, ceea ce lasă să se prevadă o recoltă abundentă pentru vara viitoare și un oarecare spor al livrărilor pe piața mondială. Ei au însămînțat 55,45 milioane acri (1 acru = 0,40469 ha) cu griu de toamnă, ceea ce reprezintă cu 3,1 milioane acri mai mult ca anul trecut și cea mai mare suprafață cultivată din ultimii 21 de ani.

Producția de griu de primăvară ar putea atinge în jur de 500 milioane de bușeli (1 bușel = 27,22 kg), față de 402 milioane în 1974. Impreună cu recolta de griu de toamnă prevăzută a atinge un nivel record, aceasta va reprezenta o producție totală de circa 2,1 miliarde bușeli de griu în 1975. Recolta ar fi astfel sufi-

cientă pentru a se face față nevoilor interne în noul an comercial (care începe la 1 iulie) și a permite o sporire a exporturilor cu circa 300 milioane de bușeli peste nivelul din sezonul precedent, fără a se recurge la stocurile de rezervă.

Asigurarea contra riscurilor valutare

„BARCLAYS Bank International” a introdus două unități valutare combinate, în scopul minimizării riscurilor valutare pentru firmele angajate în comerțul internațional. Cele două noi unități valutare au fost denumite „B-Unit” și „Commercial Eurco”. „B-Unit” înglobează cinci valute cărora li s-a atribuit pondere egală: lira sterlină, marca vest-germană, dolarul american, francul francez și francul elvețian. „Commercial Eurco” este compus din nouă valute vest-europene, cu pondere corespunzătoare produsului național brut și balanței comerciale a fiecărei țări. Ca și în cazul altor unități valutare combinate,

formate din mai multe valute naționale, ca de pildă unitatea de cont comunitară, obiectivul este de a oferi firmelor angajate în tranzacții internaționale un mijloc de decontare care să atenueze efectele fluctuațiilor cursurilor de schimb.

Spre o concertare a exportatorilor de lemn

INAUGURÎND lucrările conferinței interafricane pentru economie forestieră, președintele Gabonului, Albert Bernard Bongo, s-a pronunțat în favoarea creării unei organizații internaționale a țărilor producătoare și exportatoare de lemn. Organizația, avînd drept scop concertarea politicilor țărilor membre în vederea fizării unor prețuri mai echitabile la acest produs pe piața mondială, ar putea contribui la desfășurarea unui dialog constructiv între statele exportatoare și cele consumatoare, a precizat șeful statului gabonez.

PIAȚA MONETARĂ INTERNAȚIONALĂ

Cursuri

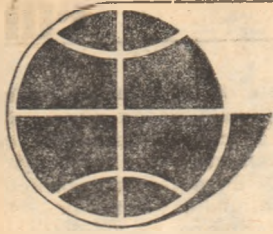
Curs paritar (central)	28.XII. 1973	6.I. 1975	10.I. 1975	Abaterile în %			
				Abaterile în % a cursului valutei în ziua de 10.I. 1975 față de cursul paritar din 28.XII. 1973	Abaterile în % a cursului valutei în ziua de 10.I. 1975 față de nivelul diverselor valute în perioada 28.XII. 1973-10.I. 1975	Abaterile în % a cursului valutei în ziua de 10.I. 1975 față de nivelul diverselor valute în perioada 28.XII. 1973-10.I. 1975	
Marca vest-germană	2,66904	2,6990	2,3870	2,3730	+12,48	+13,73	-12,07
Francul elvețian	3,3855	3,2500	2,5350	2,5520	+32,66	+27,35	-21,47
Francul francez	4,60414	4,7025	4,4120	4,3845	+ 5,0	+ 7,25	- 6,76
Lira sterlină ²⁾	2,8952	2,3250	2,3482	2,3100	-20,21	+ 0,64	- 0,65
Lira italiană	523,50	607,0	643,0	647,30	-19,12	- 0,23	+ 0,64
Yenul japonez	308,0	280,2	300,75	300,85	+ 2,37	- 6,86	+ 7,37
Prețul aurului la Londra ³⁾	42,22 ⁴⁾	103,87	173,0	178,75	-	-	-

1) + revalorizare (apreciere de fapt); - devalorizare (depreciere de fapt); 2) dolari pentru 1 liră sterlină; 3) prețul aurului în dolari/uncie, primul fixing; 4) prețul oficial al aurului.

Taxa oficială a scontului în unele țări capitaliste la data de 13.I.1975

Anglia ^{x)}	11,50%	Israel	6%
Austria	6,50%	Italia	9%
Belgia	8,75%	Japonia	9%
Canada	8,25%	Luxemburg	8,75%
Danemarca	10,0%	Norvegia	5,50%
Elveția	5,50%	Olanda	7%
Finlanda	9,25%	Suedia	7%
Franța	13,0%	S.U.A.	7,25%
R.F.Germania	6,0%		

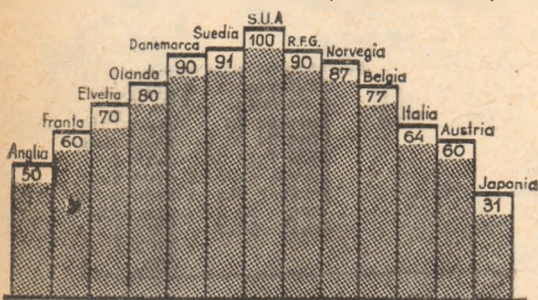
x) Dobînda minimă de împrumut (Minimum Lending Rate)

Concurența costurilor

UNUL din elementele competitivității pe piața internațională, considerînd egal costul celorlalte elemente, îl reprezintă nivelul salariilor. Este astfel notoriu faptul că pătrunderea rapidă a mărfurilor industriale japoneze pe piața mondială s-a datorat nu numai calităților tehnice ale acestora, ci și prețurilor lor mai reduse, permise de un nivel comparativ mult mai redus al salariilor. Deși a scăzut în ultimii ani, decalajul dintre nivelul salariilor în Japonia și cel din unele țări vest-europene rămîne încă substanțial, după cum rezultă din graficul de mai jos, prezentînd situația de la începutul anului 1973. Același grafic, alcătuit pe baza datelor din *Süddeutsche Zeitung*, scoate în evidență că mai mulți factori printre care revalorizările mărcii vest-germane din ultimii ani au redus sensibil, pe ansamblul industriei, distanța dintre R.F.G., (al doilea mare exportator mondial) și S.U.A. în privința costului orei de muncă. În anumite ramuri, cum sînt industria chimică, textilă și electrotehnică, costul

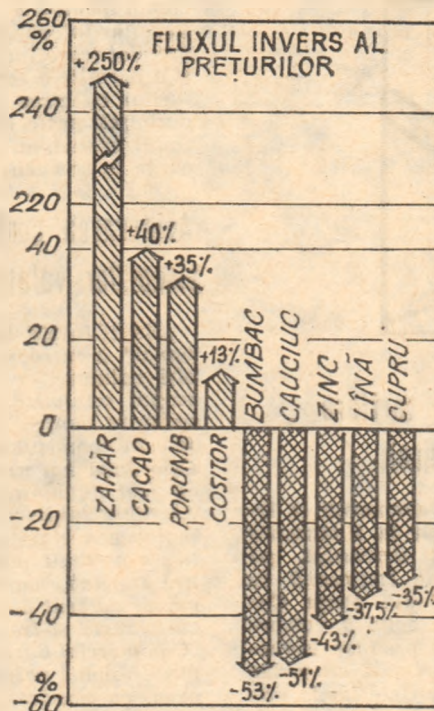
COSTUL UNEI ORE DE MUNCĂ ÎN INDUSTRIE (comparativ cu S.U.A. = 100)

efectiv al orei de muncă (inclusiv asigurările sociale și diferite alte sporuri) este de pe acum sensibil mai ridicat decît în S.U.A., remarcă ziarul citat.

Dezordine crescîndă în conjunctura materiilor prime

DUPĂ CUM relatează ziarul „Le Monde” (24.XII.1974), încălzirea fără precedent a cursului metalelor neferoase, urmată de o cădere vertiginosă, continuă, a prețului fibrelor textile și a cauciucului este „răsplata” febrei inflaționiste a primului semestru și a severei recesiuni care afectează din ce în ce mai mult economia mondială. Cursurile produselor agricole, în schimb au bătut toate recordurile în anul 1974. Diminuarea stocurilor și recoltele slabe provocate fie de secetă, fie de ploile diluviene au dus la semi-penuria de zahăr și de cereale pe piața mondială. Stocurile mondiale de cereale nu sînt reconstituite, cele existente putînd acoperi nevoile de consum doar pentru 2—3 săptămîni. Scăderea prețurilor la metalele neferoase prezintă în general un flux invers, în special la cupru și

zinc, cu excepția cositorului ale cărui zăcăminte mondiale au sărăcit, iar cerințele sînt mai mari decît posibilitățile de producție. Din graficul alăturat se pot trage concluzii și cu privire și la alte materii prime care prezintă tendințe fie de scădere, fie de creștere, determinate atât de cauzele naturale, cît și de recensiunea din lumea capitalistă.

Rezerve de țitei recuperabile

UN STUDIU guvernamental întreprins în S.U.A. a demonstrat că rezervele recuperabile din țitei rămas după extracție pot dubla cantitatea actuală dată în folosință, ținînd seama de faptul că în prezent se pompează doar circa 30 la sută din zăcămintele exploatare, restul fiind, cu metodele obișnuite, foarte greu de scos la suprafață și astfel foarte scump. Dacă fiind creșterea actuală a prețurilor petrolului pe piața mondială, se poate lua în considerare folosirea așa numitelor metode de recuperare de gradul doi și trei. Aceste metode folosesc presiunea pentru a forța petrolul să iasă din rocile înconjurătoare și să pătrundă în puțul de extracție: căldura este folosită adeseori pentru ca petrolul — aflat pe alocuri în stare aproape solidificată în genul asfaltului — să curgă mai ușor. Presiunea și căldura sînt create cu ajutorul apei, aburilor, focului, bioxidului de carbon sau diferite produse chimice. De curînd au fost introduși detergenți speciali în patru puțuri, cu ajutorul apei sub presiune puternică. Se speră ca prin această metodă detergenții să se răspîndească în formațiile de rocă cu circa 15 cm pe zi, și astfel să se facă drum petrolului noroios, ceea ce va face ca producția puțurilor cu asemenea petrol să crească de la 3 200 litri pe zi la 32 000 litri pe zi. Se apreciază de pe acum că petrolul recuperat va reprezenta, pentru început circa 40% din producția S.U.A. „Cu puțin noroc, spune un expert american în revista Newsweek, sporul total al producției de petrol datorat recuperării va ajunge în acest deceniu la 50 mil. litri pe zi”.

Sistem industrial de transport

LINGĂ localitatea Sulaveri din Gruzia (U.R.S.S.) s-a construit, experimental, primul sistem industrial de transportare al mărfurilor în containere prin tuburi de mare diametru, destinat transportului de balast de la o carieră la uzina de produse din beton armat. În țevi cu diametrul de un metru circular, cu o viteză de 45 km pe oră, o garnitură formată din 6 capsule-container care, la fiecare cursă, transportă 15 tone de încărcătură. La capetele acestor tuburi se află instalații de suflat aer, iar încărcatul și descărcatul containerelor se efectuează automat, într-un singur minut. Instalația experimentală de la Sulaveri a demonstrat faptul că la fiecare o sută de instalații cu o lungime medie de 10—22 km s-ar reduce 30 000 de basculante, 60 000 șoferi și aproximativ 15 000 de muncitori. În viitor, transportul prin tuburi va dobîndi o mare amploare; există de pe acum proiecte privind transportul cerealelor în acest mod în Kazahstan. Lungimea proiectată a tuburilor — 650 km, iar cheltuielile pentru transportul mărfurilor vor scădea de peste 5 ori (Agerpres).

„Asediu” la Ryad

REPREZENTANȚII a 120 de grupuri industriale occidentale, dintre care 30 americane, „asediază” în prezent oficialitățile economice din Arabia Saudită. Acest pelerinaj, subliniază revista *Jeune Afrique* este nemijlocit legat de planul de dezvoltare economică a țării pe următorii cinci ani, care se definitivează în prezent la Ryad. Avînd în vedere volumul rezervelor monetare de care dispune și va dispune Arabia Saudită de pe urma petrolului (între 25 și 30 miliarde dolari numai în anul 1974), după unele opinii, aceasta va achiziționa în viitorii cinci ani bunuri, servicii și tehnologie din străinătate în valoare de 70 miliarde dolari. Potrivit altor versiuni se preconizează investiții interne în valoare de 6 miliarde dolari anual.

Pînă în prezent sînt cunoscute, pe plan intern, proiectele privind construirea unei uzine de asamblare de automobile „General Motors”, a unei oțelării, a mai multor fabrici de îngrășăminte chimice, a unor instalații de desalinizare a apei, modernizarea principalelor aeroporturi, crearea de companii de transport aeriene și maritime etc. Pe plan extern, pînă acum această țară s-a limitat la plasamente cu caracter financiar (9 miliarde de dolari anul trecut), în bonuri de tezaur americane sau în împrumuturi internaționale. Totodată, sînt în curs negocieri pentru investiții cu caracter industrial în Liban, Porto Rico, Guineea, Brazilia etc.

Castel de apă la Ryad

AGENȚIA INTERNAȚIONALĂ PENTRU ENERGIE

Lica Măciucă, Brăila — Crearea acestui organism își are originea în conferința de la Washington a principalelor țări occidentale consumatoare de petrol, intrunită în februarie 1974 din inițiativa secretarului de stat al S.U.A., Henry Kissinger. Participanții — cei nouă membri ai Pieței Comune, plus Norvegia, Canada, Japonia și S.U.A. — au hotărât crearea unui Club al consumatorilor care, în urma refuzului Franței de a adera la acesta, s-a transformat în „Clubul celor 12 pentru energie”, cu sediul la Bruxelles. După mai multe luni de dezbateri acest grup a propus un sistem de repartizare a resurselor petroliere între membrii săi în cazul în care unul sau mai mulți dintre aceștia ar fi afectați de un embargo. Ulterior grupul și-a creat și un organism executiv (A.I.E.), care s-a instalat oficial, în octombrie 1974, la sediul O.C.D.E. din Paris. În ultimele luni Norvegia, care va deveni curând o țară producătoare de petrol, s-a retras din A.I.E., la care au aderat în schimb cinci noi state: Austria, Spania, Suedia, Elveția și Turcia.

„Programul internațional al energiei” adoptat de acest organism la prima sa reuniune prevede printre altele solidaritatea financiară între membrii săi pentru a face față dezechilibrului global al balanțelor lor de plăți, aplicarea unui program de cooperare pe termen lung în vederea reducerii consumului de energie și a dependenței față de importurile de energie, precum și promovarea unor relații de cooperare cu țările producătoare și cu alte țări consumatoare. Deciziile în cadrul A.I.E. sunt luate cu o majoritate de 60% din sufragii. Fiecare țară membră are dreptul la trei voturi plus un număr de sufragii proporțional cu consumul lor de petrol.

Referindu-se la crearea A.I.E. revista **Jeune Afrique** scria: „ca opune cartelui exportatorilor un cartel al clienților, ceea ce riscă să ducă la o confruntare sterilă”.

Electronica bulgară

T. Popescu, Giurgiu — Industria electronică și electrotehnică cunoaște o rapidă dezvoltare în R. P. Bulgaria; în perioada 1971—1973, producția sa a sporit într-un ritm mediu anual de 37%, iar ponderea ei în exportul bulgar urmează să crească de la 6,5% în 1970 la 15% în 1975.

Recent, uzina „Orghenika” din Silistra a început să producă un nou tip de calculator electronic miniaturizat — „Elka 101 A”. Destinat în primul rind exportului, acest calculator — în greutate de 250 g — efectuează cele patru operații aritmetice și calculul procentelor, lucrând cu ajutorul unor baterii de 1,5 volți.

Producția mondială de oțel în 1974

Ing. Ovidiu Oprescu, Hunedoara — La cel de al VIII-lea congres al Institutului internațional al fontei și oțelului, care s-a desfășurat la München în 1974 producția mondială de oțel a fost evaluată la 710 milioane tone (+2% față de

1973). S-a apreciat că sporierea producției a fost frînata de lipsa acută de carbune cocsificabil, de penuria și prețul crescând al fierului vechi, precum și de exigențele sporite privind combaterea poluării mediului inconjurător. La congres s-a hotărât între altele coordonarea eforturilor principalelor țări capitaliste producătoare de oțel în privința utilizării energiei nucleare în procesele siderurgice.

Folosirea energiei nucleare în scopuri pașnice

Victor Damian, București — 1) Numărul țărilor în care se obține sau va fi obținut în următorii cîțiva ani plutoniu în reactorule unor centrale nucleare-electrice depășește 30. Lista lor include și țări ca Argentina, Brazilia, Spania, Elveția, Egipt, R. Sud-Africană, Iran, Israel, Pakistan, Australia, India, Coreea de Sud, Japonia etc. Asistența acordată Indiei de către Canada pentru construirea de centrale nucleare-electrice a fost suspendată în urma efectuării primei experimente nucleare indiene.

2) Numărul țărilor care au semnat Tratatul pentru neproliferarea arme-

lor nucleare, intrat în vigoare în 1970, și care îi aplică clauzele se ridică în prezent la 80.

Relațiile economice americano-arabe

Valerian Duca, București — Relațiile economice dintre S.U.A. și statele arabe nu numai că nu au fost „inghețate” în cursul anului trecut, ci au cunoscut o sensibilă dezvoltare. Statistici întocmite de către „Asociația americano-arabă pentru comerț și industrie”, arată că în cursul primelor nouă luni ale anului trecut Statele Unite au exportat în cele 20 de țări ale Ligii Arabe mărfuri în valoare de 2.340,1 milioane dolari (+83%) și au importat produse în valoare de aproximativ 2.248,2 milioane (+162% față de primele nouă luni ale lui 1973).

Arabia Saudită rămâne principalul partener comercial al Statelor Unite printre țările arabe, fiind în același timp, în primele nouă luni din 1974 primul furnizor (1.009,8 milioane dolari) și primul client (582 milioane). Urmează Algeria, al doilea furnizor (768,9 milioane) și al treilea client (216,9 milioane) al S.U.A., urmată de Emiratele Arabe Unite, al treilea furnizor (216,3 milioane) și al șaselea client (169,7 milioane). Egiptul a rămas al doilea importator din Statele Unite, achiziționând produse în valoare de circa 269 milioane dolari în cursul primelor nouă luni ale anului 1974. Libanul se află pe locul al patrulea: achizițiile sale din S.U.A. au atins 200 milioane dolari în timpul acestei perioade, față de 114,8 milioane dolari în 1973. De notat creșterea simțitoare a exporturilor americane către Irak: 172,9 milioane dolari față de 30,2 milioane dolari pentru primele nouă luni din 1973, precum și către Maroc: 141,9 milioane dolari față de 73,9 milioane dolari.

Inflație record

Radu Macarie, Drobeta-Turnu Severin — Nivelul record al inflației pe plan mondial se înregistrează în Chile. Rata inflației s-a ridicat în 1974 în această țară la 375,9%, după ce în anul precedent fusese de 508%.

Economia portugheză

R. Manolescu, Focșani — 1) Portugalia n-a fost niciodată asociată la Piața Comună. După cum a declarat ministrul de ex-

terne portughez Mario Soares, economia țării sale este în prezent încă prea săbredă pentru a putea să abordeze obiceiul său de a adera la Piața Comună.

2) Incasările provenite de la muncitorii portughezi care lucrează în străinătate se cifrează la circa un miliard de dolari pe an și reprezintă un element major în balanța portugheză de plăți. Cu toate acestea, în condițiile creșterii prețurilor la petrol și alte materii prime, balanța de plăți a Portugaliei, care în mod tradițional se încheia cu un excedent, s-a soldat în 1974 cu un deficit, estimat de ministrul de finanțe Jose da Silva Lopes la 500—600 milioane de dolari. Reducerea cu 15% a numărului turiștilor este responsabilă pentru circa 50 milioane dolari din acest deficit.

„Tribuna economistului”

Cornel Suciu, C.A.L.P.C., București — Și noi avem sentimentul că acordăm încă un spațiu insuficient dezbaterii în revistă a problemelor curente cu

care sunt confruntate unitățile și centralele. Viitoarea noastră rubrică „Tribuna economistului” își propune de aceea să constituie un teren pentru confruntarea de opinii și căutarea de soluții în vederea perfecționării activității economice, larg deschis tuturor cadrelor din economie, ale căror contribuții le așteptăm. Ne-am bucura ca printre corespondenții noștri să vă numărați în continuare și dv.

Criminalitate

Ion Gorincu, Botoșani — Din cauza creșterii criminalității, probabilitatea de 3% ca un băiat născut în 1974 într-un mare oraș american să aibă o moarte violentă este mai ridicată decât în cazul unui soldat din armatele participante la luptele din timpul celui de al doilea război mondial (care era de 2%), relevă un studiu elaborat de Institutul de tehnologie din Massachusetts, ale cărui concluzii au fost discutate recent la Casa Albă, date fiind multiplele implicații socio-economice ale acestui fenomen.

Prețul oficial al aurului

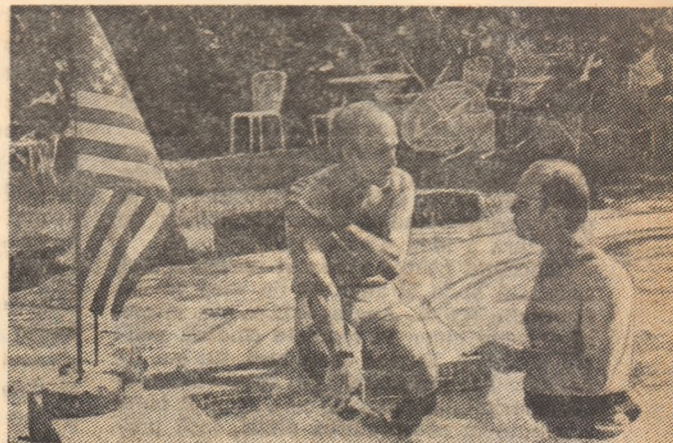
C. Lebadă, Cluj-Napoca — 1) După ce timp de 35 de ani prețul oficial al aurului rămăsese neschimbat, la 35 dolari uncia, el a crescut succesiv la 38 dolari (în 1971) și apoi la 42,22 dolari uncia (în 1973), în urma celor două devalorizări ale dolarului. Acordul realizat în urma discuțiilor dintre președinții S.U.A. și Franței la recenta lor întâlnire din Martinica (de la care prezentăm un aspect în imaginea de mai jos), prevede că orice guvern care dorește va putea a-

dopta prețurile curente ale pieței ca bază pentru evaluarea rezervelor sale de aur, ceea ce nu înseamnă și posibilitatea pentru băncile centrale respective de a cumpăra și vinde liber aur la prețul pieței.

La 9 ianuarie a.c. Banca Franței a anunțat reevaluarea stocului său de aur la 170,4 dolari uncia.

2) Precedenta întilnire la nivel înalt franco-americană a avut loc în mai 1973 în Islanda, la Reykjavik, între președinții de atunci ai celor două țări.

3) Interdicția pentru cetățenii americani — ridicată la începutul acestui an — de a deține lingouri de aur data din anul 1933.

Acordarea gradatiei

C. Melinte, Vaslui — Condițiile de menținere a numărului de gradații avut, în cazul personalului transferat, în interesul serviciului sau trecut în alte funcții sînt prevăzute în H.C.M. nr. 914/1968 și în precizările Ministerului Muncii nr. 170 001/1970, în vigoare pînă la 1 februarie 1975. Aceste condiții sînt diferite, după cum transferarea în interesul serviciului s-a făcut în aceleași funcții sau în funcții echivalente ori în unități în care se aplică aceleași nivele de retribuire sau nivele superioare ori inferioare celor stabilite și aplicate în unitatea de unde personalul a fost transferat. În cazul dv. — șef de serviciu transferat în funcția de șef birou, la o unitate la care se aplică nivele de retribuire mai mari, condițiile de acordare a gradațiilor

vor prevedea că unitățile au competența să vă stabilească un număr de gradații care să corespundă vechimii dv. în specialitate, calităților și aptitudinilor profesionale, fără să se depășească retribuiția tarifară avută anterior.

În mod logic, trecerea dv. din funcția de șef serviciu în aceea de șef birou nu constituie o promovare, deși este posibil să aveți sarcini mai complexe la noul loc de muncă.

Pentru îngrijirea copiilor

Elena Stoica, București — Potrivit art. 156 (1 și 2) din Codul muncii, unitățile sînt obligate să acorde femeilor în cursul programului de lucru — pauze pentru alăptarea și îngrijirea copilului în vîrstă de pînă la 9 luni, de o jumătate de oră, la intervale de cel mult

3 ore. La aceste pauze se adaugă și timpul necesar deplasării dus și întors la locul unde se găsește copilul. La cererea mamei, pauzele pentru alimentarea și îngrijirea copilului pot fi înlocuite cu reducerea programului normal de lucru cu 2 ore zilnic, fără ca aceasta să aibă consecințe asupra remunerării sau altor drepturi materiale.

În cazul celor al căror program de lucru este stabilit la 6 ore zilnic, dat fiind condițiile deosebite în care se desfășoară munca, pauza de alăptare este de o oră pe zi.

Potrivit art. 152 din Codul muncii, femeile care alăptează nu pot fi folosite la locuri de muncă cu condiții vătămătoare, grele sau periculoase, trebuind să fie trecute la alte locuri de muncă, fără ca prin aceasta să li se scadă retribuiția.

**VALORIFICAREA OPERATIVĂ A CREAȚIEI
ORIGINALE ÎN TEHNICA MEDICALĂ**

(Urmare din pag. 10)

avansarea, pe terenul atît de labil — azi — al cancerului. Calculele arată că depistarea precoce a lui — așa numitele stadii 0 și 1 — sînt vindecabile, practic, într-o proporție de sută la sută. Cu cît se avansează, însă, în boală, posibilitățile de tratament eficace scad corespunzător pînă la zero (stadiile 3 și 4). Reiese de aici importanța depistării lui, în timp util — pentru vindecarea și recuperarea socială a pacientului. Este suficient să menționez, de pildă, că, cu cît se întîrzie depistarea, boala se agravează, cheltuielile pentru tratament crescînd corespunzător : 3-6 luni de spitalizare pe an, medicamente foarte scumpe și altele. Mulți devin irecuperabili, în jurul vîrstei de 40 de ani, care — se știe reprezintă perioada maximei productivității la om. Prin perspectivele pe care aparatul le deschide — este vorba de posibilitățile de folosire a bioritmurilor — devine, practic, posibil orice tratament, ceea ce este de natură să reducă cantitatea de medicamente întrebuițate și eforturile pentru procurarea și administrarea lor.

Faptul că aparatul a fost realizat — nu am depășit, însă faza de prototip — este bine, dar nu și suficient, intrarea sa în producție trebuind să constituie punctul de finalizare a ideii de invenție.

Conceptia pentru aparatul nostru a fost solicitată și în străinătate de vreo 10-12 firme din R.F.G., Anglia, S.U.A. etc., citeva au insistat chiar în repetate rînduri, pentru achiziție. Export care, însă, nu s-a finalizat. Întreprinderea de specialitate — „Industrialimportexport“ — a obținut bune rezultate în prospectarea pieței, însă produsul trebuia completat — în interesul

propriei sale competitivități, la export — prin cuplarea sa la un calculator, în vederea cuantificării datelor primare și a prelucrării lor statistice. Aceasta, însă, nu s-a mai finalizat, din cauza unor factori exogeni echipei. Receptivitatea cadrelor din unitățile de producție nu a fost pe măsura necesităților de finalizare. Am primit ajutor de la C.N.S.T., nu însă și de la fabricile executante. Comercializarea invențiilor în străinătate suferă și ea carența de fond. Aparatul a fost expus la diverse seminarii științifice — Praga, Strasburg, Boulogne, Nürnberg — la ultimul obținînd medalia de aur în 1971. Cred că prin participarea la sesiuni științifice internaționale, de profil medical ne putem face o excelență și eficace reclamă. Sistemul de „work-shop“-uri, pe care alții le practică la conferințele științifice internaționale — de testare de aparate medicale — cred că putem să-l practicăm și noi, foarte bine. Să nu uităm că segmentul de piață al aparatelor medicale este, prin excelență, specific și exigent. Este o industrie foarte rentabilă. Produsul de tehnică medicală costă — în principiu — mai puțin decît alte echipamente, are o uzură morală deosebit de mare și rapidă (vîrstă sa comercială este de circa 3-5 ani), se vinde cel mai rapid și la prețuri foarte bune, căci cine nu plătește pentru sănătatea sa ? Totul este să ne străduim să finalizăm bine creațiile originale pentru că ele folosesc oamenii și implicit economiei noastre.

**revista
economica**

editată de
CONSILIUL SUPREM
AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE
ȘI SOCIALE
Institutul Central de Cercetări
Economice

Numărul 3 din 17 ianuarie 1975

— Documentele Congresului al XI-lea — ghid în acțiune : Sistemul de referință : omul (prof. univ. dr. Petru Pănzaru) 1-3

ECONOMIE NAȚIONALĂ

— Utilizarea deșeurilor și a resurselor secundare (M. Grăjdan) 4-7

— Sinteze-analize : Priorități în industrializarea unei importante ariei naționale : LEMNUL (ec. Petre Cioclu) 8-9

Un deziderat — valorificarea operativă a creației originale în tehnica medicală 10

Interviu „R.E.“ cu Alexandru Oprea, vicepreședinte al B.N.R.S.R. pe marginea unor noi reglementări financiar-bancare (Interviu de Maria Ioniță) 11

CONDUCERE — ORGANIZARE

— Investigație „R.E.“ : Prin ce este specific marketingul mașinilor și utilajelor ? (George Hașeganu, Ioan Georgescu) 12-13

— Experiențe în actualitate : Metoda „Electre“ — fundamentarea deciziilor privind asimilarea produselor noi (ec. Gh. Popescu) 14-15

TEORII — IDEI

— Creșterea contribuției agriculturii la venitul național (prof. univ. dr. Marin Popescu) 16-17

— Eminesciana economică (Radu C. Demetrescu, Cornel Sirbu) 18

— Știință-societate : Problema resurselor energetice și a rezervelor de materii prime în condițiile revoluției științifice și tehnice (I) (prof. dr. docent ing. Valter Roman) 19-20

— Convorbiri economice cu Pierre Uri : „Mimetismul influențează spirala prețurilor“ (Interviu de Dinu Dragomirescu) 21

— Școli-curenți-economiști : Economistul și politica economică în reflecțiile lui Arthur Okun (Vasile Pilat) 22-23

ECONOMIE MONDIALĂ

În actualitate : Comerțul internațional sub incidența crizei economice din Occident (L. Stroja) 24-25

— Rolul și implicațiile investițiilor străine directe în țările în curs de dezvoltare (C. Vasiliade, Gh. Dumitru) 26-28

COLEGIUL DE REDACȚIE :

Virgiliu Angheliescu (secretar general de redacție), Stere Gioga, Ioniță Oltăeanu (redactor șef adjunct), Maria D. Popescu, Ilie Șalapa (redactor șef).

Prezentarea grafică : arh. Ion Popa
Redacția și administrația : Calea Dorobanților nr. 11-25, București 22, Sectorul 1, telefon 12 66 10
Cont I.S.I.A.P. nr. 64.03.01.53 B.N.R.S.R. — filiala sect. 1 București
Tiparul : Combinatul poligrafic „Casa Științei“

Hanurile și motelurile cooperativei de consum vă stau la dispoziție și în anotimpul alb! În cele mai încântătoare zone ale țării, ele vă oferă condiții optime de găzduire: camere confortabile, cu încălzire, restaurante cu mâncăruri gustoase și băuturi din podgorii renumite.

Hanul Rucăr

Puteți petrece un plăcut concediu la :

Motelul BREȚCU-Oituz (la 2 km de localitatea Brețcu, jud. Covasna D.N. 11 km 79)

Motelul MONTEORU (în stațiunea Monteoru, jud. Buzău)

Motelul TOPOLOGUL (la 16 km de Rm. Vilcea, lângă Milcoiu)

Motelul „POIANA FLORILOR” (la 7 km de localitatea Pădurea Neagră, jud. Bihor)

Motelul PRAID (în localitatea Praid, jud. Harghita) Hanul DEALUL SASULUI (D.N. Pitești—Brașov, km 90)

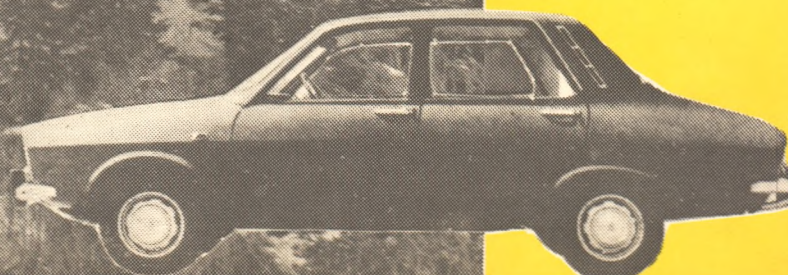
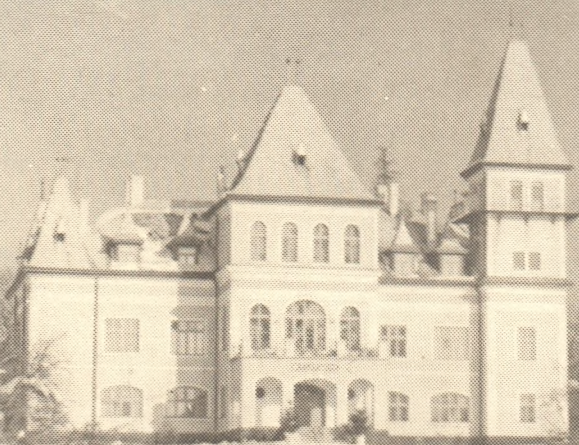
Hanul BRAN (lângă Castelul Bran, jud. Brașov)

Hanul „URSUL NEGRU” (la Sovata-sat, jud. Mureș)

Hanul RUCĂR (în localitatea Rucăr, jud. Argeș)

Hanul
Poiana
Florilor

**DIRECȚIA COMERCIALĂ
JUDEȚEANĂ TIMIȘ**

Vă invită la unitățile :

Magazinul universal „BEGA”
Magazinul alimentar „UNIC”
Restaurantul „PALACE”
Magazinul „MODERN”
Cofetăria „VIOLETA”
Magazinul alimentar „RAPID”
Crama „CETĂȚII”
Terasa „FLORA”
Cofetăria „TRANDAFIRUL”

Unități moderne,
bine aprovizionate,
cu serviciu ireproșabil.